

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

PANDEMİ SÜRECİNDE 0-6 YAŞ ÇOCUKLARIN GELİŞİM DÜZEYİ İLE
AKILLI TELEFON/ TABLET KULLANIMI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ

TEZİ YAZAN

Ayşe Nur KAYA

Tez Danışman : Doç. Dr. Mehmet Emin DEMİRKOL(Çukurova Üniversitesi)

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Soner ÇAKMAK (Çukurova Üniversitesi)

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Mustafa KALE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERSİN / MART 2023

ONAY SAYFASI

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne;

2020011016 numaralı öğrencimiz olan **Ayşe Nur KAYA** tarafından hazırlanan **“PANDEMİ SÜRECİNDE 0-6 YAŞ ÇOCUKLARIN GELİŞİM DÜZEYİ İLE AKILLI TELEFON/ TABLET KULLANIMI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ”** başlıklı bu tez çalışması jüri üyelerimiz tarafından **oy birliği** ile **Psikoloji** Anabilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürlüğünde evrağın aslı ıslak imzalıdır.

Asıl Üye- Üniv. Dışı- Jüri Başkanı- Tez Danışmanı- Jüri Başkanı: Doç. Dr. Mehmet Emin DEMİRKOL(Çukurova Üniversitesi)

Enstitü Müdürlüğünde evrağın aslı ıslak imzalıdır.

Asıl Üye- Üniv. Dışı – Jüri asıl Üyesi: Doç. Dr. Soner ÇAKMAK(Çukurova Üniversitesi)

Enstitü Müdürlüğünde evrağın aslı ıslak imzalıdır.

Asıl Üye- Üniv. İçi - Jüri asıl Üyesi: Doç. Dr. Mustafa KALE

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

Enstitü Müdürlüğünde evrağın aslı ıslak imzalıdır.

13/03/2023

Prof. Dr. Murat KOÇ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’ndaki hükümlere tabidir.

İTHAF

Sevgili Aileme...

ETİK BEYANI

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

13.03.2023

Ayşe Nur KAYA

TEŞEKKÜR

Bu tezin hazırlanmasında emeği geçenlere ve ilk taslağından son halini almasına kadar yol gösterici olan, danışmanlığı yapan Doç. Dr. Mehmet Emin DEMİRKOL hocama, tez jüri hocalarım olan Dr. Öğr. Üyesi Soner ÇAKMAK ve Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KALE'ye çalışmamı gerçekleştirmemi sağlayan Mersin İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne ve bu çalışmayı destekleyen Çağ Üniversite'ne en içten teşekkürlerimi sunarım.

Tüm eğitim yaşamım boyunca ilgisini benden esirgemeyen, bu zorlu bir o kadar da heyecanlı süreçte bana daima olan, kıymetli fikirlerini, tecrübelerini ve önerilerini benimle paylaşan, benim için motivasyon kaynağı olan, heyecanıma heyecan ve istek katan, yorgun hissettiğim her an sevgi dolu sözcükleriyle yüzümü güldürerek daha çok çalışmamı sağlayan ve bana her konuda tam destek veren buraya sığdıramayacağım daha pek çok güzel sözcüğü hak eden sevgili anneme ve babama hayat yolculuğunda yanımda oldukları için teşekkür ederim.

Her zaman benimle birlikte yürüyen sevgili eşim Halil, desteğini hep kalbimde hissettirdiği için teşekkür ederim.

Her an çalışmama katkıda bulunan, ihtiyacım olduğunda yardımını esirgemeyen sevgili abim Ali Rahim'e ve eşi Hatice'ye teşekkürü borç bilirim.

Ayrıca Psikoloji lisans ve lisans-üstü eğitimim süresince bana her konuda tam destek veren , hayatlarıyla örnek olan tüm hocalarıma saygı ve sevgilerimi sunarım.

Çalışmamızın literatüre önemli katkılar sunmasını temenni ederim.

ÖZ

PANDEMİ SÜRECİNDE 0-6 YAŞ ÇOCUKLARIN GELİŞİM DÜZEYİ İLE AKILLI TELEFON/ TABLET KULLANIMI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Ayşe Nur KAYA

Yüksek Lisans Tezi, Psikoloji Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Mehmet Emin DEMİRKOL

Mart 2023, 125 sayfa

Bu araştırmanın amacı, 0-6 yaş çocukların gelişim düzeyleri ile akıllı telefon/tablet kullanımı arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmanın evrenini 2020-2021 eğitim öğretim yılında Mersin ili Yenişehir ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilkokulların bünyesinde bulunan anasınıflarına ve bağımsız anaokullarına devam eden çocuk ve ebeveynler oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini, 114'ü kız, 94'ü erkek çocuk oluşturmaktadır. Araştırmanın verilerini elde etmek için Kişisel Bilgi Formu, İnternet Bağımlılık Ölçeği, Akıllı Telefon/Tablet Kullanım A alışkanlığı Aile Ölçeği, Ankara Gelişim Tarama Envanteri, Gesell Gelişim Figürleri Testi kullanılmıştır. Verilerin analizi için SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 25.0 istatistik programından yararlanılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgular ışığında , 0-6 yaş çocukların gelişim seviyelerinin cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmektedir. 0-6 yaş çocukların gelişim seviyeleri ile kronolojik yaşları arasında yüksek düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. 0-6 yaş çocukların gelişim seviyeleri kardeş durumuna göre anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur. 0-6 yaş çocukların gelişim seviyeleri anne eğitim durumuna göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir. 0-6 yaş çocukların gelişim seviyeleri annenin yaşına göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir. 0-6 yaş çocukların gelişim seviyelerinin anne mesleğine göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir. 0-6 yaş çocukların gelişim seviyelerinin baba eğitim durumuna göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir. 0-6 yaş çocukların gelişim seviyeleri ailenin aylık maddi gelirine göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir. Bu çalışmada 0-6 yaş çocukların gelişim düzeyleri ile akıllı telefon/tablet kullanımı arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmaya sadece annelerin

değil babaların da dahil edilmesi alanyazın ile ilgili daha karşılaştırılabilir sonuçların elde edilmesine katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Pandemi, 0-6 Yaş Çocuk ve Ebeveyn, Gelişim Düzeyi, Akıllı Telefon Tablet Kullanım Alışkanlıkları

ABSTRACT**EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE DEVELOPMENT
LEVEL OF 0-6 YEARS OLD CHILDREN AND THE USE OF SMART
PHONE/TABLET DURING THE PANDEMIC PROCESS****Ayşe Nur KAYA****Master Thesis, Department of Psychology Thesis****Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Mehmet Emin DEMİRKOL****March 2023, 125 pages**

The aim of this study is to examine the relationship between the developmental levels of 0-6 year old children and the use of smart phones/tablets. The universe of the research consists of children parents who participate kindergartens and independent kindergartens in primary schools affiliated to the Ministry of National Education in Mersin province Yenişehir county in the 2020-2021 academic year . The sample of the study consists of 114 girls and 94 boys. Personal Information Form, Internet Addiction Scale, Smart Phone/Tablet Usage Habit Family Scale, Ankara Developmental Screening Inventory, Gesell Developmental Figures Test were used to obtain the data of the study. SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 25.0 statistical program was used to analyze the data.

In the light of the findings obtained in the study, it is seen that the developmental levels of 0-6 year old children do not differ significantly according to gender. A highly positive and significant correlation was found between the developmental levels of 0-6 year old children and their chronological age. It was found that the developmental levels of 0-6 year old children differed significantly according to their sibling status. It is seen that the developmental levels of 0-6 year old children differ significantly according to the education level of their mothers. It is seen that the developmental levels of 0-6 year old children differ significantly according to the age of the mother. It is seen that the developmental levels of 0-6 year old children differ significantly according to the mother's profession. It is observed that the developmental levels of 0-6 year old children differ significantly according to the education level of the father. It is seen that the development levels of 0-6 year old children differ significantly according to the monthly financial income of the family. In this study, the relationship between the

developmental levels of children aged 0-6 and the use of smartphones/tablets was examined. Including not only mothers but also fathers in the study may contribute to obtaining more comparable results in the literature.

Keywords: Pandemic, 0-6 Years Old Child and Parent, Development Level , Smartphone Tablet Usage Habit

İÇİNDEKİLER

KAPAK.....	i
ONAY SAYFASI	ii
İTHAF.....	iii
ETİK BEYANI	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZ	vi
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER	x
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
EKLER LİSTESİ	xv
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümleleri	5
1.3. Araştırmanın Amacı.....	5
1.4. Araştırmanın Önemi.....	6
1.5. Varsayımlar	6
1.6. Sınırlılıklar	7
1.7. Tanımlar	7
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	11
2.1. Pandemi İle İlgili Genel Bilgiler.....	11
2.1.1. Pandemi Tanımı.....	11
2.1.2. Tarih Boyunca Pandemi	11
2.1.3. Pandeminin Özellikleri.....	12
2.1.4. Pandeminin Etkileri	13
2.1.5. Covid-19 Pandemisi ve Etkileri.....	14
2.2. Akıllı Telefon ve Tablet Kullanımı ile ilgili Genel Bilgiler	17
2.2.1. İnternet Bağımlılığı	17
2.2.2. Akıllı Telefon ve Tablet Kullanım Bağımlılığı.....	18
2.2.3. Okul Öncesi Dönemde Akıllı Cihaz Kullanımı.....	18
2.3. 0-2 Yaş Gelişim Kuramları	19
2.3.1. Piaget'nin Bilişsel Gelişim Kuramı'nda Bilişsel Gelişim Dönemleri	19

2.3.2. Freud'un Psikoanalitik Kuramı'na Göre Psikoseksüel Gelişim Evreleri.....	21
2.3.3. Erikson'ın Psikososyal Gelişim Kuramı'na Göre Psikososyal Gelişim Evreleri	22
3.YÖNTEM	25
3.1. Araştırmanın Modeli	25
3.2. Evren ve Örneklem	25
3.3. Veri Toplama Araçları	26
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	26
3.3.2. Ankara Gelişim Tarama Envanteri	27
3.3.3. Akıllı Telefon ve Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği	28
3.3.4. İnternet Bağımlılık Ölçeği.....	28
3.3.5. Gesell Gelişim Figürleri (Gesell) Ölçeği.....	29
3.4. Verilerin Toplanması	29
3.5. Verilerin Analizi	30
3.5.1. Değişkenlerin Normal Dağılımına İlişkin İstatistiksel Değerler	31
4. BULGULAR.....	33
4.1. Katılımcılara Ait Sosyodemografik Bilgilerin İncelenmesi.....	33
4.2. Katılımcıların Gelişim Seviyelerinin Sosyodemografik Değişkenler Açısından İncelenmesi.....	34
4.2.1. Katılımcıların Gelişim Seviyelerinin Cinsiyete Göre İncelenmesi.....	34
4.2.2. Katılımcıların Gelişim Seviyeleri ile Kronolojik Yaşları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	35
4.2.3. Katılımcıların Gelişim Seviyelerinin Anne Eğitim seviyesine Göre İncelenmesi	36
4.2.4. Katılımcıların Gelişim Seviyelerinin Annenin Yaşına Göre İncelenmesi	37
4.2.5. Katılımcıların Gelişim Seviyelerinin Anne Mesleğine Göre İncelenmesi	38
4.2.6. Katılımcıların Gelişim Seviyelerinin Baba Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi	40
4.2.7. Katılımcıların Gelişim Seviyelerinin Kardeş Durumuna Göre İncelenmesi	41

4.2.8. Katılımcıların Gelişim Seviyelerinin Ailenin Aylık Maddi Gelirine Göre İncelenmesi	42
4.3. Katılımcıların Gelişim Seviyeleri ile Annelerin İnternet Bağımlılığı Seviyeleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	44
4.4. 3-6 Yaş Çocukların Gelişim Seviyeleri ile Akıllı Cihaz Kullanma Alışkanlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	45
4.5. 3-6 Yaş Çocukların Akıllı Cihaz Kullanma Alışkanlığının Sosyodemografik Değişkenler Açısından İncelenmesi	46
4.5.1. 3-6 Yaş Çocukların Akıllı Cihaz Kullanma Alışkanlığının Cinsiyete Göre İncelenmesi	46
4.5.2. 3-6 Yaş Çocukların Akıllı Cihaz Kullanma Alışkanlığının Anne Eğitim Seviyesine Göre İncelenmesi	46
4.5.3. 3-6 Yaş Çocukların Akıllı Cihaz Kullanma Alışkanlığının Ailenin Aylık Maddi Gelirine Göre İncelenmesi	47
4.6. 3-6 Yaş Çocukların Akıllı Cihaz Kullanma Alışkanlığı ile Annelerin İnternet Bağımlılığı Seviyeleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	47
4.7. Katılımcıların Annelerinin İnternet Bağımlılığı Seviyelerinin Sosyodemografik Değişkenler Açısından İncelenmesi	48
4.7.1. Katılımcıların Annelerinin İnternet Bağımlılığı Seviyelerinin Eğitim Seviyesine Göre İncelenmesi	48
4.7.2. Katılımcıların Annelerinin İnternet Bağımlılığı Seviyelerinin Yaşa Göre İncelenmesi.....	49
4.7.3. Katılımcıların Annelerinin İnternet Bağımlılığı Seviyelerinin Mesleğe Göre İncelenmesi	49
4.7.4. Katılımcıların Annelerinin İnternet Bağımlılığı Seviyelerinin Ailenin Aylık Maddi Gelirine Göre İncelenmesi.....	50
5. TARTIŞMA	51
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	62
6.1. Sonuç.....	62
6.2. Öneriler	66
KAYNAKÇA.....	68
EKLER.....	86

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.	Değişkenlerin Normal Dağılımına İlişkin İstatistiksel Değerler	31
Tablo 2.	Katılımcılara Ait Sosyodemografik Bilgiler	33
Tablo 3.	Katılımcıların Gelişim Seviyelerinin Cinsiyete Göre Sonuçları	34
Tablo 4.	Katılımcıların Gelişim Seviyeleri ile Kronolojik Yaşları Arasındaki İlişki.....	35
Tablo 5.	Katılımcıların Gelişim Seviyelerinin Anne Eğitim Seviyesine Göre Sonuçları.....	36
Tablo 6.	Katılımcıların Gelişim Seviyelerinin Annenin Yaşına Göre Sonuçları	37
Tablo 7.	Katılımcıların Gelişim Seviyelerinin Anne Mesleğine Göre Sonuçları	39
Tablo 8.	Katılımcıların Gelişim Seviyelerinin Baba Eğitim Durumuna Göre Sonuçları.....	40
Tablo 9.	Katılımcıların Gelişim Seviyelerinin Kardeş Durumuna Göre Sonuçları.....	41
Tablo 10.	Katılımcıların Gelişim Seviyelerinin Ailenin Aylık Maddi Gelirine Göre Sonuçları.....	43
Tablo 11.	Katılımcıların Gelişim Seviyeleri ile Annelerin İnternet Bağımlılığı Seviyeleri Arasındaki İlişki	44
Tablo 12.	3-6 Yaş Çocukların Gelişim Seviyeleri ile Akıllı Cihaz Kullanma Alışkanlığı Arasındaki İlişki	45
Tablo 13.	3-6 Yaş Çocukların Akıllı Cihaz Kullanma Alışkanlığının Cinsiyete Göre Sonuçları.....	46
Tablo 14.	3-6 Yaş Çocukların Akıllı Cihaz Kullanma Alışkanlığının Anne Eğitim Seviyesine Göre Sonucu.....	46
Tablo 15.	3-6 Yaş Çocukların Akıllı Cihaz Kullanma Alışkanlığının Ailenin Aylık Maddi Gelirine Göre Sonucu	47
Tablo 16.	3-6 Yaş Çocukların Akıllı Cihaz Kullanma Alışkanlığı ile Annelerin İnternet Bağımlılığı Seviyeleri Arasındaki İlişki	48
Tablo 17.	Katılımcıların Annelerinin İnternet Bağımlılığı Seviyelerinin Eğitim Seviyesine Göre Sonucu.....	48
Tablo 18.	Katılımcıların Annelerinin İnternet Bağımlılığı Seviyelerinin Yaşa Göre Sonuçları.....	49

Tablo 19. Katılımcıların Annelerinin İnternet Bağımlılığı Seviyelerinin Mesleğe Göre Sonuçları.....	49
Tablo 20. Katılımcıların Annelerinin İnternet Bağımlılığı Seviyelerinin Ailenin Aylık Maddi Gelirine Göre Sonucu	50

EKLER LİSTESİ

EK 1. Etik Kurul İzin Talep ve Onay Formu	86
EK 2. Bilgilendirilmiş Onam Formu	88
EK 3. Kişisel Bilgi Formu	90
EK 4. İnternet Bağımlılık Ölçeği	91
EK 5. Akıllı Telefon / Tablet Kullanım Alışkanlıkları Aile Ölçeği (47 Maddelik Form)	92
EK 6. Gesell Gelişim Figürleri Testi	94
EK 7. Ankara Gelişim Tarama Envanteri	95
EK 8. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Etik İzin ve İstek Yazısı	105
EK 9. Çağ Üniversitesi Rektörlüğü Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurul İzni Yazısı	106
EK 10. Çağ Üniversitesi Tez Anket İzin ve İstek Yazısı	107
EK 11. Mersin İl Milli Eğitim Müdürlüğü Anket Uygulama İzin Belgesi	108

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

2019 yılı itibari ile Çin'in Wuhan vilayetinde yeni tip bir koronavirüs (COVID-19), ortaya çıkmıştır. Koronavirüs hızlı bir şekilde yayılarak binlerce insanın ölümüne neden olmuştur. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), pandemi olarak adlandırdığı mevcut hastalığın Çin'de başlayıp Ocak 2020' nin sonunda çok hızlı bir şekilde tüm dünyaya yayıldığını ve çevresinde halk sağlığını etkileyen tehdit edici boyutlara ulaştığını ilan ederek olağanüstü hal ilan etmiştir (DSÖ, 2020). Pandemi, tanım gereği "dünyaya yayılan bir salgın" anlamına gelmektedir. Modern tanımlar "yaygın salgın", "geniş bir alanda, genellikle nüfusun büyük bir bölümünü etkileyen bir salgın" ve "bir bölge, ülke, kıta veya dünya çapında yayılan veya ortaya çıkan bir salgın" olarak tanımları bulunmaktadır (Morens vd., 2009). Fiziksel sağlık etkileri sıklıkla vurgulansa da, psikolojik etkilerinin göz ardı edildiğini görmekteyiz. Salgınların fiziksel etkileri yıkıcı ve de

hayati önemde olmasına rağmen, salgınlar esnasında meydana çıkan psikolojik tepkiler,

salgınların fiziksel etkilerine nazaran daha uzun süreli olan etkiler bırakmaktadır (Taylor,

2019). Pandemiler, bireylerde temel bir duyguyu tetiklediklerinden dolayı insanlar için psikolojik olarak zorlayıcıdır. İnsanların net göremedikleri ve nasıl çalıştığını bilmedikleri bir virüsten hayati tehlike oluşturmalarına neden olmuştur. Bununla birlikte güvensizlik duygusunu tetiklemiştir. Bilinmeyene yönelik korku, kaygı ve güvenlik korkuları ile birlikte temel bir korku olarak tanımlanmaktadır (Carleton, 2016).

Hayatı eve entegre etmeye çalışan COVID-19 pandemisi sırasında okulların kapanması nedeniyle evlerine kapatılan bireylerin önemli bir bölümünü çocuklar ile aileleri oluşturmaktadır. Çocuklar yetişkin bireylere kıyasla ilk defa böyle beklenmedik bir durum ile karşılaşmış, sosyal medya ve TV kanalları aracılığıyla salgının gelişimine tanıklık etmişlerdir (Hekler ve ark., 2008). Dünya Sağlık Örgütü (WHO) yeni bir koronavirüs pandemisi ilan ettikten sonra, birçok ülke virüsün yayılmasını engellemek için yüz yüze dersleri askıya almıştır ve okulları geçici olarak kapatmaya karar vermiştir. Okulların geçici şekilde kapanmasıyla ülkeler, online uzaktan eğitim sistemini benimsemeye başlamıştır (Gilani, 2020). Uzaktan eğitime geçişle birlikte öğrenciler okul ortamından ayrılmak zorunda kalmışlardır.

Eğitim kurumlarının sosyal faaliyetler ve insan etkileşimleri için önemli ve merkezi olduğunu kabul ederek, okulların kapatılması öğrencilere öğrenme, gelişme ve yaratıcılık adına gerekli olan sosyal iletişim ve sosyalleşmenin bir kısmını bırakmıştır. Okul ortamı, öğrencilerin sağlıklı davranışlar sergilemesine ve sürdür yardımcı olduğu için, okulların kapanması olumsuz sağlık sonuçları doğurabilmektedir (Brazendale ve diğerleri, 2017).

Bazı araştırmalar, öğrencilerin fiziksel, zihinsel, ruhsal ve psikolojik sağlığı üzerinde; uzun süreli okulların kapatılmasının ve karantina dönemlerinin olumsuz etkileri olabileceğini işaret etmiştir (Brazendale ve diğerleri, 2017; Brooks ve diğerleri, 2020). Okullar, öğrencilerin eğitim yaşamı boyunca yaptıkları etkinlikler ile bilgilerinin deneyime dönüştürmesini sağlayarak, sosyal ve kültürel gelişimlerini desteklemektedir. (Stewart Watson ve Campbell, 2018). Pandemi döneminde okulların kapatılmasının yanı sıra, COVID-19 ile mücadele tedbirleri bağlamında "Hayat Eve Sığar Evde Kal Türkiye" mottosuyla birçok önlem alınmıştır. Sosyal mesafe tedbirleri, uygulanan izolasyon ve karantina prosedürleri, bireylerin sınırlılıklarını arttırmakta, stres seviyelerinin artmasına ve stresin olumsuz psikolojik sonuçlarının görülmesine neden olmaktadır (Işık ve Çetin, 2020). Akıllı telefon, televizyon, tablet vb. teknolojik cihazlar bilinçli bir şekilde kullanılmadığı takdirde çocuklarda bazı gelişim sorunlarına ve davranışlarında değişikliklere neden olmaktadır. Çocuğun çevresine verdiği tepkiler, ekrana maruz kalma süresi arttıkça azalmaktadır. 0-3 yaş arası dönemdeki çocuklarda göz sağlığında gelişimsel bozulma, göz teması kuramama, göz devirme, ismine karşılık verememe, tekrarlayıcı davranışlar, alıcı dil yeteneğinde azalma, talimat almada güçlük, dikkat ve bellek becerilerini, dinleme ve anlama becerileri üzerinde olumsuz etkileri gözlenmektedir.

Öte yandan, pandeminin ağırlaştırdığı bu olumsuz ruhsal durumu hafifletmek için bireyler dizi izlemek, video oyunu oynamak, sosyal medya kullanmak veya internette gezinmek gibi davranışlarda bulunabilmekte ve bu yaygın kullanım bireylerde alışkanlık haline gelebilmektedir.

Teknoloji, her geçen gün gelişimini sürdürmekte ve yaşamı kolaylaştıracak eserler ortaya çıkarmaktadır. Hızla gelişen teknoloji dünyasında yaşarken elbette bu gelişmelerden bireylerin kendilerini soyutlaması pek mümkün değildir.

Birçok insan bulunduğu ortamda ve hatta günlük yaşamının çoğu bölümünde taşınabilir araçları yanlarında olmaktadır. İnternet kullanımı yaşamın bu derece içindeyken interneti sağlıklı biçimde kullanımı, kişilerin çağı yakalamalarını sağlarken

olumlu sonuçlarla da karşılaşmalarını sağlayacaktır. İnternetin sağlıklı ve bilinçli kullanımı, belli bir hedef istikametinde ve belli bir zaman diliminde internetin bilişsel ve davranışsal açıdan rahatsızlık duyulmaksızın kullanmasına karşılık gelmektedir. İnterneti bilinçli kullanan kişiler internet ortamında kurmuş oldukları iletişim ile reeldeki yaşamlarındaki iletişimi birbirinden ayırabilmektedir (Davis, 2001). Bununla beraber bireyler bazı zamanlarda internet kullanımı hususunda kendilerine sınır koymakta zorluk çekebilmektedirler. Bu durumda, bireylerin internetin etkisinden kendini kurtaramadığı ve internet kullanmayı bırakamamaları, dürtü kontrolünde azalma gibi semptomlar göstermeleri internetin sağlıklı olmadan kullandıklarını göstermektedir (Young, 1999).

Zengin içeriğe sahip teknolojik aletlerin bu derece yaygınlaşması ve çekici hale gelmesi, küçük çocukların ve dahi bebeklerin söz konusu cihazları öğrenmesine, bunlarla birlikte büyümesine neden olmaktadır. Yapılan araştırmalar incelendiğinde akıllı telefon ve tablet kullanımının daha ziyade oyun-eğlence amaçlı olduğu görülmüştür (Şata vd., 2016) çocuklarda akıllı cihaz kullanma alışkanlığının nedenini ortaya çıkarmaktadır. Üstündağ (2019), araştırması sonucunda, “4-6 yaş çocukların her gün akşam genellikle telefon veya tablet üzerinden bir dijital oyunu oynadıklarına, bu durumu destekler şekilde ulaşmıştır.

Çocuklar “interneti doğru kullanmaları halinde bu cihazlar aracılığıyla sosyal ve bilişsel gelişimlerine olumlu katkı sağlayabilirken, ebeveynler bazen kendi işlerine müdahale etmeyeceklerini düşünerek çocuklarını uzun süre internette denetimsiz olarak bırakmaktadırlar” (Kirkorian vd., 2008). Bu nedenle, Dinç (2010) “çocuğun interneti doğru kullanmayı öğrenmesini engelleyerek olumsuz sonuçlara yol açabileceğini” belirtmektedir. (s. 16).

Yapılan araştırmalar göstermektedir ki, aşırı akıllı telefon/tablet kullanımı kişilerin sosyo-psikolojik gelişimleri üzerinde negatif etkilere sahiptir. Sosyal belirtiler dikkate alındığında, sağlıklı olmayan bir şekilde akıllı telefon kullanan bireyler sosyal medyayı daha etkin kullanarak sosyal medyada sosyalleşmesine karşın aile içinde iletişim sorunları (Şata vd., 2016) ve gündelik yaşamda sosyal kaygıya kapılabilmektedirler (Hwang ve Park, 2015).

Akıllı telefon ve tablet kullanımının psikolojik belirtileri incelendiğinde saldırganlık, şiddet (Shinse ve Beak, 2013; akt; Şata ve Karip, 2017), zorba ve baskıcı olma, başkalarını küçük düşürme ve aşağılama (Doğan ve Tosun, 2016) gibi olumsuz davranışlarla ilişkilendirilmiştir.

Çocukluk döneminde ekran kullanımında ebeveyn büyük ölçüde belirleyicidir. Ebeveynler tarafından akıllı telefon/ tablet aşırı kullanımının çocukların sosyal gelişimi üzerine zarar verebilmektedir. Ebeveynlerinin daha çok akıllı cihazlarla oldukça zaman geçirdiğini gözlemleyen çocuklar; sosyalleşme becerisini bu esaslar üzerine oluşturmaktadır. Teknolojik cihazları oldukça fazla kullanan ebeveynlerin çocuklarının duygusal gelişim ve tepkileri , uzun vadede bu durumdan olumsuz bir şekilde etkilenmektedir. Bu durum; aile içi iletişimi ve etkileşimi ciddi düzeyde etkilediği için aile içinde bireylerin anlaşılama hissiyatını arttırdığı gözlenmektedir.

Bu çalışmanın amacı pandemi sürecinde 0-6 yaş çocukların gelişim düzeyi ile akıllı telefon/ tablet kullanımı arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Literatüre bakıldığında Toksoy'un (2018) "*Dijital Medyanın 18 Ay - 3 Yaş Arasındaki Çocukların Gelişimine Etkisi*" başlıklı çalışmasının bu çalışmaya en yakın olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın içeriği incelendiğinde ebeveynler için herhangi bir ölçme aracının kullanılmadığı, soruların cevaplarının anket içerikleri oluşturularak elde edildiği, yaş aralığı ve değerlendirmelerin farklı olduğu dikkat çekmiştir. Akıllı cihaz kullanımıyla alakalı daha eski tarihli çalışmalar incelendiğinde, ağırlıklı olarak ilkökul, ortaokul ve lise düzeyindeki öğrenciler ve yetişkinler üzerinde yapılmış oldukları görülmektedir (Çakır ve Oğuz, 2017; Doğan ve Tosun, 2016; Orhan ve Akkoyunlu, 2004; Noyan vd., 2015). Okulöncesi dönem çocukları ve ebeveynleri ile yapılan çalışmalarda ise akıllı cihaz kullanımı tek başına ele alınmıştır veya ebeveyn görüşlerine dayandırılmıştır (Toksoy, 2018; Genç, 2014; McCloskey vd., 2018; Tokel vd., 2013). Bundan dolayı kullanımı gün geçtikçe yaygınlaşan yaygınlaşan ve kişiler üzerinde oldukça etkili olduğu bilinen akıllı cihaz kullanma alışkanlığının okulöncesi dönemdeki çocuklar ve ebeveynleri üzerinde araştırılması bir gerekliliktir.

Söz konusu çalışma kapsamında literatürde daha önce bildirilmeyen okulöncesi dönemdeki çocukların ebeveynlerinin akıllı cihaz kullanma alışkanlığıve ebeveyn akıllı cihaz kullanma alışkanlığı ölçeği geliştirilme ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Ayrıca okulöncesi dönemi için yaş aralığı, tamamını kapsayacak şekilde 0-6 olarak belirlenmiştir. Bu sayede daha önce olmayan iki farklı ölçeğin literatüre kazandırıldığı araştırmada, yeni araştırmalarda kullanılmak üzere veri toplama aracı geliştirilmiştir. Bu bağlamda, okulöncesi dönemdeki çocukların gelişim durumları Ankara Gelişim Tarama Envanteri ile ele alınarak akıllı cihaz kullanma alışkanlıkları incelenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilecek sonuçların velilere, okulöncesi eğitmenler, okullarda hizmet veren PDR öğretmenler için yol gösterici olacağı, takip eden yeni çalışmalara ışık tutacağı öngörülmektedir.

1.2. Problem Cümleleri

Ana Problem Cümlesi

'Pandemi Sürecinde 0-6 yaş çocukların gelişim düzeyi ile akıllı telefon/ tablet kullanımı arasındaki ilişkiyi incelemek araştırmanın temel konusudur.

Alt Problemler

Katılımcıların gelişim seviyeleri; sosyodemografik özelliklere göre anlamlı düzeyde değişmekte midir?

Katılımcıların gelişim seviyeleri cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?

Katılımcıların gelişim seviyeleri ebeveynlerinin eğitim seviyesine göre değişmekte midir?

Katılımcıların gelişim seviyeleri kardeş durumuna göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?

Katılımcıların gelişim seviyeleri anne mesleğine göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?

Katılımcıların gelişim seviyeleri ebeveynlerin aylık maddi gelir durumuna göre değişmekte midir?

Katılımcıların gelişim seviyeleri ile kronolojik yaşları arasındaki anlamlı bir ilişki var mıdır?

Katılımcıların gelişim seviyeleri ile annelerin internet bağımlılığı seviyeleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Katılımcıların annelerinin internet bağımlılığı seviyeleri annelerin eğitim seviyesine göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?

Katılımcıların annelerinin internet bağımlılığı seviyeleri annelerin yaşına göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?

Katılımcıların annelerinin internet bağımlılığı seviyeleri mesleğe göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?

Katılımcıların annelerinin internet bağımlılığı seviyeleri ailenin aylık maddi gelirine göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, pandemi sürecinde 0-6 yaş çocukların gelişim düzeyi ile akıllı telefon/ tablet kullanımı arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

İnternet bağımlılığıyla ilgili birçok araştırma yapılmasına rağmen, bu bağımlılıktaki çocuklarda akıllı cihaz kullanma alışkanlığı ve ebeveynin akıllı cihaz kullanmasına etkisine yönelik çalışma sayısı sınırlıdır. Gelişme çağındaki çocukların model almada en önemli evre olan aile ortamındaki ilişkiler ve ebeveynlerin internet kullanımının çocuklar üzerindeki etkileri sınırlı sayıda incelenmiştir. Bu çalışmanın alandaki boşluğu doldurması açısından önemli olacağı düşünülmektedir. Bu araştırma kapsamında da akıllı telefon, tablet, internet, bilgisayar ve dijital oyunlarla ilgili

bağımlılık seviyesinin, ebeveyn akıllı cihaz kullanma alışkanlıkları ile ilişkili olup olmadığı araştırılmıştır. Ayrıca teknoloji bağımlılığının bireylerin fiziksel, bilişsel ve psikososyal seviyelerine etkilerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Bugün, gündelik hayatımızda önemli bir yer bulan akıllı telefon/tabletlerin avantajları ve dezavantajlarını konu alan pek çok çalışma yürütülmektedir. Söz konusu etkiler fizyolojik, psikolojik ve sosyal belirtiler olabilmektedir. Bunun beraberinde, bilhassa akıllı telefon kullanımına ilişkin araştırmaların çoğunlukla yetişkinler, ergenler ya da ilkökul öğrencileri üzerinde yürütüldüğü görülmektedir (Çakır ve Oğuz, 2017; Doğan ve Tosun, 2016; Orhan ve Akkoyunlu, 2004; Noyan vd., 2015). Literatür incelendiğinde, Türkiye’de ve yurt dışında yapılan çalışmalarda, katılımcıların akıllı cihaz kullanma alışkanlıklarını ve ebeveynlerin akıllı cihaz kullanma alışkanlıklarını ölçen bir ölçme aracına rastlanmamıştır ve bu konuda herhangi bir araştırmaya da rastlanmamıştır. Çalışmanın bu konuda literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Genel olarak okul öncesi dönemde velilerin teknolojik araçlara bağlı görüşlerini ele alan araştırmalar yapılmıştır (Genç, 2014; McCloskey vd., 2017; Tokel vd., 2013). Bu nedenle araştırmamız katılımcıların akıllı cihaz kullanma alışkanlıklarını ve buna yönelik ebeveynlerinin akıllı cihaz kullanma alışkanlıklarını ölçen ölçme araçları geliştirmiş ve Ankara Gelişim Tarama Testi bu durumun çocuklara etkisini incelemektedir. Bu sonuçlar göz önüne alındığında, Katılımcıların akıllı cihaz kullanma alışkanlıkları ile ebeveynlerin akıllı cihaz kullanma alışkanlıklarının demografik faktörlerle nasıl ilişkili olduğu konusunda uzmanlara kaynak oluşturacağı öngörülmektedir. Araştırma sonucunda elde edilecek sonuçların, ebeveynlere, okul öncesi öğretmenlerine, okul psikolojik danışmanlarına yol gösterici olacağı ve yapılabilecek yeni çalışmalara ışık tutacağı öngörülmektedir.

1.5. Varsayımlar

Bu araştırmanın bazı varsayımları vardır. Bunlar:

- 1) Örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.
- 2) Araştırmanın örneklemini oluşturan çocukların ve ebeveynlerinin, bilgileri doğru bir şekilde cevaplandıkları varsayılmaktadır.
- 3) Veri toplama araçlarının, ölçülmek istenen değişkenleri doğru ölçtüğü varsayılmaktadır.

- 4) Araştırmada katılımcılara kullanılan ölçeklerin, istatistiki olarak geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmaktadır.

1.6. Sınırlılıklar

1) Bu çalışma, zaman nedeniyle sadece Mersin Şehrinde ikamet eden öğrencilere ve velileri üzerinde incelenmesi, bu araştırmanın sınırlılıklarıdır.

2) Bu sebeple, geniş bir sonuç yelpazesine sahip olduğunu bilmek için daha geniş bir alana ve daha uzun süre ile uygulanmalıdır.

3) Araştırma, çalışmada kullanılacak olan ölçeklerin geçerliliği ve güvenilirliği ile sınırlıdır.

4) Araştırmada kullanılan ölçekler, ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.

5) Okul öncesi dönemdeki çocukların akıllı cihaz kullanımları, araştırma çerçevesinde geliştirilecek ölçekten alınan bilgilerle sınırlı haldedir.

6) Okul öncesi dönemdeki çocukların anne ve babalarının akıllı cihaz kullanım alışkanlıkları, araştırma kapsamında geliştirilecek olan ölçekten alınan bilgiler ile sınırlıdır.

7) Okul öncesi dönem çocukların gelişim özellikleri, Ankara Gelişim Tarama Envanteri'nden alınan sonuçlarla sınırlıdır.

8) Araştırmada katılımcılara yönelik bilgiler formlara verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

9) Bu araştırma 2021-2022 yıllarına ait verilerle sınırlı durumdadır.

1.7. Tanımlar

Bu araştırmanın bağımlı değişkenini, katılımcıların gelişim seviyeleri oluştururken, bağımsız değişkenlerini katılımcıların akıllı telefon tablet kullanma alışkanlıkları ve anne baba akıllı telefon tablet kullanma alışkanlıkları oluşturmaktadır.

Katılımcıların Gelişim Özellikleri

Gelişim süreci organizma durumundayken başlayan ve belirli koşullar sağlanana kadar devam eder. Gelişim; duygusal, sosyal, fiziksel, zihinsel ve dilsel değişiklikleri içermektedir ve kalıtsal veya çevresel etkenlerin etkisi ile şekillenmektedir (Senemoğlu, 2010).

Kişisel Sosyal Gelişim: Kişilerle iletişim kurma ve bireysel ihtiyaçlarını karşılayabilme becerisini ifade etmektedir. Kişisel sosyal gelişim , çocuklarda kendilerini ve diğer bireyleri anlamalarına ve saygı duymalarına yardımcı olacak düşünce, davranış, bilgi ve

kişilerarası becerileri yansıtmaktadır. Karar verme, hedef yönelimli olma ve hedeflerini başarabilme ile ilgili becerilerin geliştirilmesi ve çocukların hayatta kalma ve güvenli bir yaşam ile ilgili becerileri geliştirmesi yer almaktadır (Barut, 2012).

Dil Gelişimi: Dili kullanabilme, anlama ve işitme durumunu içermektedir. Çocuklarda dil gelişimi diğer motor beceriler gibi tipik bir zaman dilimi içinde gerçekleşmelidir. Dil gelişimi, sözlü iletişim başlamadan önce doğumda başlar. Bebekler önce temel ihtiyaçlarını, sonra da isteklerini ifade etmeye başlar. Ağlama seslerinin yanı sıra farklı seslerle denemeler yapmaya başlarlar, babıldama şeklinde heceler söylemeye geçerler. Yaklaşık 1 yaşlarında iken ilk kelimelerini söylemeye başlar. Tüm bu gelişmeler devam ederken bebeklerdeki dil gelişimi sadece sözel olarak kalmamakta, algısal olarak da devam ettiği görülmektedir (Heward, 2009).

İnce Motor Gelişimi: El-göz koordinasyonu sağlama becerisi, problem çözme becerisi ve nesnelere kullanma becerilerini yansıtmaktadır. Tutma, kavrama, yazma, çizme gibi beceriler , ince motor yeteneklerinin örnekleridir. Bir çocuğun makasla kağıt kesebilmesi, ipe boncuk dizebilmesi, çatala zeytin yiyebilmesi, kalemle geometrik şekiller çizebilmesi ince motor becerilerle ilişkilidir (Muratlı 2003).

Fiziksel beceriler Gelişimi: Büyük kas motor becerileri, aynı zamanda ‘fiziksel beceriler beceriler’ veya ‘geniş kasların kullanılması’ olarak bilinmektedir. Emekleme, ayakta durma, yürüme, koşma, salınım, dönme, yuvarlanma, zıplama, denge gibi becerilerini içermektedir. Bebeklerin ilk fiziksel beceriler becerilerinin geliştiği görülmektedir. 2-3 yaş ve sonrasında ince motor becerilerin gelişiminin hızlandığı görülmektedir. (Yalaz vd., 2009).

Okul Öncesi Dönem Gelişim Özellikleri

3-6 yaş dönemi bilgi edinmenin en yoğun şekilde gerçekleştiği dönemdir (Schafer, 2006; akt; Durakoğlu, 2011: 135). Çocukların bilişsel, duyuşsal ve toplumsal yönden gelişimlerinin başlangıcı olmakla beraber, yetişkinlik dönemi bakımından da temel oluşturmaktadır (Ekici, 2010: 161). Turaşlı (2011), “okul öncesi eğitim dönemi çocuğun doğumundan 6 yaşına kadar olan süreçte bilişsel, duygusal, sosyal, kişisel, psikomotor, fiziksel, dil alanlarında destekleyici planlı bir eğitim sürecini içine alan dönemi ifade ettiğini” belirtmiştir (s.130). Poyraz ve Dere (2006), “3-6 yaş, okul öncesi eğitim dönemini içermekle birlikte insan yaşamındaki gelişimin hızla ilerlediği dönemi de kapsadığını” ifade etmiştir (s.142).

Aynı şekilde okul öncesi dönem de çocuğun en yüksek öğrenme potansiyeline sahip olduğu ve çocukların davranışsal temellerini kapsadığı önemli bir süreci temsil etmektedir (Trawick Smith, 2014).

Okul Öncesi Dönemde Akıllı Cihaz Kullanma

Şehirler inşa edildiğinden ve ebeveynler daha fazla ev içi aktiviteye girme eğiliminde oldukları için, okul öncesi çocuklar dışarı çıkıp sokaklarda oynamak yerine evde daha fazla zaman geçirmektedirler. Anne babalar ise ev ortamının daha güvenli olduğunu ve çocuklarının gözleri önünde olduğunu düşündükleri için bu durumu daha çok tercih etmektedir, ancak gelişen teknolojiyle beraber, akıllı telefon, tablet gibi teknolojik araçlar kitap veya oyuncak gibi unsurların yerini almaya başlamıştır. Çocukların söz konusu cihazları kontrolsüz bir şekilde kullanmasınca istenmedik kimi sonuçları olabilmektedir (Aral ve Keskin, 2018: 344). Bu cihazlar gündelik hayata zamanla daha fazla dahil olurken, çocuklar oyun oynama ya da yemek yeme gibi faaliyetleri sırasında söz konusu cihazları müzik dinleme, eğitici içerikler veya çizgi film izleme gibi farklı şekillerde devamlı olarak kullanmaktadır. Hawi ve Samaha (2017) akıllı telefonların bu denli yoğun kullanımından kaynaklı olarak bu cihazlarda internette gezinme, oyun, sosyal ağ gibi uygulamaların veya özelliklerin mevcut oluşunun etkili olduğunu belirtmişlerdir (s.1046).

Akıllı Cihaz Kullanma Alışkanlığı

Alışkanlık gün içinde belirli saat dilimlerinde rutin olarak yaptığımız işlere verilen isimdir. Bu tanım olumlu durumlar (egzersiz yapmak, yemekten önce elleri yıkamak gibi..) için kullanılabildiği gibi bazı istenmezlik durumlar (düzensiz yemek yeme, geç vakitlerde uyuma vb.) söz konusu olduğunda da bunlara başvurulduğu görülmektedir (Ögel, 2012: 106). Bu bakımdan, gün içinde akıllı cihazların devamlı kullanımı alışkanlık olarak değerlendirilebilir. Akıllı cihaz kullanma alışkanlığı, günün belli zamanlarında bu cihazların devamlı surette kullanımına karşılık gelen bir ifadedir. Baig (2018), “Akıllı telefon bağımlılığı olan kişiler okulda zorluklar, düşük benlik saygısı, uyku sorunları gibi bazı olumsuz sonuçlar yaşarken aynı zamanda cep telefonundan uzaktayken kendilerini huzursuz ve çökkün duyumsayabilmektedirler”.

Ebeveynlerin Akıllı Cihaz Kullanma Alışkanlıkları

Ebeveynlerin internet kullanım sürelerinin artması, çocukları ile geçirdikleri zamanı azaltmakta, ailelerinden ve yakın çevrelerinden uzaklaştırmakta ve yüz yüze iletişimi önüne geçmesine sebep olmaktadır. İnterneti eğitim, araştırma, alışveriş yapma, bankacılık işlemleri ve yeni insanlarla tanışmak amacıyla kullanan ebeveynler, interneti başka amaçlarla kullanan ebeveynlere göre daha fazla sorun yaşamaktadırlar (Barzan ve Özbilen, 2011).

Aile üyeleri, şiddet, terör içerikli siteler ve kumar oynama sitelerinin çevrimiçi ortamda güvenlik ve etik tehlike oluşturabilecek içerik barındırdığını belirtmektedir.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Pandemi İle İlgili Genel Bilgiler

2.1.1. Pandemi Tanımı

"Pandemi" sözcüğü, bir kerede tüm bir ülkede ya da bir veya daha çok kıtada yaygın bir bulaşıcı hastalık salgını için genel terimdir. Pandemi, "Epidemiyoloji Sözlüğü"nde "uluslararası sınırları aşan ve genellikle dünya çapında çok sayıda insanı veya çok geniş bir alanı etkileyen bir salgın" şeklinde tanımlanmaktadır (Harris, 2000). Mevsimsel salgınlar pandemi şeklinde kabul edilmezken, literatürde "yaygın salgın", "çok geniş bir alanı kaplayan, genellikle nüfusun büyük bir bölümünü etkileyen bir salgın" ve "yaygın bir salgın" dışında pandemi tanımları verilmiştir (Morens vd., 2009). "Dünya Sağlık Örgütü"nü'nün yaptığı tanıma göre, pandemi, dünya genelinde çok sayıdaki insanı aynı anda tehdit eden bulaşıcı hastalıkları ifade eder (WHO, 2020). "Dünya Sağlık Örgütü (WHO)" kriterlerine göre, bir hastalığın pandemi olabilmesi için insanlara kolayca ve sürekli bulaşabilen yeni bir virüs türü olması gereklidir (WHO, 2020).

2.1.2. Tarih Boyunca Pandemi

İnsanlık tarihi içerisinde; grip, kolera, veba, çiçek hastalığı, AIDS, dang, SARS, Batı Nil hastalığı ve tüberküloz gibi pek çok pandemi görülmüştür. Grip salgınlarının görülme sıklığı, 1500'lü yıllardan bu yana her yüzyılda yaklaşık 10-50 yılda birdir. 20. Yüzyıl bağlamında, 1919 yılında "İspanyol Gribi", 1958 yılında "Asya Gribi" 1969 yılında "Hong Kong Gribi" şeklinde isimlendirilen üç farklı grip salgını ortaya çıkmıştır. Her salgın insan yaşamına ve devletin ekonomik kalkınmasına zararlar vermiştir. Dünya tarihindeki en yıkıcı salgın ise, 20 milyondan çok insanın ölmesine sebep olan 1919 grip salgını olmuştur (DSÖ, 2011).

Son dönemlerde SARS, hantavirüs pulmoner sendromu, H1N1 influenza, H5N1 influenza, Ortadoğu solunum sendromu ile Ebola virüsü salgını olmak üzere en az 6 tane büyük ölçekli salgın kaydedilmiştir (Gostin vd., 2016). Grip H1N1 2009 virüsü 21. Yüzyıldaki ilk pandemik influenza virüsü şeklinde tanımlanmıştır. Bütün dünyayı etkilemiş ve on sekizbinden fazla da ölüme sebep olmuştur (Rewar ve ark., 2015). Ebola virüsü de, yine on

bir binden fazla insanın ölümüne ayrıca iki milyar USD'den fazla ekonomik zarara neden olmuştur (Maurice, 2016). Bir başka pandemiye neden olan "Zika virüsü" ise 34 farklı ülkede bireylerin sağlıklarını oldukça ciddi bir biçimde tehdit etmiştir (Troncoso,

2016). Pandemi son olarak, COVID-19 adıyla büyük bir epidemi olarak ortaya çıkmıştır. Covid- 19 neredeyse dünyanın tamamını paniğe sevketmiştir. Epidemiler yalnızca dünya nüfusu için değil, aynı zamanda dünya ekonomisi adına da çok ciddi bir tehdit olmuştur. Kayıplar; küresel krizlere, ekonomik ve finansal dengesizliklere neden olmaktadır. (Qiu vd, 2016-2017).

2.1.3. Pandeminin Özellikleri

Tarih içerisinde ortaya çıkan salgınlara ait benzerliklerle farklılıklar incelediğinde, pandemi olgusunun daha iyi anlaşılmasına yardım edecek kimi temel ortak özellikler mevcuttur;

i. Geniş coğrafi alana yayılması: Pandemi nosyonu, genelde geniş coğrafyalara yayılmış olan hastalıklar için kullanılır. Örnek olarak, XIV. YY. salgını "(Kara Ölüm), kolera, grip ve insan bağışıklık yetersizliği virüsü HIV/AIDS Pandemi influenza" pandemiler küresel ve bölgesel şekilde kategorize edilmişlerdir (Taubenberger ve Morens, 2009). 2009'daki H1N1 salgının toplam 178 ülkeye yayılmış olduğu bilinmektedir (Rewar vd., 2015)

ii. Hastalık hareketi: Coğrafi yönlü olan genişlemenin yanı sıra, pandemi terimi çoğunlukla beklenilmeyen hastalık hareketi ya da bir yerden bir yere kadar takip edilebilen bulaşmayla yayılma durumunda kullanılır (Örn. Kara Ölüm).

iii. Yenilik: Pandemi nosyonu, yeni ya da varolan organizmaların yeni varyantları ile ilişkili olan hastalıkları tanımlama adına kullanılmıştır. Fakat yenilik, kısmen göreceli bir kavram olup; "son 200 yılda, muhtemelen aynı organizmanın varyantlarından kaynaklanan 7 kolera salgını olmuştur" (Morens vd., 2009)

iv. Önem derecesi: Ölümcül hastalıklar için (örn. HIV/AIDS ve SARS) pandemi sözcüğü, hafif seyreden hastalıklar için kullanıldığından daha yaygın biçimde kullanılmaktadır. Yüksek mortalite ve morbiditenin söz konusu olabildiği küresel pandemiler insan nüfusunun bağışıklık geliştirmedeği, tanıdık olmayan bir virütik suş halinde ortaya çıkmaktadır (Rewar vd., 2015). Pandemielerin önem derecesinin belirlenmesinde, vaka ölüm oranları dikkate alınmaktadır (Donaldson vd., 2009).

v. Yüksek atak oranları: Epidemiler yüksek atak oranları ve hızlı yayılım ile karakterize olur. Bunun beraberinde, iletimin hızlı olmadığı durumlarda, yaygın olsa dahi durum pandemi olarak adlandırılmaz. Örneğin, 1999 yılında Orta Doğu ve Rusya'ya ve Batı Yarımküre'ye yayılan Batı Nil virüsü, bulaşın yavaşlığından kaynaklı olarak saldırı oranı düşük olduğundan pandemi olarak nitelendirilmemiştir. Öte yandan,

1981 yılında yayılımı yüksek ve tekrarlayan coğrafi yayılım gösteren Akut Hemorajik Konjonktivit (AHC) düşük-orta şiddette olmasına rağmen pandemi olarak sınıflandırılmıştır (Donaldson vd., 2009).

2.1.4. Pandeminin Etkileri

Tarihsel süreç içerisinde tüm dünyayı etkisi altına alan salgınlar göstermiştir ki, pandemiler sınırları kolaylıkla aşan ve global manada birçok alanda risk teşkil eden süreçlerdir (Verikios ve ark., 2015). Dolaysız şekilde maruz kalan kişiler adına zayıflatıcı, hatta kimi zaman ölümcül olabilen sonuçların beraberinde, pandemiler bazı olumsuz ekonomik, sosyal ve psikolojik sonuçları da beraberinde getirir (Davies, 2013).

i. Sağlık Etkileri

Pandemiler, neredeyse milyonlarca bireyin enfekte olduğu ve büyük ölçekli bir popülasyon içinde binlerce ölüm ile sonlanan önemli hastalık durumlarıdır. Örnek olarak XIV. asırda "Kara Ölüm" yani veba Avrupa'daki nüfusun neredeyse yarısına yakınının yaşamını yitirmesine yol açmıştır (Ross vd., 2014). Dünya genelinde yüksek mortalite ve morbidite potansiyeline sahiptir olan pandemiler, global mortalite sayılarının yaklaşık dörtte üçüne karşılık gelebilmektedir (Verikios vd., 2015). Pandemiler yalnızca yoksul veya gelişmekteki ülkelerde değil, aynı zamanda gelişmiş olan ülkelerde de kişileri öldürebilme potansiyeline sahiptir (Kern, 2016).

ii. Ekonomik etkiler

Pandemiler yalnızca dünya sağlığı adına değil, dünya ekonomisi adına da ciddi riskler meydana getirmektedir. Etkileri, doğrudan maliyetler, uzun vadeli yük ve dolaylı maliyetler olarak sınıflandırılabilir. Salgınlarla mücadele etmenin doğrudan maliyeti çoğu zaman oldukça yüksektir. Geleceğe Yönelik Küresel Sağlık Riski Çerçevesi Komisyonu, bulaşıcı hastalık salgınlarının her sene dünyaya ortalama doğrudan maliyetinin 60 milyar USD civarı olduğunu öngörmektedir (Maurice, 2016). Buradaki ana yüklerden birisi de yaşamını yitirenlerin kazançsal kaybından kaynaklıdır. Prager ve ark. (2016) tarafından, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bir pandemiden kaynaklanacak olan ekonomik kayıpların 90 ile 220 milyar USD olacağı ve yine bu maliyetin yüzde sekseninin ölen kişilerin geleceğe yönelik hayat boyu kazanç beklentilerinin değerinden geleceği belirtilmiştir. McKibben ve Sidorenko (2006) da, pandemideki ekonomik maliyetin küçük ölçekli bir pandemide 374 milyar USD,

şiddetli bir pandemi halinde ise 7,3 trilyon USD olacağını tahmin etmişlerdir. Ayrıca buradaki dolaylı maliyetler de yine oldukça yüksektir. Çin'de pandeminin yoğun bir biçimde sürdüğü 2003 senesine ait gelir düzeyi derinden etkilenmiş ve yüzde bir oranında azaldığı tespit edilmiştir (MacKellar, 2007)

iii. Sosyal etkiler

Pandemiler, kısa bir süre içinde bütün dünyaya etki ederek bireylerin davranışlarını, hayat tarzlarını, mevcut alışkanlıklarını değiştirmelerine sebep olan global süreçlerdir (Akbaş ve Dursun, 2020). Pandeminin devam ettiği süreçte seyahatler sınırlı, eğitim kurumları, alışveriş merkezleri ile spor salonları kapalıdır. Hava alanlarındaki kapatılma ile uçuş iptalleri pek çok kimsenin seyahatlerini, geçimlerini ve ailevi yaşamlarını etkilemektedir. Son yıllarda dünyadaki havacılıkta görülen süratli gelişme ile birlikte global bir pandemi riski de artmıştır (Haleem ve ark., 2020).

iv. Psikolojik Etkiler

Pandemilerin bireyler üstünde birçok psikolojik yönlü etkisi bulunmaktadır. Ortaya çıkış nedeninin bilinmemesi, virüslerin kontrol dışı ilerlemesi, yaşanan çoklu ölümler, herkesin ciddi bir risk içerisinde bulunması, yıkılan "dünya güvenli bir yerdir" düşüncesi bu süreci küresel nitelikli bir travmaya dönüştürebilmektedir. Bu süreçte artan kaygı, depresyon, sağlık anksiyetesi, hijyenle ilgili obsesif davranışlar, toplumdan izole olma, stigmatizasyon ve finansal zorluklarla değişim gören iş ve çalışma şartları, sağlık profesyonellerinin ikincil travmatik stres, gereken hallerde aileden ayrılık, tecrit benzeri pek çok durum, pandemi süreçlerinde ciddi psikolojik sonuçların olduğunu işaret etmektedir (Bozkurt vd., 2020).

2.1.5. Covid-19 Pandemisi ve Etkileri

İnsanlık içinde bulunduğumuz bin yılın en kritik kavşağındayken, varlığı hızlı bir şekilde bütün dünyada hissedilen ciddi bir pandemi olan koronavirüsün ortaya çıkmasıyla önemli sağlık sıkıntıları yaşamaya başlamıştır (Jones, 2020). "(COVID-19) salgını, Dünya Sağlık Örgütü (DSO) tarafından ilk olarak Aralık 2019'da Çin'den bildirilen hastalığın ardından 30 Ocak 2020'de uluslararası bir halk sağlığı acil durumu olarak" bildirilmiştir. Pandemi Amerika, Avrupa ve Asya kıtalarında pek çok ülkenin önemli biçimde etkilemiş ve hastalığın etki alanı giderek genişlemiştir (Liu vd., 2020). Daha önce yapılmış olan çalışmalar, bu tür global ölçekli pandemilerde mental refahın

oldukça etkilendiğini işaret etmiştir (Sim ve Chua, 2004; Wu ve ark., 2009). Bu sebeple, bu pandeminin insanlığın ruh sağlığını etkileyeceği çeşitli yolları da belirleyebilmek oldukça güçtür (Shigemura vd., 2020; Lima vd., 2020; Zandifar, 2020).

COVID-19, dünya genelinde pek çok ülkeye hastalık kontrolünün birincil yolu olarak, erken karantina önlemleri uygulamasını zorunlu kılmıştır (Rubin, 2020). Bedensel acıya ek olarak, bu karantinanın ruh sağlığı ve esenliği üzerindeki sonuçları, birey ve nüfus seviyelerinde büyük farklılıklar gösteriyor. Ülke çapında kitlesel karantina ve kontrol kaybı benzeri etkenler sebebiyle kitlesel histeri, korku ve sıkıntı ortaya çıkarmıştır. Bu olumsuz psikolojik süreçler, ailelerin ayrılığa tepkileri, hastalık sürecinin belirsizliği, yetersiz kaynaklar, mali kayıplar ve algılanan risk ile birleşir ve genellikle bir pandeminin erken evresinde medya aracılığı ile uygunsuz iletişim ile birleştirilir (Maunder vd., 2020; Hawryluck vd., 2020; Brooks vd., 2020).

i. Covid-19 Pandemisinin Çocuklar Üzerindeki Etkileri

Bilimsel yaklaşımların çocukların psikolojik gelişimi ve refahı üzerine odaklandığı görülmektedir. Çocukların bakıcılarından ayrılmaları, psikolojik bozuklukların yaşanma ihtimalini yükseltebilir. Pandemi esnasında izolasyona ya da karantinaya tabi tutulan çocuklarda %30'a varan oranlarda akut stres bozukluğuna ve uyum bozukluklarına rastlanmıştır. Bu bulguların, travma sonrası stres bozukluğuna ilişkin klinik kriterleri karşıladığı ifade edilmiştir (Liu vd., 2020).

COVID-19 ile ilgili bilgi verilirken çocukların yaşı ve algı düzeyi ile birlikte, günlük rutinleri ve sosyal altyapıları da dikkate alınmalıdır. Hassas ve etkili iletişim, yaşamı tehdit eden hastalıklarla ilgili çocukların ve ebeveynlerinin psikolojik refahı adına uzun vadede oldukça önemlidir. Dünya genelinde bu durumun psikolojik açıdan uzun vadeli etkilerine öncelik verilmesi, bilhassa global nüfusun %42'sini meydana getiren çocuklar ve gençler adına göz ardı edilemez bir gerekliliktir (Dalton vd., 2020). Söz konusu sürecin, otizm spektrum bozukluğu (OSB) gibi özel durumları gerek çocuklar gerek ebeveynler ve bakımverenler için zorlaştırması muhtemeldir. Bu çocuklar için genel itibarıyla özel terapistler vasıtasıyla ev koşullarında ya da özel hastane ve enstitülerde haftada birkaç saat süren terapilere ihtiyaç bulunmaktadır. Ebeveynlerinin ve bakıcılarının, bu çocuklara COVID-19'un nasıl bir hastalık olduğu açıklaması gerekmekte olup; bu süreç ciddi oyunlara başvurarak, yüksek işlevli çevrimiçi terapiler gibi haftalık görüşmelerle dikkatli bir şekilde yürütülmelidir (Narzisi, 2020).

Covid-19 pandemisiyle çocukların ekran başında geçirdikleri süre, internetin

kontrollü ve bilinçli olmadan, aşırı bir şekilde kullanılmasına neden olabilmektedir. Bu bağlamda bireylerin evde zaman geçirmeleriyle birlikte internette geçirilen sürelerin artması çocukların gelişim seviyelerini ve ebeveynlerin akıllı telefon tablet kullanım alışkanlıkları açısından bir sorun olarak algılanabilmektedir (King vd., 2020).

ii. Covid-19 Pandemisinin Ebeveynler Üzerindeki Etkileri

Dünyanın tamamını etki altına alan ve her yaş grubundaki insanların yaşamsal akışlarını kökten etkileyen covid-19 pandemisi, anne babaların bazı yeni düzenlemelere gitmelerini de zorunlu hale getirmiştir (Başaran ve Aksoy, 2020). Türkiye’de gerçekleşen ilk dışarı çıkma yasağı yirmi yaşın altındakileri de kapsamış, toplumsal yaşamın tamamıyla durması anne baba ve çocuk psikolojisini kökten etkilemektedir (Başaran ve Aksoy, 2020).

Çocukların ve ebeveynlerin kriz sürecine tepkileri yaş, eğitim düzeyi, entelektüel kapasite, psikolojik dayanıklılık vb. faktörlere göre değişiklik gösterebilmektedir. Çocuklarda regresyon, dikkat dağınıklığı, agresif tutumlar, ağlama krizleri şeklinde gözlemlenebilecek olan bu tutumlar tepkiler; daha uzun vadede TSSB, obsesyon, depresyon, iştah ve uyku sorunları, fobiler, uyum sorunları, akademik başarıda düşüş şeklinde de kendini gösterebilmektedir. Ebeveynler çocuklardaki bu kısa ve uzun vadeli değişimlere uyumlanmalı ve dikkatle yaklaşmalıdır (Başaran ve Aksoy, 2020).

Diğer yandan, kreşlerin ve gündüz bakımevlerinin kapanmasıyla birlikte, işgücüne katılan anneler çocuk bakımıyla ilgili önemli zorluklarla karşılaşmaya başlamıştır (Başaran ve Aksoy, 2020).

Bunun yanı sıra, ‘çevrimiçi’ bir hal alan eğitim; ebeveynler için uyumlanma gerekliliğini doğuran önemli konu başlıkları arasına girmiştir. Çocukların akademik süreçlerini desteklemesi gereken anne-babalar için; çevrimiçi eğitimlerin takibi, konuları çocuğa bir öğretmenin yaklaşımıyla aktarmak ve ödev takibinde bulunmak gibi rutin dışı roller ve gereklilikler de doğmuştur. Söz konusu değişimler, COVID-19 sürecinin anne-babalar için daha da zorlaşmasına yol açmıştır (Başaran ve Aksoy, 2020).

Yapılan araştırmalarda, problemlerli internet kullanımının insanların hayatında bedensel, psikolojik ve sosyal olmak üzere ; aşırı kilo (Budak, 2016; Yıldırım, 2016), beslenme problemleri (Dürmüş, 2018), bedensel egzersizlerde azalma (Mota vd., 2006), okul başarısında düşme (Buzkıran, 2017; Xin vd., 2018), akademik görevlerini kısmen yerine getirme (Geng et al., 2018), olumlu olmayan okul deneyimleri (Li vd., 2019; Peng vd., 2019) gibi sorunlar oluşturduğu görülmektedir.

2.2. Akıllı Telefon ve Tablet Kullanımı ile ilgili Genel Bilgiler

2.2.1. İnternet Bağımlılığı

Teknoloji her geçen gün ilerlemekte ve teknolojinin gelişmesiyle daha erişilebilir hale gelen internet kullanımı zaman geçtikçe daha da yaygınlaşmaktadır. Zaman içinde teknolojinin gelişmesi çeşitli cihazların üretimini kolaylaştırmış, böylece akıllı telefonlar ve tabletler geçmişte kullanımı oldukça yaygın olan bilgisayarların yerini almıştır (TÜİK, 2016). Söz konusu durum, internetin daha erişilebilir olmasının yolunu açarken aynı zamanda daha fazla tercih edilmesini sağlamıştır. İnternetin olanakları arttıkça insanlar bu ortamda daha fazla vakit geçirmeye başlamış ve dışarı çıkmaktansa zamanlarını internette geçirmek onlara daha cazip gelmeye başlamıştır. Kişilerin geri çekilmelerine neden olan bu durum, sosyal ve psikolojik açıdan da negatif etkileri beraberinde getirebilmektedir (Emiroğlu, 2007; akt: Kol, 2019). İnternetin gündelik hayatta yaygınlaşmasıyla birlikte bu konu üzerinde çalışma ihtiyacı doğmuş, bu bağlamda bazı araştırmacılar aşırı internet kullanımı durumuna karşılık olarak "İnternet bağımlılığı" tanımını getirmiştir (Young, 1998; Mitchell, 2000, Grohol, 1999). Goldberg, internet bağımlılığı adı verilen bu kavramı DSM-IV'teki madde bağımlılığı kriterlerinin bir ölçüt olarak uygulandığı internet bağımlılığı kriterlerini ortaya koymuştur (Garrison ve Long 1995; Goldberg 1996; Gönül 2002). Young (1996) da PC kullanımının psikolojisine odaklanan bir vaka çalışması yapmış ve internet bağımlılığı kavramına değinmiştir. Sonrasında ise bu kavramı DSM-IV'teki patolojik kumar bağımlılığı kriterlerine uyarlamıştır (Young, 1998). İnternet bağımlılığı, patolojik kumar oynamayı andıran ve madde kullanımını içermeyen bir dürtü kontrol bozukluğu olarak tanımlanır. Davranışsal bağımlılıklar başlığı altında incelenen internet bağımlılığı 2013 yılında güncellenen DSM V'de yer almamış ve internet oyun bağımlılığı DSM V Ek III'te daha fazla araştırılması gereken tanılardan biri haline gelmiştir (Aslan & Yazıcı, 2016). İnternet bağımlılığı terimi, Dr. Ivan Goldberg (Li ve Chung, 2006) tarafından kullanılmış ve konuyla ilgili ilk vaka çalışması Dr. Kimberley Young tarafından sunulmuştur. Henüz DSM-5 tanıları arasında olmasa da ileri düzey çalışmalar önerilmektedir ve kitabın üçüncü araştırma ekinde yer alan "İnternet Oyun Bozukluğu" bu kapsamdaki adaylar arasında yer almaktadır (Irmak ve Erdoğan, 2015).

İnternette Oyun Oynama Bozukluğu için önerilen tanı kriterleri, 'Kumar Oynama Bozukluğu'na oldukça benzerdir.

2.2.2. Akıllı Telefon ve Tablet Kullanım Bağımlılığı

Güncel teknolojinin bir parçası olan bilgisayar, akıllı telefon, tablet gibi araçlar; oyun oynamaktan, video izlemeye, eğitim içeriklerini takip etmekten günlük işlerin nasıl yapılacağına dair bilgi edinmeye pek çok farklı amaç doğrultusunda kullanılabilir. İnternete bağlanma olanağı sunuyor olmaları bu araçların kullanımını daha cazip hale getirirken, taşınabilir olma özelliğiyle ev veya iş yerlerinde mevcut olmanın yanı sıra pek çok kişi gittiği yere yanında götürmektedir. Bugün insanlar gündelik yaşamlarında PC yerine daha ufak boyutlarda ve taşınabilir olan akıllı telefonları ya da tabletleri tercih etmeye başlamıştır. Bu durum her geçen gün artmaktadır.

İnsanların bir arada bulunduğu ortamlarda sohbet etmek, aktif bir şekilde ortak zaman geçirmek yerine akıllı telefon, tablet gibi araçlarda vakit geçirdiği yahut bir arada olmadıkları süre zarflarında da söz konusu cihazlar aracılığıyla iletişim kurmayı tercih ettikleri görülebilmektedir. Yine aynı şekilde akıllı telefon kullanan kişiler bu ortamlarda sosyalleşirken aile ortamında iletişim sıkıntıları yaşayabilmektedirler (Şata vd., 2016). Evdeki aile ortamı incelendiğinde yaşı önemli olmaksızın aile üyelerinin her birinin bir teknolojik cihaza sahip olduğu ve kişisel olarak bu cihazlarda zaman geçirmeyi ettiği ettikleri, bunun bir sonucu olarak da bir arada iletişim halinde geçirilen vaktin önemli ölçüde azalmakta olduğu görülebilir. Akıllı telefonlar günlük hayatın öyle ayrılmaz bir parçası haline aldı ki, insanlar bu cihazlar yanlarında olmadıklarında büyük bir endişe ve huzursuzluk hissedebilmektedirler (Ling, 2004). Akıllı telefon veya benzer amaçlarla kullanılabilen tabletler hayatımızda çok yaygın olduğu için bireylerin gün içerisinde akıllı telefonlarını sürekli kontrol etmeleri, sosyal medya sayfalarını güncellemeleri, gelen mesajlara cevap vermeleri vb. durumlar ortaya çıkmaktadır. Bu doğrultuda, gençlerin, özellikle çocukların akıllı telefon kullanımının yaygınlaşmasının doğal bir sonuç olacağı söylenebilir.

2.2.3. Okul Öncesi Dönemde Akıllı Cihaz Kullanımı

Okulöncesi dönemde olan çocuklar, şehirlerin binalaşması ve anne-babaların ev içi faaliyetlere yönelmesi gibi sebeplerle, beraber dışarı çıkmak, sokakta oyun oynamak gibi etkinliklerden ziyade evde vakit geçirmek durumundadır. Ebeveynlerin bunu çocuğun ev ortamında daha güvende olacağına inanmalarından ve çocukların gözleri önünde olmasından dolayı içleri rahat olacağından tercih etmektedir fakat güncel teknolojiler akıllı telefon, tablet gibi araçların kitap, oyuncak vb. araçların yerini almasına yol

açmaktadır. Çocukların bu cihazları kontrolsüz olarak kullanmaları istenmedik birtakım sonuçlar doğurabilmektedir (Aral ve Keskin, 2018). Söz konusu cihazlar zamanla gündelik hayata daha fazla entegre olmakta; çocuklar yemek yeme, uyuma, dinlenme gibi faaliyetler esnasında oyun oynama, müzik dinleme, eğitici videolar izleme gibi çeşitli şekillerle veya amaçlarla bu cihazları daha yoğun bir biçimde kullanmaktadır. Hawi ve Samaha (2017) akıllı telefonların yoğun kullanımının nedenini oyun oynama, internet, sosyal ağlar işlevlerin bu cihazların yaygın olarak kullanılmasına bağlamaktadır.

Özellikle akıllı telefonların yaygınlaşmasıyla birlikte kullanım amacı kişiden kişiye değişse de gelişmekte olan çocuklarda gelişimsel bozukluklara yol açabilecek genel bir teknoloji bağımlılığı bulunmaktadır (Kol, 2019). Kabul- Özkılınç (2019) tarafından yürütülen araştırma sonuçları, tablet kullanan çocuklarda sosyal becerilerin gelişiminin bu aletleri kullanmayanlara kıyasla daha düşük olduğunu göstermiştir. Tablet/ akıllı telefon kullanmayan ve söz konusu cihazları alınmasına aldırış etmeyen çocukların oyun becerileri bu cihazları kullanan çocuklara göre daha yüksektir. Öte yandan, kimi araştırmaların bulguları teknolojinin uygun biçimde kullanılmasının okulöncesi çocuklarda sosyal ve bilişsel becerilerin gelişimini desteklediğini göstermektedir (Kirkorian, Wartella ve Anderson, 2008). Burada, bilhassa küçük yaş grubunda ebeveyn kontrolünün ve doğru yönlendirmenin önemli olduğuna vurgu yapılmalıdır. Yinelemek gerekirse bu yaş grubu için özellikle teknolojik cihazların kullanımı değil, kontrol edilip edilmediği ve nasıl yönetildiği önem teşkil eder. Niteliğine bağlı olarak akıllı cihaz kullanımı çocuklarda istendik yahut istenmedik etkilere yol açabilmektedir. Okulöncesinde çocukların doğru bir yönlendirmeye ihtiyacı söz konusudur.

2.3. 0-2 Yaş Gelişim Kuramları

İnsanın gelişimi, çeşitli kuramlarda, bebeklikten yaşlılığa kadar farklı evrelere ayrılarak açıklanmaktadır. Bu çalışma kapsamında, gelişim kuramlarına göre bağlanmanın kritik dönemini oluşturan 0-2 yaş evresi detaylarıyla anlatılmaktadır.

2.3.1. Piaget'nin Bilişsel Gelişim Kuramı'nda Bilişsel Gelişim Dönemleri

Birbiri içine geçmiş basamaklardan oluşan 0-2 yaş evresi, basitten karmaşığa uzanan, ters bir hiyerarşik sıralama ile ele alınmaktadır. Piaget; bir evreden diğerine geçişin hızlı olmadığını; bu geçişin aşama aşama gerçekleştiğini ve bu süreçte bir basamağın atlanamayacağını belirtir. Her bir evreye ilişkin göstergeler, onu takip eden evrede de gözlemlenir. Gelişim evrelerinin geçişleri ve bu evrelerin tamamlandığı yaşlar, her

çocuk için farklı olabilir (Küçükkaragöz, 2018). Bilişsel gelişimin evrelerini; duyu-motor evre, işlem öncesi evre, somut işlemler evresi ve soyut işlemler evresi olarak sıralamak mümkündür. Piaget'in kuramına göre, 0-2 yaş sürecindeki bilişsel gelişim evreleri sırasıyla aşağıdaki gibi açıklanmaktadır;

Duyusal Motor (Sensory Motor) Evre (0-2 yaş): Bu evrede; bebekler çevrelerini duyuları (görme ve duyma) ve motor becerileri (ağızına götürme ve tutma vb.) birleştirerek keşfetmeye başlar. “Duyusal-Motor Evre” adını da buradan alır. Bebek, ilk aşamada kendisini ve çevresini ayrı ayrı varlıklar olarak algılayamaz. Bu süreçte bebek benlik ayrımını yapamaz (Arslan, 2012).

Bu evreyi 6 alt aşama ile tanımlayan Piaget, bunları duyu-motor organizasyonlarına ilişkin belli ilerlemeler ve değişiklikler olarak ifade eder (Kol, 2011). Duyu-motor alt evrelerinde, yenidoğanlar emme gibi doğuştan sahip oldukları refleksleri kullanırlar. Bebeklerde belirli hareketleri tekrarı, duyu-motor evrenin temel özelliğidir. Bu özelliğe “döngüsellik” adı verilmektedir. Refleks davranışların ileri evresinde bebekler kendi bedenleri üzerinde tesadüfen gerçekleştirdikleri ve yapmaktan hoşlandıkları davranışları tekrar tekrar yapmaya çalışırlar (Bee ve Boyd, 2009; Küçükkaragöz, 2018). Bahsi geçen tekrar davranışlarının zaman içinde dışa dönük bir hal almaya başladığı gözlemlenir ve bunların bebeğin hoşuna giden davranışları tekrarlamasının kendi bedeniyle sınırlı kalmaksızın dış çevresindeki nesnelere yönelik olarak sürdüğü görülür. Daha önceki dönemlerde gözlemlenen tesadüfi hareketler, bebeğin gelişimiyle beraber amaçlı davranışlara dönüşe (Bee ve Boyd, 2009; Berk, 2018) ve bebek bir şey istediğinde ona yönelik bir davranışta bulunmaya başlar. Düşünme becerisinin gelişimi, bebeklerde problem çözme becerisinin de kazanımını beraberinde getirir (Arslan, 2012). Duyulararası aktarımın başlamasıyla görme ve dokunma gibi duyularını bir arada kullanabilir hale gelen bebekler, yakınlarındaki bir nesneye bakarak ona uzanmayı ve nesneyi tutmayı başarır. Bu çabalar, bebeğin deneme ve yanılma yoluyla yeni davranışlar geliştirmeye başlamasını sağlar. Söz konusu dönem sona erdiğinde, nesnelere veya durumları temsil eden basit sembollerin kullanımı gelişmiş olur ve deneme yanılma davranışlarının yerini bilinçli davranışlar almaya başlar (Bee ve Boyd, 2009; Berk, 2018).

2.3.2. Freud'un Psikoanalitik Kuramı'na Göre Psikoseksüel Gelişim Evreleri

Freud, çocuklukta geçilen belirli evrelerin olduğunu, 5-6 yaşına kadar olan sürecin yeşkinlik dönemindeki kişilik özelliklerini belirlediğini savunur. Onun psikoseksüel evreler adını verdiği bu evreler arasında geçiş yaparken, çocukların çözümlemesi gereken birtakım krizler ortaya çıkar. Saplantı kavramına sıklıkla değindiği kuramında, Freud, bu dönemlerden herhangi birisinde travmatik bir tecrübe yaşayan çocukların söz konusu krize saplanıp kalabileceğini söyler (İnci, 2012). Oral, anal, fallik, gizil (latent) ve genital evreler, psikoseksüel gelişimin evreleri olarak sıralanmaktadır. Bunlardan ilk üç tanesinin kişilik özellikleri üzerindeki etkilerinin, son ikisine kıyasla daha fazla olduğu düşünülmektedir (Can, 2018). 0-2 yaş dönemini kapsayan psikoseksüel gelişim evrelerini şöyle açıklamak mümkündür;

Oral Dönem (0-1 Yaş): Ağız, dudaklar ve dil bebeklerde temel haz merkezini ortaya çıkarmaktadır. Freud da bu döneme, Latince'de "ağız" manasına "oral" kelimesi ile isim vermiştir (Can, 2018). Bebeğin kendisine ağızdan haz sağlayan ilk kişiye bağlandığını ve bu kişinin genellikle anne olduğunu söyleyen (Bee ve Boyd, 2009) Freud; emme ve doyma ile ilgili olarak susuzluk, anne memesi ya da onun yerine geçen ve hoşlanma duygusu yaratan dokunma uyarılarının ağız bölgesiyle algılanan başlıca duyular olduğunu belirtir (Can, 2018).

Haz kaynağını emme ile ilişkilendiren Freud, optimal seviyede -ne çok fazla ne çok az- oral uyarılara maruz bırakılması gereken bebeğin, memeden erken ayrılmasının veya uzun süre emzirilmesinin oral saplanmaya, bir diğer ifadeyle oral kişilik özellikleri geliştirerek gelecek dönemlerin tamamında oral haz aramaya yönelik güçlü istekler beslemesine yol açacağını söyler (Bee ve Boyd, 2009). Freud; parmak emen, tırnak yiten,, ağız yoluyla tatmin olmaya yönelik davranışlar sergileyen, sigara ve içki bağımlılığı geliştiren kişileri oral kişilikli olarak nitelendirmektedir (İnci, 2012).

Anal Dönem (1-3 Yaş): Anal dönemde bebeğin anal bölgesi daha duyarlıdır ve ebeveynler de bu dönemde tuvalet eğitimine ağırlık vermeye başlarlar. Çocukların tuvaletini doğru zamanda ve doğru yerde yapmayı başarması ve eş zamanlı olarak takdir edilme duygusu birleşerek haz merkezini oral bölgeden anal bölgeye taşır (Bee ve Boyd, 2009).

Söz konusu evrede dışkı yolundaki kasları haz kaynağı olarak tanımlayan Freud; çocukların dışkıyı tutma ve bırakma eyleminden haz aldığını savunur (İnci, 2012). Oral dönemde tamamen anneye bağımlı ve edilgen vaziyette iken, anal evrede dışkıyı boşaltma ve tutma eylemiyle beraber anüs kaslarını kontrol edebilmeye başlaması;

çocuğun edilgen olmaktan bağımsız olmaya doğru gerçekleştireceği geçiş için ilk basamak kabul edilmektedir (Can, 2018).

Anal dönemin en önemli süreci olan tuvalet eğitimini verme noktasında, anneyle çocuğun arasındaki ilişkinin önemi oldukça büyüktür. Dışkının tutulması ve boşaltımına ilişkin anneyle çocuk arasında ortaya çıkan çatışmalar sırasında, çocuğun bağımlılık duyguları ile, bağımsızlaşma davranışlarını bir arada deneyimleyerek zıt duygularla tanışacağı ifade edilmektedir. Dışkı denetimini gerçekleştiremediği anlarda çocuğu suçlamamak ve utandırmamak, onun özerkliği açısından önemli katkılar sağlayacaktır (İnci, 2012). Tuvalet eğitiminde katı bir tutum izlemek çocuklarda ceza beklentisi geliştirmeye sonuçlanabilir (Can, 2018). Travmaya yol açan bir tuvalet eğitimi, gelecekte bu evrede saplanıp kalma ve anal kişilik geliştirme gibi durumlara yol açabilir. Anal kişilik taşıyan bireyler, tutma ya da çıkarma davranışlarına ilişkin kişilik özellikleri sergiler. Tutma davranışı fazla düzenli ve titiz olma, katı davranışlara sahip olma, inatçı ya da cimri olma gibi özellikleri; çıkarma davranışı ise cömertlik, dağınıklık, umursamazlık ya da boşvermişlik gibi olumsuz kişilik özellikleri ile ilişkilendirilmektedir (Plotnik, 2009). Tuvalet eğitimi uyum ve sabır ile gerçekleştirilmesinin ise; özerklik, girişimcilik, kararlılık ve yüksek işbirliği becerilerine sahip olma gibi olumlu kişilik özelliklerinin geliştirilmesine katkıda bulunabileceği düşünülmektedir (İnci, 2012).

2.3.3. Erikson'ın Psikososyal Gelişim Kuramı'na Göre Psikososyal Gelişim Evreleri

Erikson'un kuramında; bebekler gelişim dönemlerinin her birinde bir psiko-sosyal krizle karşılaştığı ve bu krizin başarıyla çözümlenmesi halinde bunu takip eden dönemde yaşanması olası krizlerde kendisini destekleyecek olumlu bir sosyal yetkinlik geliştireceği ifade edilir. Bu dönemlerden herhangi birinde çözümlenemeyen bir krizin söz konusu olması durumunda, kişi, ilgili dönemi takip edecek dönemde karşı karşıya kalacağı krizi çözümlemesi önünde engel teşkil edecek olumsuz özellikler geliştirecektir (Plotnik, 2009). Krizin tam olarak çözümlenmediği durumlarda, birey Freud'un kuramındaki gibi ilgili dönemde takılı kalmayacaktır. Fakat söz konusu krizin ilerleyen dönemlerde çözümlenmesine dek problem yaşamaya devam etmesi olasıdır (Orçan, 2012). İlgili dönemde karşılaşılan krizin çözümlenmesi, o dönemle ilgili gelişimsel görevin başarıyla tamamlanamaması anlamına gelir. Herhangi bir döneme ait krizi çözümlenebilmesi içinse, kişinin bundan önceki dönemlerde karşılaştığı krizleri

çözümlemiş olması gerekir (Can, 2018). Psiko-sosyal gelişim evreleri; temel güvene karşı güvensizlik dönemi (0-1yaş), özerkliğe karşı utanç ve şüphe dönemi (1-2 yaş), girişimciliğe karşı suçluluk dönemi (3-5 yaş), başarıya karşı aşağılık duygusu dönemi (6-11 yaş), kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası dönemi(12-19 yaş), yakınlığa karşı yalnızlık dönemi(20-30 yaş), üretkenliğe karşı durgunluk dönemi(40-50 yaş) ve benlik bütünlüğüne karşı ümitsizlik dönemi (60 yaş ve üzeri) şeklinde sıralanmaktadır. Erikson Kuramı'nın 0-2 yaş dönemini kapsayan psiko-sosyal gelişim evreleri şöyle açıklanmaktadır;

Temel Güvene Karşı Güvensizlik (0-1 yaş): Yaşamdaki olumlu duyguların ilki, annenin veya bakım verenin bebekle arasındaki ilişkide ulaşılan güven duygusudur. Bebekte güven ve güvensizlik duyguları, annesinin onu büyütürkenki tutumu ile başlar ve şekillenir. Annenin bebeği yeterince beslemesi, onun taleplerine ve verdiği işaretlere vaktinde ve yeterince karşılık vermesi, bebeğine sevgiyle yaklaşması; bebeğin kendisini güvende ve huzurlu hissetmesini sağlarken, annesiyle olumlu bir bağ geliştirmesini mümkün kılar. Bu bebeklerin mutluluklarını beden dili ile belli ettiği gözlenir (Orçan, 2012). Temel güven duygusunun geliştiği çocuklar, çevrelerindeki diğer insanları ve dış dünyalarını güvenilir olarak algılar ve bu duyguyu diğer ilişkilerine de taşırlar (Bee ve Boyd, 2009; Can, 2018). Tersine bir durumdaysa, yani bebeğin ihtiyaçlarına karşılık bulamadığı ve bunların annesi tarafından vaktinde giderilemediği durumlarda ise, bebek ile anne arasında kurulan bağ zayıf olacaktır ve bebek büyük olasılıkla güvensizlik ve rahatsızlık hisleri geliştirecektir. Erikson, böyle bir durumda, güven yerine güvensizlik duygusu oluşacağını ifade eder(Orçan, 2012). Çevresindekilere güvenmemeyi öğrenen bebek, güvensizlik duygusunu çevresi ve insanlar ile olan ilişkilerine de yansıttak ve bu duyguyu gitgide tüm insanlara genelleymeye başlayacaktır (Can, 2018). Erikson'a göre bu dönemde aşırı güven duygusu da doğru değildir. Bebeğin ilerleyen yaşlarda, güvenilir ya da tehlikeli durumları ayırt edebilmesi, sağlıklı düzeydeki güvensizlik duygusu ile mümkün olacaktır (Bee ve Boyd, 2009).

İlk 2 yıl, çocuklarda kişilik oluşması bakımından kritik öneme sahiptir. Yetişirken temel güven duygusundan yoksun kalan çocuklarda, ilerleyen yıllarda sosyal ilişki kurma güçlüğü ve özgüven eksikliği gibi istenmeyen durumlarla karşılaşabilmektedir (Orçan, 2012).

Özerkliğe Karşı Utanç ve Şüphe (1-2 yaş): Özkontrol ve özsaygının temelleri 1-2 yaş döneminde atılır (Orçan, 2012). Yürüme ve konuşma becerilerini geliştirmekte olan çocuk, kendi istekleri doğrultusunda girişimlerde bulunmaya başlayarak, bir önceki

döneme kıyasla daha bağımsız hale gelir. Söz konusu dönemde çocuğun kendi istediği davranışlarda bulunmasına müsaade edildiği ve bu desteklendiği, eylemleri kısıtlanmadığı ve cezalandırılmadığı takdirde; çocukta özyeterlik duygusunun gelişeceği ve özerklik girişimlerine rastlanacağı düşünülmektedir. Ebeveynin bu sayılanların tam tersini yaptığı, çocuğunun özerklik çabalarını görmezden gelerek onu cezalandırdığı durumlardaysa, çocuk ebeveynlerinin kendisini beğenmeyeceği ve onaylanacağı endişesi geliştirmeye başlayacaktır (Can, 2018). Daima sınırlandırılarak ve haddinden fazla korumaya maruz bırakılarak kontrol altına alınmaya çalışılan çocukların, kendilerinden ve becerilerinden şüpheye düşerek ve bir şeyleri tek başlarına gerçekleştirebilecekleri inancını taşımaları olasıdır (Orçan, 2012). Bunların yanı sıra, davranışlarından kuşkulandırılması ve bunun çocuğa hissettirilmesi, çocukta utanç duygusunun gelişmesine yol açabilecektir (Can, 2018).

Erikson, çocukta kabul edilebilir ve tehlikeli davranışları ayırt edebileceği ölçüde kuşku ve utanç duygularının gelişmesinin, söz konusu dönemin sonunda onu özerkliğe taşıyacağını ifade etmektedir (Bee ve Boyd, 2009).

3.YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, örneklem gruplar, veri toplama araçları, veri elde etmede kullanılan yöntemler ve veri analizine ilişkin bilgilere yer verilecektir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma kapsamında katılımcıların gelişim seviyeleri ile akıllı cihaz kullanma alışkanlıkları arasındaki ilişki incelenmektedir. Bu amaç doğrultusunda, var olan durumu göstermeyi amaçlayan tarama modeline ve değişkenler arası ilişkiyi incelemek üzere ilişkisel modele başvurulmuştur. Tarama modeline göre, bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenleri hangi ölçüde açıkladığını göstermeye çalışırken ilişkisel model 2 veya daha fazla değişken arasında söz konusu olan değişimin mevcudiyetini ve derecesini belirlemeye çalışır. İlişkisel tarama modeli 2 ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkiye hiçbir şekilde müdahalede bulunmadan inceleyen araştırmalardır (Büyüköztürk vd., 2016: 185).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini belirleyebilmek adına, Mersin Merkez İlçe’de hizmet veren anaokullarına, kreşlere ve gündüz bakımevlerine 1 yıl içerisinde (01.12.2020-01.12.2021 tarih aralıklarında) başvuruda bulunan 0-6 yaş grubuna dahil çocukların sayısı tespit edilmiştir. Bu bağlamda, çalışmanın araştırma evrenini, 2020-2021 akademik yılında Mersin’in Yenişehir ilçesinde MEB’e bağlı ilkokullar bünyesindeki anasınıfları ve bağımsız anaokullarına kayıtlı çocuklar ve bu çocukların ebeveynleri oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini ise bu okullardan basit rastgele örnekleme yöntemiyle seçilmiş olan 4 ilkokul bünyesindeki anasınıfları, 10 bağımsız anaokulları, 6 Kreş ve gündüz bakımevlerindeki çocuklardan oluşmaktadır.

Örneklem (SPSS rastgele yansız seçim), evrenin her biriminin listelenmesinin ardından, gerek torba gerekse seçkisiz sayılar tablosu vasıtasıyla elde edilmiş olup; evrendeki tüm birimler için örnekleme dahil olma olasılığı eşit ve birbirinden bağımsızdır. Araştırmanın örneklemini, 114 kız ve 94 erkek (208 toplam çocuk) oluşturmaktadır. Örneklemin oluşturulması için, öncelikle Mersin İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Yenişehir İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü ile görüşülmüş ve MEB bünyesinde hizmet veren ilkokulların ve bağımsız anaokullarının bulunduğu bir liste hazırlanmıştır. Basit rastgele örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. MEB’e bağlı

ilkokulların bünyesindeki anasınıflarından 5 ve 6 yaş çocuklar araştırmaya katılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bağımsız anaokulları, ilkokul bünyesinde olmayan, 3-6 yaş arası çocuklar araştırmaya katılmıştır. Kreş ve Gündüz Bakım evlerindeki 0-2 yaş grubu çocuklar araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmamızda Ankara Gelişim Tarama Envanteri katılımcıların gelişim seviyelerini taramak amacıyla Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilokullar bünyesinde yer alan anasınıfları, bağımsız anaokulları ile Kreş ve Gündüz Bakım evlerindeki çocuklara uygulanmıştır. Gesell Gelişim Figürleri Testini uygulamak amacıyla 36 ay-72 ay arasındaki çocuklara ulaşabilmek için Kreş ve Gündüz Bakım evlerindeki çocuklar çalışmaya katılmıştır. Okullarda anketler uygulanırken çocukların araştırmadaki örneklemini temsil edecek 0-6 yaş aralığına sahip olması gerekmektedir. Araştırmaya dahil edilecek çocukların zihinsel ve gelişimsel bozukluğu içeren tanı grubuna sahip olmaması gerekmektedir. Araştırmaya birden çok dile maruz kalan çocuklar dahil edilmemiştir. Çocukların ilk yaşlarında birden çok dil öğrenmesi konuşma gecikmesine neden olabileceği için dili öğrenmede maruz kalacağı tehlike dikkate alınmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışma kapsamında; katılımcıların akıllı cihaz kullanma alışkanlıklarının ölçülmesi amacı ile “Akıllı Telefon ve Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği” ve katılımcıların anne baba akıllı cihaz kullanma alışkanlıklarına ölçmek amacıyla “Young Ölçeği” geliştirilmiştir. Bununla birlikte okulöncesi dönemdeki çocukların gelişim seviyelerini ölçümü amacıyla Ankara Gelişim Tarama Testi kullanılmıştır. Örnekleme çalışırken çocuklara ölçekler uygulanacağı için İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden ölçek uygulama izni ve ebeveynlerden veli onam ile onay formu alınmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya dahil olan katılımcılardan bilgi toplanması amacı ile kişisel bilgi formu oluşturulmuştur. Söz konusu bilgi formunda; katılımcıların yaşı, eğitim seviyesi, eşinin eğitim seviyesi, çocuğa yakınlık derecesi, çocuğun yaşı, çocuğun cinsiyeti, çocuğun günlük akıllı cihaz kullanım süresi, kendisinin ve eşinin günlük akıllı cihaz kullanım süresi gibi konularda bilgi almak üzere sorular yer almıştır.

3.3.2. Ankara Gelişim Tarama Envanteri

Ankara Gelişim Tarama Envanteri (AGTE), Türkiye’de 0-6 yaş arasındaki bebek ve çocukları gelişimsel açıdan nesnel bir şekilde değerlendirilmesine yönelik geliştirilmiş bir gelişim tarama envanteridir (Sezgin, 2011). Envanter annelerden toplanan bilgilerden yola çıkılarak doldurulurken anneler haricinde çocuğu iyi tanıyan ve gelişimini yakından takip eden bakıcılardan veya babalardan elde edilen bilgilerden hareketle de doldurulabilmektedir. Envanter “Evet, Hayır, Bilmiyorum” yanıtı verilmesi beklenen 154 maddeden oluşmaktadır. Envanter 4 alt testten oluşmaktadır. Dil-bilişsel gelişim alt testi 65 madde yer almaktadır. Basit ses ve sözel davranışlar ile karmaşık dil ifadeleri, dili anlama ve açık olarak ifade etme, basit problemleri çözme ve sayı-zaman kavramı gibi alanları kapsamaktadır. İnce motor alt testi 26 maddeden oluşmaktadır. Basit el-göz koordinasyonundan karmaşık ince motor davranışlara kadar uzanan görsel-motor becerileri içermektedir. Fiziksel beceriler alt testi 24 maddeden oluşmaktadır. Bu alt test hareket ve hareketle ilişkili kuvvet, denge ve koordinasyonu kapsamaktadır. Sosyal beceri-öz bakım alt testi 39 maddeden oluşmaktadır. Bu alt test yemek yeme, tuvalet temizliği ve giyinme gibi özbakım becerileri ile özerklik, sosyal etkileşim ve inisiyatif alma gibi özelliklere dair genel bir ölçüm sunmaktadır. Envanterin uygulanması, uygulayıcının soruları tek tek sormasıyla olmuştur. Anne veya çocuğu iyi tanıyan üçüncü kişi tarafından verilen yanıt “Evet” ise ilgili soru için kutucuğa 1, cevap hayır ise 0 puan yazılır. Başlangıç noktası, çocuğun kronolojik yaşının 6 ay öncesi kabul edilerek; çocuğun başlangıç noktası öncesindeki her şeyi yapabildiği varsayılır ve her biri için 1’er puan verilir. Sorulara yanıt veren kişinin 8 soruya üst üste olumsuz cevap vermesi durumunda envanter bitirilir. Bütün sorulardan elde edilen puanlar toplanarak, toplam gelişim puanını hesaplanır. Çocuğun gelişim evresinin değerlendirilmesinde, bu puanlar ile birlikte profil kağıtları kullanılır. Öncelikli olarak AGTE’nin iç tutarlılığı üç farklı yaş aralığındaki (0-12 ay, 13-44 ay, 45-72 aylar) çocukların genel gelişim puanları üzerinden Cronbach Alpha katsayıları hesaplanmıştır. Bu yaş aralıklarında iç tutarlılığın (Cronbach Alpha katsayısı: .80-.99) oldukça yüksek olduğu görülmüştür. Test-tekrar test güvenilirlik sonuçları incelendiğinde, her bir yaş aralığı için iç tutarlılık sırasıyla; .99, .98 ve .88, Cronbach Alpha katsayıları ise .98, .97 ve .88 olarak ortaya çıkmaktadır (Savaşır, Sezgin ve Erol, 2006).

3.3.3. Akıllı Telefon ve Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği

Çalışmada; okulöncesi dönemde olan çocuklarda akıllı cihaz kullanma alışkanlığının ölçülmesi amacıyla ölçek oluşturulmuştur. Bu amaç doğrultusunda öncelikli olarak alanyazından yola çıkılarak madde havuzu oluşturulmuş, oluşturulan maddelere ilişkin uzman görüşleri alınmıştır. Uzman görüşlerinin alınmasının ardından pilot çalışma yapılarak maddelerin son hallerini almaları sağlanmış ve ardından ölçek geçerliği ve güvenilirliği incelenmiştir. Bahsi geçen aşamalara aşağıda sırasıyla yer verilmektedir.

- **Madde havuzunun oluşturulması:** Madde havuzunun oluşturulmasında, DSM-V kumar oynama bozukluğu ve internet oyun bozukluğu tanı kriterlerinden, önceden elde edilmiş modellerden, geliştirilmiş ölçeklerden alanyazından (Davis, 2001; American Psychiatric Association, 2013; Griffiths, 2000) ve PDR ile ölçme ve değerlendirme alanında uzman kişi görüşlerinden faydalanılmıştır.

- **Pilot çalışma:** 47 maddelik form 14 anne-babaya (Örneklem-1) uygulanmış ve maddelere ilişkin anlaşılmayan ya da yanlış anlaşılan bir noktaya rastlanmamıştır. Bundan dolayı pilot çalışmanın ardından maddelerde değişiklik yapılmamıştır.

- **Geçerlik ve güvenilirlik çalışması:** 47 maddelik formun yapı geçerliğinin incelenmesi amacı ile, ilk olarak açımlayıcı faktör analizine, ardından doğrulayıcı faktör analizine başvurulmuştur. Ölçek güvenilirliğinin incelenmesinde cronbach alpha iç tutarlılık katsayısına bakılmıştır.

- **Açımlayıcı faktör analizi ve güvenilirlik:** Ölçeğin açımlayıcı faktör analizi Örneklem-2 grup üzerindeki 347 ebeveynle yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi için Varimax döndürme yöntemi ile Temel Bileşenler Analizi yapılmıştır. Faktörlerin belirlenmesinde özdeğer 1.5 alınarak, maddelerin faktör yükünün 0.60'ın üzerinde olması hedeflenmiştir. Analizin sonuçlarına göre KMO değeri 0.965 iken, Barlett Küresellik Testi anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Bu değerler ölçeğin açıklayıcı faktör analizine uygun olduğunu (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2018: 207) gösterdiğinden analiz sürdürülmüştür. Bu araştırmada, CR 0.90-0.91 aralığında değer aldığından, birleşik güvenilirliğin yüksek olduğu söylenebilir. Ölçeğin yakınsak ve ayırt edici geçerliği içinse Çıkarılmış Ortalama Varyans değerleri incelenmiştir.

3.3.4. İnternet Bağımlılık Ölçeği

DSM-IV' de yer alan 'Patolojik Kumar Oynama' ölçütleri, Dr. Kimberly Young (1996) tarafından uyarlanarak "Tanı Anketi" oluşturulmuştur. Ölçek geliştirilerek "İnternet Bağımlılık Ölçeği" 20 soruluk ve 6'lı cevaplama sisteminden

oluşturulmuştur.

Testin cevap bölümünde “hiçbir zaman”, “nadiren”, “bazen”, “sıklıkla”, “çoğu zaman”, “her zaman” olarak derecelendirmeler bulunmaktadır. “İnternet Bağımlısı”, toplamda 80-100 puan aralığına sahip bireyler, “Sınırlı Semptom Gösterenler” 50-79 puan aralığına sahip bireyler ve “Semptom Göstermeyenler” 49-0 puan aralığındaki bireyler olarak ifade edilmiştir (Bayraktar, 2001). Bayraktar (2001) çalışmasında, İnternet Bağımlılık Ölçeği'nin Türkçeye uyarlayarak standardize etmiştir. Alpha değeri 0.91 ve Spearman-Brown değeri 0,87 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırmada ise, ölçek güvenilirlik için Cronbach Alpha kat sayısı .87 olarak belirlenmiştir (Bayraktar, 2001).

3.3.5. Gesell Gelişim Figürleri (Gesell) Ölçeği

Arnold Gesell tarafından Gesell Gelişim Figürleri sekiz geometrik şekilden meydana gelmektedir. Goldber ve Shiffman tarafından “Grek Haçı” eklenerek hazırlanan gesell gelişim figürleri ölçeği dokuz figürlü bir test halini almıştır. Gesell Gelişim Figürleri' nin Türkiye' deki geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları halen sürmektedir. Tüm figürlerin A4 boyutundaki bir kağıtta (Bkz. Ek - 5) yan yana yer aldığı ölçek çocuğa verilerek, çocuktan her şeklin altına gördüğü şeklin aynısının çizmesi istenir. Uygulamada çocukların silgi kullanmasına izin verilmez. Gesell Gelişim Figürleri' nin puanlamasında Türkiye'deki uzmanların ve Koppitz' in (Bender Gestalt Görsel Motor Algı Testi) için belirlediği hata puanları kullanılmaktadır. Figürler şeklin bozulması, birleştirme, döndürme alanlarında her hata için 1 puan alır. Araştırmada kullanılan Gesell toplam hata puanını, bütün şekillerden alınan hata puanlarının toplamı oluşturmaktadır.

3.4. Verilerin Toplanması

Pandemi sürecinde 0-6 yaş çocukların gelişim düzeyi ile akıllı telefon/ tablet kullanımı arasında söz konusu olan ilişkiyi inceleyen bu araştırmada, verilerin toplanması için takip edilen sürecin aşamaları aşağıda sıralanmıştır:

* Veri toplama süreci, araştırmada kullanılacak ölçekler için gerekli izinlerin e-posta aracılığıyla alınmasıyla başlamıştır.

* Etik kurul izni için Çağ Üniversitesi Senatosu Etik Komisyonu'na başvuru yapılmış ve yaklaşık bir aylık bir süre sonunda gereken izin alınmıştır.

*Araştırma için gereken iznin alınmasından sonra, veri toplama araçları tekrar düzenlenmiştir.

* Çalışma kapsamına Mersin Merkez Anaokulları, Kreş ve Gündüz Bakım evlerdeki çocuklar ve ebeveynler dahil edilmiştir.

* **Araştırma hakkında bilgilendirilen ve araştırmaya katılmayı kabul eden ebeveynlerden “Aile Bilgi Formu”, “Young Ölçeği” doldurulması istenmiştir. Bu sırada ebeveynler ve onların çocukları ile iletişim kurularak “Ankara Gelişim Tarama Testi” uygulanmıştır.**

* Tüm veriler toplanması yaklaşık 3 aylık bir zaman gerektirmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında verilerin analizini elde etmek için; İnternet Bağımlılık Ölçeği, Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği, Ankara Gelişim Tarama Envanteri, Gesell Gelişim Figürleri Testi kullanılmıştır. Toplanan veriler SPSS 25.00 paket programına girilerek analiz edilmiştir.

Verilerin dağılımının normal olup olmadığını belirlemek için çalışmada kullanılan değişkenlerin istatistiksel değerlerine sırasıyla Tablo 1’de yer verilmektedir.

3.5.1. Değişkenlerin Normal Dağılımına İlişkin İstatistiksel Değerler

Tablo 1.

Değişkenlerin Normal Dağılımına İlişkin İstatistiksel Değerler

	N	\bar{x}	Medyan	Mod	Çarpıklık Katsayısı	Çarpıklığın Standart Hatası	Basıklık Katsayısı	Basıklığın Standart Hatası
AGTE-Bilişsel gelişim ve dil gelişim	208	35.09	33.00	33.00	.423	.169	-.436	.336
AGTE-İnce Motor Gelişimi	208	16.81	16.00	16.00	.423	.169	-.459	.336
AGTE-Fiziksel beceriler Gelişimi	208	22.43	24.00	25.00	-1.035	.169	-.246	.336
AGTE-Sosyal beceri ve öz bakım gelişim Becerileri	208	30.04	32.00	34.00	-.400	.169	-.858	.336
İnternet Bağımlılığı	208	124.94	130.00	160.00	-.110	.169	-1.677	.336
Akıllı Telefon ve Tablet Kullanım Alışkanlığı*	68	171.97	186.50	160.00	-1.201	.291	1.076	.574

AGTE: Ankara Gelişim Tarama Envanteri

*Ölçek, okul öncesi dönem çocuklarını kapsadığı için 36-72 ay arasındaki çocukların annelerine doldurtulmuştur.

Verilerin dağılımları aritmetik ortalama, medyan, mod, çarpıklık ve basıklık katsayıları gibi istatistiklerle analiz edilmiştir (Abbott, 2011; Kirk, 2008). Bu bağlamda ortalama, medyan ve modun birbirine eşit veya birbirine yakın olması, çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 1 sınırları içerisinde 0'a yakın olması normal bir dağılımın varlığına işaret eder (Howitt ve Cramer, 2011; McKillup, 2012; Tabachnick ve Fidell, 2013; Wilcox, 2012).

Tablo 1 incelendiğinde, değişkenlerin her biri için AGTE-Bilişsel gelişim ve dil gelişim ve AGTE-İnce Motor Gelişimin ortalama, medyan ve mod değerlerinin birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bununla birlikte AGTE-Bilişsel gelişim ve dil gelişim ve AGTE-İnce Motor Gelişimin çarpıklık ve basıklık katsayılarının (-1, +1)

aralığında olması, AGTE-Bilişsel gelişim ve dil gelişim ve AGTE-İnce Motor Gelişimi için verilerin normal dağıldığı söylenebilir. AGTE-Fiziksel beceriler Gelişiminin ortalama, medyan ve mod değerlerinin birbirine yakın olmasına rağmen çarpıklık katsayısı (-1.035), ± 1 sınırları içinde olmadığı için verilerin normal dağılmadığı söylenebilir. AGTE-Sosyal beceri ve öz bakım gelişim Becerileri, İnternet Bağımlılığı ve Akıllı Cihaz Kullanma Alışkanlığının ortalama, medyan ve mod değerlerinin birbirine yakın olmamasından dolayı verilerin normal dağılmadığı söylenebilir. Çıkan bu sonuçlara göre ilgili değişken hangi dağılıma sahipse analizler de bu dağılıma göre parametrik ya da non-parametrik olarak yapılmıştır.

Normal dağılım gösterenlerde ikili karşılaştırmalar için bağımsız gruplar t testi, üçlü veya daha fazla karşılaştırmalar için tek yönlü ANOVA testi; normal dağılım göstermeyenlerde ise ikili karşılaştırmalar için Mann Whitney U testi, üçlü veya daha fazla karşılaştırmalar için Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Değişkenler arası ilişkiyi incelemek içinse iki değişken de normal dağılım gösteriyorsa Pearson momentler çarpımı korelasyon, iki değişkenden en az biri ya da ikisi de normal dağılım göstermiyorsa Spearman'ın sıralama korelasyon katsayısı analizi kullanılmıştır. Hipotez test sonuçlarının yorumlanmasında, anlamlılık düzeyi .05 alınmıştır. p değeri, $p < .05$ olması durumunda anlamlı bir ilişkinin veya farklılığın olduğu belirtilmiştir. $p > .05$ olması durumunda ise anlamlı bir ilişkinin veya farklılığın olmadığı belirtilmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırma verilerinin normal dağılımı, elde edilen verilerin araştırmanın amacına ve alt amaçlarına ulaşmak için istatistiksel çözümleri kullanılarak elde edilen sonuçlar, bu sonuçların tabloları ve tablolara bağlı açıklamaları verilmiştir. Edinilen bilgiler ışığında değerlendirmeler, yorumlar ve açıklamalar aşağıda verilmiştir.

4.1. Katılımcılara Ait Sosyodemografik Bilgilerin İncelenmesi Katılımcılara ait sosyodemografik bilgilere Tablo 2’de yer verilmektedir.

Tablo 2.

Katılımcılara Ait Sosyodemografik Bilgiler

Grup		N	%
Cinsiyet	Kız	114	54.8
	Erkek	94	45.2
Kronolojik Yaş (Ay)	12-13 Ay	10	4.8
	14-15 Ay	15	7.2
	16-17 Ay	17	8.2
	18-23 Ay	28	13.5
	24-29 Ay	34	16.3
	30-35 Ay	36	17.3
	36-47 Ay	32	15.4
	48-72 Ay	36	17.3
Anne Eğitim seviyesi	Lise	80	38.5
	Lisans	128	61.5
Anne Yaşı	20-30	72	34.6
	31-40	90	43.3
	41 ve Üzeri	46	22.1
Anne Mesleği	Ev Hanımı	59	28.4
	Beyaz Yaka	56	26.9
	Mavi Yaka	93	44.7
Baba Eğitim Seviyesi	Lise	99	47,60
	Lisans	109	52,40
Kardeş Durumu	Yok	141	67.8
	Var	67	32.2
Ailenin Aylık Maddi Geliri	1500₺-5000₺	56	26.9
	5001₺-10.000₺	139	66.8
	10.001₺ ve Üzeri	13	6.3
Toplam		208	100.0

Tablo 2 incelendiğinde, katılımcıların sosyodemografik bilgilerine dayalı yüzde ve frekans değerleri verilmiş ve yorumlanmıştır. Buna göre çocukların 114'ü (%54.8) kız, 94'ü (%45.2) erkektir. Yaş olarak 10'u (%4.8) 12-13 aylık, 15'i (%7.2) 14-15 aylık, 17'si (%8.2) 16-17 aylık, 28'i (%13.5) 18-23 aylık, 34'ü (%16.3) 24-29 aylık, 36'sı (%17.3) 30-35 aylık, 32'si (%15.4) 36-47 aylık, 36'sı (%17.3) da 48-72 aylıktır. Çocukların 80'inin (%38.5) anne eğitim seviyesi liseyken, 128'inin (%61.5) lisanstır. Çocukların 72'sinin (%34.6) anne yaşı 20-30, 90'ınının (%43.3) 31-40 ve 46'sınının (%22.1) ise 41 ve üzeridir. Çocukların anne meslekleri incelendiğinde 59'u (%28.4) ev hanımı, 56'sı (%26.9) beyaz yaka, 93'ü (%44.7) mavi yakadır. Baba eğitim durumu 99'u (%47.6) liseyken , baba eğitim durumu 109'u (52.4) lisanstır. Çocukların 141'inin (%67.8) kardeşi yokken, 67'sinin (%32.2) kardeşi vardır. Çocukların ailelerinin aylık maddi gelirlerine bakıldığında 56'sınının (%26.9) 1500₺-5000₺, 139'unun (%66.8) 5001₺-10.000₺, 13'ününün (%6.3) ise 10.001₺ ve üzeridir.

4.2. Katılımcıların Gelişim Seviyelerinin Sosyodemografik Değişkenler Açısından İncelenmesi

4.2.1. Katılımcıların Gelişim Seviyelerinin Cinsiyete Göre İncelenmesi

Çocukların gelişim seviyelerini tespit etmek için AGTE'den aldıkları puan ortalamalarının (Bilişsel gelişim ve dil gelişim ve ince motor gelişim) cinsiyete göre bu farklılıkların anlamlı olup olmadığına bağlı bağımsız gruplar t-testi sonuçlarına Tablo 3'te yer verilmektedir.

Tablo 3.

Katılımcıların Gelişim Seviyelerinin Cinsiyete Göre Sonuçları

Gelişim Alanları	Cinsiyet	N	\bar{x}	SS	t	p
Bilişsel gelişim ve dil gelişim	Kız	114	34.66	11.28	-.60	.547
	Erkek	94	35.62	11.58		
İnce motor gelişim	Kız	114	16.73	3.32	-.39	.693
	Erkek	94	16.91	3.48		
Fiziksel beceriler gelişimi	Kız	114	102.41	11674.50	5119.50	.574
	Erkek	94	107.04	10061.50		
Sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerileri	Kız	114	101.84	11609.50	5054.50	.475
	Erkek	94	107.73	10126.50		

Çocukların bilişsel gelişim ve dil gelişim ve ince motor gelişim puan ortalamaları arasında cinsiyet bakımından anlamlı farklılık bulunup bulunmadığını anlamak adına yapılan bağımsız gruplar t-testi ile analiz sonuçlarında, çocukların bilişsel gelişim ve dil gelişim ($t=-.60, p>.05$) ve ince motor gelişim ($t=-.39, p>.05$) puan ortalamaları arasında cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Çocukların fiziksel beceriler gelişimi ve sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerileri sıra ortalamalarının cinsiyete göre bu farklılıkların anlamlı olup olmadığına bağlı yapılan U testi ile analiz sonucunda çocukların fiziksel beceriler gelişimi ($U=5119.50, p>.05$) ve sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerileri ($U=5054.50, p>.05$) sıra ortalamalarının cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşmadığı bulunmuştur.

4.2.2. Katılımcıların Gelişim Seviyeleri ile Kronolojik Yaşları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Çocukların gelişim seviyeleri ile yaşları arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Spearman'ın sıralama korelasyon katsayısı tekniği kullanılmış ve sonuçlar Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4.

Katılımcıların Gelişim Seviyeleri ile Kronolojik Yaşları Arasındaki İlişki

Gelişim Alanları	Kronolojik Yaş	
	r_s	P
Bilişsel gelişim ve dil gelişim	.868	.000**
İnce Motor Gelişimi	.941	.000**
Fiziksel Beceriler Gelişimi	.916	.000**
Sosyal Beceri ve Öz Bakım Gelişim Becerileri	.915	.000**

** $p<.01, N=208$

Tablo 4 incelendiğinde, çocukların Bilişsel gelişim ve dil gelişim ($r_s=.868, p<.01$), ince motor ($r_s=.941, p<.01$) ve fiziksel beceriler gelişimleri ($r_s=.916, p<.01$) ve sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerileri ($r_s=.915, p<.01$) ile yaşları arasında anlamlı seviyede bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Bu sonuçlar göz önüne alındığında yaş arttıkça gelişim seviyeleri de artmaktadır.

4.2.3. Katılımcıların Gelişim Seviyelerinin Anne Eğitim seviyesine Göre İncelenmesi

Çocukların gelişim seviyelerini tespit etmek için AGTE'den aldıkları puan ortalamalarının (Bilişsel gelişim ve dil gelişim ve ince motor gelişim) anne eğitim seviyesine göre bu farklılıkların anlamlı olup olmadığına bağlı bağımsız gruplar t-testi sonuçları Tablo 5' te verilmiştir.

Tablo 5.

Katılımcıların Gelişim Seviyelerinin Anne Eğitim Seviyesine Göre Sonuçları

Gelişim Alanları	Anne Eğitim seviyesi	N	\bar{x}	SS	t	p
Bilişsel gelişim ve dil gelişim	Lise	80	31.14	9.20	-4.35	.000
	Lisans	128	37.56	11.96		
İnce motor gelişim	Lise	80	15.71	2.83	-4.02	.000
	Lisans	128	17.50	3.54		

Gelişim Alanları	Anne Eğitim seviyesi	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Fiziksel beceriler gelişimi	Lise	80	87.24	6979.50	3739.50	.001
	Lisans	128	115.29	14756.50		
Sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerileri	Lise	80	86.64	6931.50	3691.50	.001
	Lisans	128	115.66	14804.50		

Çocukların bilişsel gelişim ve dil gelişim ve ince motor gelişim puan ortalamalarının anne eğitim seviyesine göre bu farklılıkların anlamlı olup olmadığına bağlı yapılan bağımsız gruplar t-testi ile analiz sonucunda çocukların bilişsel gelişim ve dil gelişim ($t=-4.35$, $p<.001$) ve ince motor gelişim ($t=-4.02$, $p<.001$) puan ortalamalarının anne eğitim seviyesine göre anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur. Bu bulgudan hareketle; anneleri lisans mezunu olan çocukların bilişsel gelişim ve dil gelişim puan ortalamaları ($\bar{x}=37.56$), anneleri lise mezunu olan çocuklara ($\bar{x}=31.14$) göre daha yüksekken, aynı şekilde ince motor gelişim puan ortalamalarında da anneleri lisans mezunu olan çocukların ($\bar{x}=17.50$), anneleri lise mezunu olan çocuklara ($\bar{x}=15.71$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Çocukların fiziksel beceriler gelişimi ve sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerileri sıra ortalamalarının anne eğitim seviyesine göre bu farklılıkların anlamlı olup olmadığına bağlı yapılan U testi ile analiz sonucunda

katılımcıların fiziksel beceriler gelişimi ($U=3739.50$, $p<.01$) ve sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerileri ($U=3691.50$, $p<.01$) sıra ortalamalarının anne eğitim seviyesine göre anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur. Bu bulgudan hareketle; anneleri lisans mezunu olan çocukların fiziksel beceriler gelişimi sıra ortalamaları (115.29), anneleri lise mezunu olan çocuklara (87.24) göre daha yüksekken, aynı şekilde sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerileri sıra ortalamalarında da anneleri lisans mezunu olan çocukların (115.66), anneleri lise mezunu olan çocuklara (86.64) göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.2.4. Katılımcıların Gelişim Seviyelerinin Annenin Yaşına Göre İncelenmesi

Çocukların gelişim seviyelerini tespit etmek için AGTE'den aldıkları puan ortalamalarının (Bilişsel gelişim ve dil gelişim ve ince motor gelişim) annenin yaşına göre bu farklılıkların anlamlı olup olmadığına bağlı tek yönlü ANOVA sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6.

Katılımcıların Gelişim Seviyelerinin Annenin Yaşına Göre Sonuçları

Gelişim Alanları	Annenin Yaşı	N	\bar{x}	SS	sd	F	p	Anlamlı Fark*
Bilişsel gelişim ve dil gelişim	A	72	30.47	10.09	2	9.81	.000	C – A, B – A
	B	90	37.57	11.59				
	C	46	37.48	10.92				
İnce motor gelişim	A	72	15.33	3.10	2	11.57	.000	C – A, B – A
	B	90	17.62	3.35				
	C	46	17.54	3.17				
Fiziksel beceriler gelişimi	A	72	80.01		2	18.93	.000	C – A ($p=.001$) B – A ($p=.000$)
	B	90	117.26					
	C	46	117.86					
Sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerileri	A	72	79.84		2	19.17	.000	C – A ($p=.000$) B – A ($p=.000$)
	B	90	116.91					
	C	46	118.83					

*Homojenlik testine göre gruplar homojen dağıldığı ($p>.05$) için çoklu karşılaştırmalarda Tukey testi kullanılmıştır. **Çoklu karşılaştırmalarda Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

A: 20-30 yaş

B: 31-40 yaş

C: 41 ve üzeri yaş

Katılımcıların bilişsel gelişim ve dil gelişim ve ince motor gelişim puan ortalamalarının annenin yaşına göre bu farklılıkların anlamlı olup olmadığına bağlı yapılan tek yönlü ANOVA ile analiz sonucunda katılımcıların bilişsel gelişim ve dil gelişim ($F=9.81$, $p<.05$) ve ince motor gelişim ($F=11.57$, $p<.05$) puan ortalamalarının annenin yaşına göre anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur. Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için yapılan çoklu karşılaştırma testinde yer alan Tukey testi sonucuna göre annenin yaşı 41 ve üzeri ($\bar{x}=37.48$) ile 31-40 ($\bar{x}=37.57$) olanların bilişsel gelişim ve dil gelişim puan ortalamaları, 20-30 olanlara ($\bar{x}=30.47$) göre daha yüksekken, aynı şekilde ince motor gelişim puan ortalamalarında da annenin yaşı 41 ve üzeri ($\bar{x}=17.54$) ile 31-40 ($\bar{x}=17.62$) olanların, 20-30 olanlara ($\bar{x}=15.33$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Katılımcıların fiziksel beceriler gelişimi ($H=18.93$, $p<.001$) ve sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerileri ($H=19.17$, $p<.001$) sıra ortalamalarının annenin yaşına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir. Fiziksel beceriler gelişimi ve sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerilerinde farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre annenin yaşı 41 ve üzeri (117.86) ile 31-40 (117.26) olanların fiziksel beceriler gelişimi sıra ortalamaları, 20-30 olanlara (80.01) göre daha yüksekken, aynı şekilde sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerileri sıra ortalamalarında da annenin yaşı 41 ve üzeri (118.83) ile 31-40 (116.91) olanların, 20-30 olanlara (79.84) göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.2.5. Katılımcıların Gelişim Seviyelerinin Anne Mesleğine Göre İncelenmesi

Çocukların gelişim seviyelerini tespit etmek için AGTE'den aldıkları puan ortalamalarının annenin mesleğine göre bu farklılıkların anlamlı olup olmadığına bağlı tek yönlü ANOVA testi ve Kruskal Wallis H testi sonuçları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7.*Katılımcıların Gelişim Seviyelerinin Anne Mesleğine Göre Sonuçları*

Gelişim Alanları	Anne Mesleği	N	\bar{x}	SS	sd	F	P	Anlamlı Fark*
Bilişsel gelişim ve dil gelişim	Ev Hanımı	59	40.12	8.93	2	11.69	.000	Ev Hanımı – Mavi Yaka
	Beyaz Yaka	56	35.84	14.00				
	Mavi Yaka	93	31.45	9.75				
İnce motor gelişim	Ev Hanımı	59	18.59	2.76	2	14.82	.000	Ev Hanımı – Beyaz Yaka, Ev Hanımı – Mavi Yaka
	Beyaz Yaka	56	16.77	4.11				
	Mavi Yaka	93	15.71	2.77				
Fiziksel beceriler gelişimi	Ev Hanımı	59	135.23		2	24.72	.000	Ev Hanımı – Beyaz Yaka (p=.006) Ev Hanımı – Mavi Yaka (p=.000)
	Beyaz Yaka	56	102.04					
	Mavi Yaka	93	86.48					
Sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerileri	Ev Hanımı	59	133.12		2	22.26	.000	Ev Hanımı – Mavi Yaka (p=.000)
	Beyaz Yaka	56	103.96					
	Mavi Yaka	93	86.67					

*Homojenlik testine göre gruplar homojen dağılmadığı ($p<.05$) için çoklu karşılaştırmalarda Tamhane'nin T2 testi kullanılmıştır. **Çoklu karşılaştırmalarda Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Katılımcıların bilişsel gelişim ve dil gelişim ve ince motor gelişim puan ortalamalarının annenin mesleğine göre bu farklılıkların anlamlı olup olmadığına bağlı yapılan tek yönlü ANOVA ile analiz sonucunda katılımcıların bilişsel gelişim ve dil gelişim ($F=11.69$, $p<.001$) ve ince motor gelişim ($F=14.82$, $p<.001$) puan ortalamalarının annenin mesleğine göre anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur. Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için yapılan çoklu karşılaştırma testinde yer alan Tamhane'nin T2 testi sonucuna göre ev hanımı annelerin bilişsel gelişim ve dil gelişim puan ortalamaları ($\bar{x}=40.12$), mavi yaka sınıfında olanlara ($\bar{x}=31.45$) göre daha yüksek, ev hanımı annelerin ince motor gelişim puan ortalamaları ($\bar{x}=18.59$), beyaz ($\bar{x}=16.77$) ve mavi yaka ($\bar{x}=15.71$) sınıfında olanlara göre daha yüksektir. Çocukların fiziksel beceriler gelişimleri ($H=24.72$, $p<.001$) ve sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerileri ($H=22.26$, $p<.001$) sıra ortalamalarının annenin mesleğine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir. Fiziksel beceriler gelişimleri ve sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerilerinde farklılığın hangi gruptan

kaynaklandığını belirlemek için yapılan sonucuna göre ev hanımı annelerin fiziksel beceriler gelişimi sıra ortalamaları, beyaz ve mavi yaka sınıfında olanlara göre daha yüksek, ev hanımı annelerin sosyal beceri ve özbakım gelişim becerileri sıra ortalamaları, mavi yaka sınıfında olanlara göre daha yüksektir.

4.2.6. Katılımcıların Gelişim Seviyelerinin Baba Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi

Çocukların gelişim seviyelerini tespit etmek için AGTE'den aldıkları puan ortalamalarının (Bilişsel gelişim ve dil gelişim ve ince motor gelişim) baba eğitim seviyesine göre bu farklılıkların anlamlı olup olmadığına bağlı bağımsız gruplar t-testi sonuçları Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8.

Katılımcıların Gelişim Seviyelerinin Baba Eğitim Durumuna Göre Sonuçları

Gelişim Alanları	Baba Eğitim Durumu	N	\bar{x}	SS	t	P
Bilişsel gelişim ve dil gelişim	Lise	99	31.54	10.20	-3.45	.000
	Lisans	109	33.15	12.95		
İnce Motor Gelişim	Lise	99	16.51	3.93	-3.03	.000
	Lisans	109	18.60	4.56		
Fiziksel beceriler Gelişimi	Lise	99	96.25	5878.50	3629.50	.001
	Lisans	109	105.14	13865.50		
Sosyal beceri ve öz bakım gelişim Becerileri	Lise	99	75.32	6795.50	3781.50	.001
	Lisans	109	105.76	13704.50		

Çocukların Bilişsel gelişim ve dil gelişimve ince motor gelişim puan ortalamalarının bab eğitim seviyesine göre bu farklılıkların anlamlı olup olmadığına bağlı yapılan bağımsız gruplar t-testi ile analiz sonucunda çocukların Bilişsel gelişim ve dil gelişim($t=-3.45$, $p<.05$) ve ince motor gelişim ($t=-3.03$, $p<.05$) puan ortalamalarının baba eğitim seviyesine göre anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur. Bu bulgudan hareketle; babaları lisans mezunu olan çocukların Bilişsel gelişim ve dil gelişim puan

ortalamaları ($\bar{x}=33.15$), babaları lise mezunu olan çocuklara ($\bar{x}=31.54$) göre daha yüksekken, aynı şekilde ince motor gelişim puan ortalamalarında da babaları lisans mezunu olan çocukların ($\bar{x}=18.60$), babaları lise mezunu olan çocuklara ($\bar{x}=16.51$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Çocukların fiziksel beceriler gelişimi ve sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerileri sıra ortalamalarının baba eğitim seviyesine göre bu farklılıkların anlamlı olup olmadığına bağlı yapılan U testi ile analiz sonucunda Katılımcıların fiziksel beceriler gelişimi ($U=3629.50$, $p<.05$) ve sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerileri ($U=3781.50$, $p<.05$) sıra ortalamalarının baba eğitim seviyesine göre anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur. Bu bulgudan hareketle; babaları lisans mezunu olan çocukların fiziksel beceriler gelişimi sıra ortalamaları (105.14), babaları lise mezunu olan çocuklara (96.25) göre daha yüksekken, aynı şekilde sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerileri sıra ortalamalarında da babaları lisans mezunu olan çocukların (105.76), babaları lise mezunu olan çocuklara (75.32) göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.2.7. Katılımcıların Gelişim Seviyelerinin Kardeş Durumuna Göre İncelenmesi

Çocukların gelişim seviyelerini tespit etmek için AGTE'den aldıkları puan ortalamalarının kardeş durumuna göre bu farklılıkların anlamlı olup olmadığına bağlı bağımsız gruplar t-testi ve Mann Whitney U testi sonuçları Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9.

Katılımcıların Gelişim Seviyelerinin Kardeş Durumuna Göre Sonuçları

Gelişim Alanları	Kardeş Durumu	N	\bar{x}	SS	t	p
Bilişsel gelişim ve dil gelişim	Yok	141	36.48	11.67	2.59	.010
	Var	67	32.16	10.29		
İnce motor gelişim	Yok	141	17.23	3.50	2.75	.007
	Var	67	15.94	2.97		
Fiziksel beceriler gelişimi	Yok	141	111.27	15688.50	3769.50	.017
	Var	67	90.26	6047.50		
Sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerileri	Yok	141	111.47	15717.50	3740.50	.014
	Var	67	89.83	6018.50		

Çocukların bilişsel gelişim ve dil gelişim ve ince motor gelişim puan ortalamaları arasında kardeş durumu bakımından anlamlı farklılık bulunup bulunmadığını anlamak adına başvurulan bağımsız gruplar t-testi ile analiz sonuçlarına göre katılımcıların bilişsel gelişim ve dil gelişim ($t=2.59$, $p<.05$) ve ince motor gelişim ($t=2.75$, $p<.01$) puan ortalamaları arasında cinsiyet bakımından anlamlı farklılık söz konusudur. Bu bulgudan hareketle; kardeşi olmayan çocukların bilişsel gelişim ve dil gelişim puan ortalamaları ($\bar{x}=36.48$), kardeşi olan çocuklara ($\bar{x}=32.16$) göre daha yüksekken, aynı şekilde ince motor gelişim puan ortalamalarında da kardeşi olmayan çocukların ($\bar{x}=17.23$), kardeşi olan çocuklara ($\bar{x}=15.94$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Çocukların fiziksel beceriler gelişimi ve sosyal beceri ve özbakım gelişim becerileri sıra ortalamaları arasında kardeş durumu bakımından anlamlı farklılık olup olmadığına bağlı yapılan analiz sonucunda katılımcıların fiziksel beceriler gelişimi ($U=3769.50$, $p<.05$) ve sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerileri ($U=3740.50$, $p<.05$) sıra ortalamaları arasında kardeş durumu bakımından anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu bulgudan hareketle; kardeşi olmayan çocukların fiziksel beceriler gelişimi sıra ortalamaları (111.27), kardeşi olan çocuklara (90.26) göre daha yüksekken, aynı şekilde sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerileri sıra ortalamalarında da kardeşi olmayan çocukların (111.47), kardeşi olan çocuklara (89.83) göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.2.8. Katılımcıların Gelişim Seviyelerinin Ailenin Aylık Maddi Gelirine Göre İncelenmesi

Çocukların gelişim seviyelerini tespit etmek için AGTE'den aldıkları puan ortalamalarının ailenin aylık maddi gelirine göre bu farklılıkların anlamlı olup olmadığına bağlı tek yönlü ANOVA testi ve Kruskal Wallis H testi sonuçlarına Tablo 10'da yer verilmektedir.

Tablo 10.*Katılımcıların Gelişim Seviyelerinin Ailenin Aylık Maddi Gelirine Göre Sonuçları*

Gelişim Alanları	Ailenin Aylık Maddi Geliri	N	\bar{x}	SS	sd	F	p	Anlamlı Fark*
Bilişsel gelişim ve dil gelişim	A	56	40.10	9.46				
	B	139	32.79	10.62	2	9.40	.000	A
	C	13	38.08	18.63				B
İnce motor gelişim	A	56	18.50	2.88				
	B	139	16.05	3.07	2	12.06	.000	A
	C	13	17.69	5.54				B
Fiziksel beceriler gelişimi	A	56		133.88				
	B	139		92.59	2	19.51	.000	A
	C	13		105.31				B (p=.000)
Sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerileri	A	56		132.24				
	B	139		93.19	2	17.41	.000	A
	C	13		105.96				B (p=.000)

*Homojenlik testine göre gruplar homojen dağılmadığı ($p < .05$) için çoklu karşılaştırmalarda Tamhane's T2 testi kullanılmıştır. **Çoklu karşılaştırmalarda Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

A:1500-5000

B: 5001-10.000

C:10.001 ve Üzeri

Katılımcıların bilişsel gelişim ve dil gelişimve ince motor gelişim puan ortalamaları arasında ailenin aylık maddi geliri bakımından bulunan farklılığın anlamlı olup olmadığına bağlı yapılan tek yönlü ANOVA ile analiz sonucunda katılımcıların bilişsel gelişim ve dil gelişim($F=9.40$, $p < .001$) ve ince motor gelişim ($F=12.06$, $p < .001$) puan ortalamaları arasında ailenin aylık maddi geliri bakımından anlamlı farklılık görülmüştür. Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için yapılan çoklu karşılaştırma testinde yer alan Tamhane'nin T2 testi sonucuna göre ailenin aylık geliri 1500₺-5000₺ olanların bilişsel gelişim ve dil gelişim puan ortalamaları ($\bar{x}=40.10$), 5001₺-10.000₺ olanlara ($\bar{x}=32.79$) göre daha yüksekken, aynı şekilde ince motor gelişim puan ortalamalarında da ailenin aylık geliri 1500₺-5000₺ olanların ($\bar{x}=18.50$), 5001₺-10.000₺ olanlara ($\bar{x}=16.05$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Katılımcıların fiziksel beceriler gelişimi ($H=43.31$, $p < .001$) ve sosyal beceri ve öz

bakım gelişim becerileri ($H=40.39$, $p<.001$) sıra ortalamaları arasında ailenin aylık maddi geliri bakımından anlamlı düzeyde farklılık olduğu anlaşılmaktadır. Fiziksel beceriler gelişimi ve sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerilerinde farklılığın hangi gruptan kaynaklandığının tespit edilebilmesi adına uygulanan Mann Whitney U testi sonucuna göre ailenin aylık geliri 1500₺-5000₺ olanların fiziksel beceriler gelişimi sıra ortalamaları (133.88), 5001₺-10.000₺ olanlara (92.59) göre daha yüksekken, aynı şekilde sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerileri sıra ortalamalarında da ailenin aylık geliri 1500₺-5000₺ olanların (132.24), 5001₺-10.000₺ olanlara (93.19) göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.3. Katılımcıların Gelişim Seviyeleri ile Annelerin İnternet Bağımlılığı Seviyeleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Çocukların Bilişsel gelişim ve dil gelişim ve ince motor gelişimleri ile annelerin internet bağımlılığı seviyeleri arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunup bulunmadığını anlamak adına Pearson momentler çarpımı korelasyon tekniği; fiziksel beceriler gelişimi ve sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerileri ile annelerin internet bağımlılığı seviyeleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunup bulunmadığını anlamak için Spearman'ın sıralama korelasyon katsayısı tekniğinden yararlanılmış ve buna ilişkin sonuçlar Tablo 11'de paylaşılmıştır.

Tablo 11.

Katılımcıların Gelişim Seviyeleri ile Annelerin İnternet Bağımlılığı Seviyeleri Arasındaki İlişki

Gelişim Alanları	Annelerin İnternet Bağımlılığı		
	R	r _s	P
Bilişsel gelişim ve dil gelişim	-.101	-	.146
İnce Motor Gelişimi	.009	-	.893
Fiziksel beceriler Gelişimi	-	-.070	.313
Sosyal beceri ve öz bakım gelişim Becerileri	-	-.091	.191

N=208

Tablo 11 incelendiğinde, çocukların Bilişsel gelişim ve dil gelişim($r=-.101$, $p>.05$), ince motor ($r=.009$, $p>.05$) ve fiziksel beceriler gelişimleri ($r_s=-.070$, $p>.05$) ve sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerileri ($r_s=-.091$, $p>.05$) ile Annelerin internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

4.4. 3-6 Yaş Çocukların Gelişim Seviyeleri ile Akıllı Cihaz Kullanma Alışkanlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

3-6 yaş arası çocuklarda dil bilişsel, ince motor, fiziksel beceriler gelişim ve sosyal beceri ve özbakım gelişim becerileri ile akıllı cihaz kullanma alışkanlığı arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığını belirlemek adına Spearman'ın sıralama korelasyon katsayısı tekniği kullanılmış ve buna ilişkin Tablo 12'de paylaşılmıştır. 3-6 yaş çocukların gelişim alanlarına ait puanlar normal dağılım göstermediğinden parametrik olmayan testlerden yararlanılmıştır.

Tablo 12.

3-6 Yaş Çocukların Gelişim Seviyeleri ile Akıllı Cihaz Kullanma Alışkanlığı Arasındaki İlişki

Gelişim Alanları	Akıllı Cihaz Kullanma Alışkanlığı	
	r_s	p
Bilişsel gelişim ve dil gelişim	-.790	.000**
İnce motor gelişimi	-.679	.000**
Fiziksel beceriler gelişimi	-.786	.000**
Sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerileri	-.788	.000**

** $p<.01$, N=68

Tablo 12 incelendiğinde, 3-6 yaş çocukların bilişsel gelişim ve dil gelişim ($r_s=-.790$, $p<.01$) ve fiziksel beceriler gelişimleri ($r_s=-.786$, $p<.01$) ve sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerileri ($r_s=-.788$, $p<.01$) ile akıllı cihaz kullanma alışkanlığı arasında yüksek düzeyde negatif yönde ve anlamlı düzeyde bir ilişki tespit edilirken, ince motor gelişimi ($r_s=-.679$, $p<.01$) ile orta düzeyde negatif yönde ve anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Buna göre çocukların akıllı cihaz kullanma alışkanlığı arttıkça gelişim seviyeleri azalmaktadır.

4.5. 3-6 Yaş Çocukların Akıllı Cihaz Kullanma Alışkanlığının Sosyodemografik Değişkenler Açısından İncelenmesi

4.5.1. 3-6 Yaş Çocukların Akıllı Cihaz Kullanma Alışkanlığının Cinsiyete Göre İncelenmesi

3-6 yaş çocukların akıllı cihaz kullanma alışkanlığı sıra ortalamalarının cinsiyete göre bu farklılıkların anlamlı olup olmadığına bağlı sonucu Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 13.

3-6 Yaş Çocukların Akıllı Cihaz Kullanma Alışkanlığının Cinsiyete Göre Sonuçları

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Kız	35	35.10	1228.50	556.50	.796
Erkek	33	33.86	1117.50		

3-6 yaş çocukların akıllı cihaz kullanma alışkanlığısıra ortalamalarının cinsiyete göre bu farklılıkların anlamlı olup olmadığına bağlı yapılan U testi ile analiz sonucunda 3-6 yaş çocukların akıllı cihaz kullanma alışkanlığısıra ortalamalarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur (U=556.50, p>.05).

4.5.2. 3-6 Yaş Çocukların Akıllı Cihaz Kullanma Alışkanlığının Anne Eğitim Seviyesine Göre İncelenmesi

3-6 yaş çocukların akıllı cihaz kullanma alışkanlığı sıra ortalamalarının anne eğitim seviyesine göre bu farklılıkların anlamlı olup olmadığına bağlı sonucu Tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 14.

3-6 Yaş Çocukların Akıllı Cihaz Kullanma Alışkanlığının Anne Eğitim Seviyesine Göre Sonucu

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Lise	23	40.24	925.50	385.50	.087
Lisans	45	31.57	1420.50		

3-6 yaş çocukların akıllı cihaz kullanma alışkanlığı sıra ortalamalarının anne eğitim seviyesine göre bu farklılıkların anlamlı olup olmadığına bağlı yapılan U testi ile analiz sonucunda 3-6 yaş çocukların akıllı cihaz kullanma alışkanlığı sıra ortalamaları arasında anne eğitim seviyesi bakımından anlamlı farklılık tespit edilmemiştir (U=385.50, $p>.05$).

4.5.3. 3-6 Yaş Çocukların Akıllı Cihaz Kullanma Alışkanlığının Ailenin Aylık Maddi Gelirine Göre İncelenmesi

Ailenin aylık maddi geliri bakımından, 3-6 yaş çocukların akıllı cihaz kullanma alışkanlığı sıra ortalamaları arasındaki farklılığın anlamlı olup olmadığına bağlı sonucu Tablo 15 'de verilmiştir.

Tablo 15.

3-6 Yaş Çocukların Akıllı Cihaz Kullanma Alışkanlığının Ailenin Aylık Maddi Gelirine Göre Sonucu

Ailenin Aylık Maddi Geliri	N	Sıra Ortalaması	Sd	H	p	Anlamlı Fark
1500₺-5000₺	34	39.29				
5001₺-10.000₺	28	32.07	2	6.28	.063	-
10.001₺ ve Üzeri	6	18.67				

Analiz sonucu, 3-6 yaş çocukların Akıllı cihaz kullanma alışkanlığı sıra ortalamalarının ailenin aylık maddi geliri bakımından anlamlı farklılık göstermektedir (H=6.28, $p>.05$).

4.6. 3-6 Yaş Çocukların Akıllı Cihaz Kullanma Alışkanlığı ile Annelerin İnternet Bağımlılığı Seviyeleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

3-6 yaş çocukların Akıllı cihaz kullanma alışkanlığı ile annelerin internet bağımlılığı seviyeleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunup bulunmadığını anlamak için Spearman'ın sıralama korelasyon katsayısı tekniğine başvurulmuş ve buna ilişkin sonuçlar Tablo 16 'da paylaşılmıştır.

Tablo 16.

3-6 Yaş Çocukların Akıllı Cihaz Kullanma Alışkanlığı ile Annelerin İnternet Bağımlılığı Seviyeleri Arasındaki İlişki

	Annelerin İnternet Bağımlılığı	
	r_s	P
Akıllı Cihaz Kullanma Alışkanlığı	.700	.000**

**p<.01, N=68

Tablo 16 incelendiğinde, 3-6 yaş çocukların akıllı cihaz kullanma alışkanlığı ile annelerin internet bağımlılığı seviyeleri arasında anlamlı bir seviyede ilişki bulunmuştur ($r_s=.700$, $p<.01$). Buna göre annelerin internet bağımlılığı arttıkça çocukların akıllı cihaz kullanma alışkanlığı artmaktadır.

4.7. Katılımcıların Annelerinin İnternet Bağımlılığı Seviyelerinin Sosyodemografik Değişkenler Açısından İncelenmesi

4.7.1. Katılımcıların Annelerinin İnternet Bağımlılığı Seviyelerinin Eğitim Seviyesine Göre İncelenmesi

Eğitim seviyesi bakımından, katılımcıların annelerinin internet bağımlılığı sıra ortalamaları arasındaki farklılığın anlamlı olup olmadığına bağlı sonucu Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17.

Katılımcıların Annelerinin İnternet Bağımlılığı Seviyelerinin Eğitim Seviyesine Göre Sonucu

Eğitim seviyesi	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Lise	80	125.41	10033.00	3447.00	.000
Lisans	128	91.43	11703.00		

Katılımcıların annelerinin internet bağımlılığı sıra ortalamaları arasında eğitim seviyesi bakımından söz konusu olan farklılığın anlamlı olup olmadığına bağlı yapılan U testi ile analiz sonucunda Katılımcılara sahip annelerin internet bağımlılığı sıra ortalamalarının eğitim seviyesine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur ($U=3447.00$, $p<.05$). Bu bulgudan hareketle; lise mezunu olanların internet bağımlılığı

sıra ortalamaları (125.41), lisans mezunu olanlara (91.43) göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.7.2. Katılımcıların Annelerinin İnternet Bağımlılığı Seviyelerinin Yaşa Göre İncelenmesi

Yaş bakımından, katılımcıların annelerinin internet bağımlılığı sıra ortalamaları arasındaki farklılığın anlamlı olup olmadığına bağlı sonucu Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18.

Katılımcıların Annelerinin İnternet Bağımlılığı Seviyelerinin Yaşa Göre Sonuçları

Yaş	N	Sıra Ortalaması	Sd	H	P	Anlamlı Fark*
20-30	72	84.85				41 ve Üzeri – 31-40
31-40	90	102.91	2	22.33	.000	(p=.001)
41 ve Üzeri	46	138.37				41 ve Üzeri – 20-30 (p=.000)

Analiz sonucu, annelerin internet bağımlılığı sıra ortalamalarının yaşı bakımından anlamlı farklılığa işaret etmektedir (H=22.33, p<.05). Annelerin internet bağımlılığı seviyelerinde farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için yapılan test sonucuna göre yaşı 41 ve üzeri (138.37) olanların internet bağımlılığı sıra ortalamaları, 20-30 (84.85) ve 31-40 (102.91) olanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.7.3. Katılımcıların Annelerinin İnternet Bağımlılığı Seviyelerinin Mesleğe Göre İncelenmesi

Katılımcıların annelerinin internet bağımlılığı sıra ortalamalarının mesleğe göre bu farklılıkların anlamlı olup olmadığına bağlı sonucu Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19.

Katılımcıların Annelerinin İnternet Bağımlılığı Seviyelerinin Mesleğe Göre Sonuçları

Meslek	N	Sıra Ortalaması	sd	H	P	Anlamlı Fark*
Ev Hanımı	59	130.49				Ev Hanımı – Beyaz
Beyaz Yaka	56	64.62	2	37.09	.000	Yaka (p=.006)
Mavi Yaka	93	112.03				Mavi Yaka – Beyaz Yaka (p=.000)

Analiz sonucuna göre, katılımcıların annelerinin internet bağımlılığı sıra ortalamaları mesleki bakımından anlamlı farklılık göstermektedir ($H=37.09$, $p<.001$). Annelerin internet bağımlılığı seviyelerinde farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için yapılan test sonucuna göre ev hanımı (130.49) ve mavi yaka sınıfında (112.03) olanların internet bağımlılığı sıra ortalamaları, beyaz yaka (64.62) olanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.7.4. Katılımcıların Annelerinin İnternet Bağımlılığı Seviyelerinin Ailenin Aylık Maddi Gelirine Göre İncelenmesi

Ailenin aylık maddi geliri bakımından, katılımcıların annelerinin internet bağımlılığı sıra ortalamaları arasındaki farklılığın anlamlı olup olmadığına bağlı sonucu Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20.

Katılımcıların Annelerinin İnternet Bağımlılığı Seviyelerinin Ailenin Aylık Maddi Gelirine Göre Sonucu

Ailenin Aylık Maddi Geliri	N	Sıra Ortalaması	Sd	H	P	Anlamlı Fark*
A	56	131.46				A
B	139	96.65	2	17.34	.000	B ($p=.000$)
C	13	72.31				C ($p=.003$)

A:1500-5000

B:5001-10.000

C:10.001 ve Üzeri

Analiz sonucuna göre, Katılımcıların annelerinin internet bağımlılığı sıra ortalamaları ailenin aylık maddi gelir bakımından anlamlı derecede farklılaşmaktadır ($H=17.34$, $p<.05$). Annelerin internet bağımlılığı seviyelerinde farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre ailenin aylık geliri 1500₺-5000₺ olanların internet bağımlılığı sıra ortalamaları (131.46), 5001₺-10.000₺ (96.65) ve 10.001₺ ve üzeri (72.31) olanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

5. TARTIŞMA

Çalışma, çocukların gelişim seviyesi ile çocukların telefon, tablet gibi ekran içeren akıllı cihazları kullanma alışkanlıkları hakkında bilgi vermektedir.

Katılımcıların dil gelişimi, bilişsel ve ince motor gelişim puan ortalamalarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Test sonuçları, katılımcıların fiziksel beceriler gelişim ve sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerilerinin sıralamasının cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine bağlı sonuçları bulunmuştur. Cinsiyet ile dil gelişimi arasındaki bağlantıyı inceleyen birçok çalışma bulunmaktadır. Birkaç çalışma dışında, cinsiyetin çocukların dil gelişimlerinde anlamlı bir fark yaratmadığı söylenebilir. Elde edilen çalışmalardan bazıları aşağıda listelenmiştir. 2001-2002 yılları arasında, Bursa ilinde 120'si kız 120'si erkek olmak üzere 240 çocuk ile çalışan Taner (2003), dil gelişimi ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunduğunu ortaya koymuştur. Pek çok çalışmada anlamlı düzeyde bir farklılık olmasa da, Taner tarafından yürütülen bu çalışmada erkek çocuklar aleyhine anlamlı farklılığa rastlanmıştır. Kız çocukların dil gelişimindeki bu üstünlüğü , okula ve sosyalleşmeye daha yatkın olmalarına, çevrelerine daha kolay uyum sağlamaları olarak belirtmiştir. Yüksel (2003)'in 30-47 aylık çocuklarda dil gelişimini incelediği bir araştırma yapmıştır. Dil gelişim seviyelerini belirlemek için araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan Denver II Gelişimsel Tarama Testi, Peabody Resim-Kelime Testi (PRKT) ve Alıcı Dil Kontrol Listesi (ADKL) uygulanmıştır. Sonuçların analizi kapsamında, cinsiyet faktörünün etkilerinin de incelendiği çalışmada dil gelişimi ve cinsiyet arasındaki ilişki anlamlı bulunmamıştır. Buna benzer biçimde, Gürocak, (2007), İpek, (2007), Tulu, (2009), Erkan, (2011) ve Ergin, (2012) de çalışmalarında cinsiyet faktörünün dil gelişimine etki eden değişken olmadığını belirtmiştir. Bununla birlikte, önemli farklılıklar gösterdiği düşünülen araştırmalar, kız çocukların dil gelişiminin daha iyi olduğunu bulmuştur. Bu farklılık, anne-kız iletişiminin daha açık olması ile ilişkilendirilmektedir. Kızların annelerini rol model olarak aldığı ve kadınların iletişime daha açık olduğu, bunun bir sonucu olarak kızların dil gelişiminin daha iyi olduğu ifade edilmektedir .

Yapılan çalışmalara göre kız çocuklar erkekler çocuklara kıyasla konuşmayı daha erken öğreniyor, daha fazla kelime konuşuyor ve kız çocuklarında konuşma bozuklukları ile daha az karşılaşılıyor. Eş zamanlı olarak kız bebeklerin sözel uyaranlara, erkek çocuklarınsa görsel uyaranlara daha güçlü yanıt verdiği bulunmuştur.

Annelerin kız çocuklarıyla daha ziyade konuşarak, erkek çocuklarıyla ise dokunarak iletişim kurduğu gözlemlenmiştir (Koçak ve Karacan, 2000). Katılımcıların dilbilişsel, ince motor ve fiziksel beceriler gelişimleri, sosyal becerileri ve özbakım gelişim becerileri ile kronolojik yaşları arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Buna göre yaşla birlikte çocukların gelişim seviyesi artmaktadır. Normal gelişimi sağlayan çocuklar gibi dil gelişimi de yaş ile doğru orantılı olarak ilerlemektedir (Dönmez, 1992). Bir diğer araştırmada; Ekmekçi, Sofu, Türel ve Bulut (1992) Adana'da 4-6 yaş grubundaki çocuklarda gruplaşma davranışlarını incelemişlerdir. Çocukların sözlü yönergeler göre gruplar oluşturmaları istenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, çocuklar büyüdükçe verilen yönergeler doğru anlaşılırsa doğru gruplama oranlarının arttığı gözlemlenmiştir. Bu açıdan bakıldığında, çocukların dil gelişiminin yaşla birlikte ilerlediği söylenebilir. Erdemir (2001) tarafından yaşın dil gelişimi üstündeki etkisini inceleyen bir başka araştırmada, 12-30 ay arası Türk çocuklarının dil yapılarını incelenmiş, bu amaç doğrultusunda her ay grubundan 4 kız ile 4 erkek çocuk seçip toplam 152 çocuk ile çalışmıştır. Veriler görüşme, katılımcı gözlem ve envanter yoluyla toplanmıştır. Sonuçlar incelendiğinde, çocukların yaş aldıkça dil gelişiminin de ilerlediği sonucuna varılmıştır. Yaşın dil gelişimi üzerinde etkili faktörlerden biri olduğu gözlenmiştir. Kelime kullanımının yaş ile birlikte arttığını gösteren başka çalışmalar da mevcuttur. Lempert(1985), yaptığı araştırmada, okulöncesi dönem çocukların cümle anlama seviyelerini incelemiş ve yaş ile beraber cümle anlama oranlarının arttığını bulmuştur. Baykoç ve arkadaşlarının (1992) çalışmaları, kelime kullanımının yaş ile beraber arttığı sonucunu desteklemektedir. Aydoğan ve Koçak (2003), anaokulu eğitimini alan 204 çocuk üzerinde yaptıkları çalışmada, çocukların dil gelişim puanlarının yaşla birlikte arttığını bulmuşlardır. Çalışmamızda, çocukların yaş grupları 12-13 Ay, 14-15 Ay, 16-17 Ay ,18-23 Ay, 24-29 Ay, 30-35 Ay, 36-47 Ay, 48-72 ay şeklinde belirlenmiştir. Ankara Gelişim Tarama Envanteri puanlarına göre analizlere bakıldığında, dilbilişsel, ince motor, fiziksel beceriler ve sosyal bakım ve öz-beceri puanlarında yaşa göre anlamlı şekilde farklılaştığı gözlenmektedir. Katılımcıların yaşları arttıkça gelişim seviyeleri arttığı için dilbilişsel, ince motor, fiziksel beceriler ve sosyal bakım ve öz-beceri seviyelerinin yaşları ile doğrusal olarak geliştiği varsayılmaktadır. Katılımcıların bilişsel gelişim ve dil gelişimve ince motor gelişim puan ortalamalarının anne eğitim seviyesine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Bu bulgudan hareketle; anneleri lisans mezunu olan çocukların bilişsel gelişim ve dil gelişim puan ortalamaları, anneleri lise mezunu olan çocuklara göre daha

yüksekken, aynı şekilde ince motor gelişim puan ortalamalarında da anneleri lisans mezunu olan çocukların, anneleri lise mezunu olan çocuklara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Katılımcıların fiziksel beceriler gelişimi ve sosyal beceri ve özbakım gelişim becerileri sıra ortalamaları anne eğitim seviyesine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermiştir. Bu sonuçtan hareketle; anneleri lisans mezunu olan çocukların fiziksel beceriler gelişimi sıra ortalamaları, anneleri lise mezunu olan çocuklara göre daha yüksekken, aynı şekilde sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerileri sıra ortalamalarında da anneleri lisans mezunu olan çocukların , anneleri lise mezunu olan çocuklara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunun sebebi olarak, eğitim seviyesi yükseldikçe annelerin çocuklara karşı daha olumlu ve bilinçli tutumlar sergiledikleri söylenebilir. Küntay ve Ahtam'a (2004) göre düşük eğitilmiş annelerle karşılaştırıldığında yüksek eğitilmiş anneler, çocuklarıyla konuşurken daha gelişmiş sözel iletişim becerileri kullanmakta, Yağmurlu ve arkadaşları'na (2009) göre yüksek eğitilmiş anneler, özerklik ve kendini geliştirme ile ilgili hedefleri daha çok vurgulamaktadır. Düşük eğitilmiş anneler, çocuklarıyla tekrarlayan ve daha az ayrıntılı bir dil kullanmakta (Küntay ve Ahtam, 2004), büyüklere itaatkâr ve saygılı davranma, iyi huylu ve uyumlu olma ve aile ilişkilerine önem verme gibi özelliklere daha çok önem vermektedir; yüksek eğitilmiş anneler, itaat etme davranışını ve cezalandırma davranışını daha az istemektedir (Yağmurlu ve ark., 2009). Annelerin çalışmalarının çocuklar üzerindeki etkilerini inceleyen birçok çalışma bulunmaktadır. Özmermer (2008) tarafından yapılan bir çalışmada, çalışan ve çalışmayan annelerin anasınıfı eğitimi alan 5-6 yaş grubu çocuklarında dil gelişim seviyeleri kıyaslanmıştır. 200 öğrencinin dahil edildiği çalışma kapsamında, katılımcılara Dil Kullanım Testi Ölçeği ve Marmara Gelişim Ölçeği uygulanmış; sonuçlar annenin çalışma durumunun çocukların dil gelişim düzeyleri arasında bir farklılığa yol açmadığını ortaya koymuştur. Kılıç (2012) tarafından yürütülen farklı bir araştırma, annelerin çalışmalarının çocukların sosyal becerileri üzerindeki etkilerinin ortaya konması amaçlanmıştır. Okulöncesi eğitimi devam eden 60-72 aylık çocuklarda sosyal gelişimin incelendiği ve televizyonun anti-sosyal davranışlara etkilerinin araştırıldığı çalışma grubu, Samsun ilinden 498 çocuktan oluşmaktadır. Araştırmada, çocukların sosyal becerileri ile annelerin ücretli bir işte istihdamı arasındaki ilişki incelenmiştir. Çocuklardan veri toplamaya yönelik olarak, Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği'nden yararlanılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre, anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Diğer taraftan, bazı araştırmalarda annenin çalışma durumunun çocuğun gelişimine etki ettiği

öne sürülmektedir. Örneğin; Bademci (2016), 66-72 aylık çocuklarda yazma farkındalığı ve yazma hazırlığı becerilerinin annenin istihdam durumu dahil olmak üzere farklı değişkenler aracılığıyla incelendiği bir çalışma yürütmüştür. Çalışma grubunun Konya ilindeki 311 çocuktan oluştuğu araştırmada, çocukların yazma becerileri Okul Öncesi Dönem Çocukların Yazmaya Hazırlık Becerilerini Değerlendirme Kontrol Listesi ve Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Yazı Farkındalığını Değerlendirme Kontrol Listesi aracılığıyla ölçülmüştür. Sonuçlar; 66-72 aylık çocuklarda yazı farkındalık bilincinin annenin çalışması veya çalışmaması durumu ile anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Anne istihdam durumunun çocuk gelişimine katkısına yönelik çalışmalar bulunmaktadır. Yapılan araştırmalara bakıldığında annenin iş faktörünün çocuğun gelişimi üzerinde hiçbir etkisinin olmadığı belirtilmektedir. Çalışmamızın sonuçlarına bakacak olursak, çalışan annelerin (lisans mezunu) çocuklarının her iki AGTE Testi sonucunun da çalışmayan annelerin çocuklarına göre anlamlı derecede daha iyi olduğu ortaya çıkmaktadır. Araştırmamızın bu yönü, konuyla ilgili daha önce yapılmış çalışmaları desteklememektedir. Analiz sonuçlarına göre, katılımcıların dilbilişsel, ince motor, fiziksel beceriler gelişimleri ve sosyal beceri ve özbakım gelişim becerileri sıra ortalamaları anne mesleğine göre anlamlı derecede farklılaşmaktadır. Anne mesleği ev hanımı olan çocukların gelişim seviyeleri mavi yaka ve beyaz yakaya sahip annelerin çocuklarına göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bunun nedeni olarak, çalışan anneler eve geldiklerinde iş yorgunluğu nedeniyle ev hanımı annelere göre çocuklarının gelişimi için daha az kaliteli zaman geçirmektedir. Çalışan anneler çocukları kreş ve gündüzbakımevlerinde eğitim gördükleri için gün içinde geri kalan vakitte çocuklarına yeterli zaman ayıramamaktadır. Çalışan annelerin eve geldikten sonra çocukla ilgilenmek dışında da bir şeyler yapmaya ihtiyaç duymaktadır. Çalışan annelerin ev ile ilgili bazı işler, kişisel bakım, hobiler, dinlenme zamanının yanısıra çocuğuyla ilgilenip onun ihtiyacını karşılamak, ilgi göstermek, sevmek, oyun oynamak, ders çalıştırmak gibi sorumlulukları da vardır. Araştırmamızda ev hanımı annelerin bu zamanı daha kaliteli kullanıp çocuklarının dil gelişiminde daha etkili olduğu görülmüştür. Araştırmamızda anne mesleği betimlemeye yönelik sorular arasında yer almıştır. Literatürdeki sorulara benzer olarak betimleyici bilgiler için kişisel bilgi formunda anne mesleğine yer verilmiştir. Anne mesleği ile ilgili genelleme yapılabilmesi için anne mesleği değişkeninin çocuğun gelişim düzeyi ile ilgili araştırmalarda daha fazla yer verilmelidir. Annenin öğrenim seviyesinin çocuğun dil gelişimi ile ilişkisini araştıran çok sayıda

araştırma mevcuttur. Bunlardan bir bölümü şu şekildedir: Dereli (2005) okulöncesi eğitimi almakta olan 4-6 yaş arası çocuklarda ifade edici dil seviyelerini bakım verme stili ve ebeveynlerin eğitim düzeyi bakımından araştırmıştır. Konya ilinden 265 çocuk ile yürütülen bu çalışma kapsamında, çocuklarda dil gelişim seviyelerinin değerlendirilmesine yönelik olarak Limbosh ve Wolf'un Lügatçe ve Dil Testi'ne başvurulmuştur. Analizin sonuçlarında, annenin eğitim düzeyi bakımından dil puanlarında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya konmuştur. Annenin eğitim seviyesinin yükselmesi ile, çocukların dil gelişim seviyesinin de artış görüldüğü anlaşılmıştır. Bunun sebebi olarak, lise mezunu ebeveynin lisans mezunu ebeveynlere göre çocuğa yeterli gelişimsel desteği sağlayamaması, çocuklara dil becerisini geliştirecek kitaplar okumaya yönelik eksikliklerin olması ve çocuklarla konuşmaya dayalı oyunları daha az tercih etmeleri olarak belirtilmektedir. Micozkadıoğlu (2011) tarafından yürütülen bir başka çalışmada ise, anne eğitim düzeyinin çocuğun gelişimini olumlu etkilediği bulunmuştur. Micozkadıoğlu okulöncesi kurumun niteliğinin ilkokul 1. sınıf öğrencilerinin sosyal yeterliliklerinin okul performansına etkilerini ve bunun beraberinde annenin eğitim düzeyinin etkilerini incelenmiştir. Çalışma grubunun ilkokula başlamadan okulöncesi eğitim almış 101 çocuktan oluştuğu araştırmada, çocukların gelişimlerinin değerlendirilmesinde yıllık raporlarda yer alan okul başarıları temel alınmıştır. Annenin eğitim düzeyinin çocuğun başarısını etkilediği ve annenin eğitim seviyesi arttıkça çocuklarda dil gelişiminin de daha olumlu yönde ilerlediği vurgulanmaktadır. Bunun nedeni olarak lise mezunu annelerin lisans mezunu annelere göre; çocukları ile etkin vakit geçirememesi, çocuklarının iletişim becerilerini güçlendirmeye yönelik etkinliklerle destekleme konusunda bilgi eksikliğine dayalı olarak kaynak sağlayamama durumundan dolayı sosyal yeterliliklerinin yeteri kadar açığa çıkaramamış olabilecekleri düşünülmektedir. Çakmak (2005) yürütülen çalışmada, kırsalda ve kentte anasınıfına giden 6 yaşındaki çocukların annesinin eğitim düzeyi dahil olmak üzere farklı değişkenlerin çocukların yaratıcılıklarında fark yaratıp yaratmadığını incelemiştir. Çalışma grubunun Kırıkkale ilinden kırsalda yaşana 105 köy çocuk ve kentte yaşayan 105 çocuk olmak üzere toplam 210 çocuktan oluştuğu araştırmada; verilerin toplanmasında Torrance Yaratıcı Düşünme Testi-Şekil Formu'na başvurulmuştur. Çalışma kapsamında, çocuğa 2 yaş civarında uygun uyaran ortamı sağlandığı takdirde çocuğun sözcük haznesinde hızlı bir gelişme kaydedildiği ve imgelemenin bundan kayda değer derecede olumlu yönde etkilendiği vurgulanmıştır. Dil gelişiminin yaratıcılık üzerinde önemli etkilerinin olduğunu öne süren araştırmada,

şehir çocuklarına sahip annelerin eğitim düzeyinin çocuklarda yaratıcılığa, buna bağlı olarak da dil gelişimine önemli ölçüde etki ettiği belirtilmiştir.

Çalışmamızda ise, anne eğitim düzeyi Lise, Lisans, olmak üzere 2 grup halinde ele alınmıştır. Çocuklarda AGTE testi sonuçlarında anne öğrenim düzeyi bakımından anlamlı farklılığa rastlanmıştır. Annenin eğitim düzeyi yükseldikçe çocukların test puanlarının da anlamlı derecede arttığı gözlemlenmiştir. Bu açıdan çalışma, daha önce yürütülmüş çalışmaların sonuçlarını da destekler niteliktedir. Verilen bilgiler ışığında, annenin çalışma durumunun çocuklarını kreşe devam durumuna da etki ettiği söylenebilir. Çalışmakta olan annelerin çocuklarında kreşe gitme oranının yüksek olduğu bilinmektedir ve bu durumun çocukların gelişim evreleri üzerinde olumlu etkileri bulunduğu bir gerçektir. Kadınların ev dışında ücretli çalışması durumunda, aile geliri artmaktadır. Yine annenin çalışan bir kadın olması halinde, gün içinde çocuğun bakımı ile ilgilenemeyecek olduğundan çocuğunun kreşe devam etme olasılığının daha yüksek olduğu, bunun bir sonucu olarak da çocuğun dil gelişiminin, ince ve kaba motor becerilerinin, sosyal-özbakım becerilerinden daha fazla gelişecek olduğu düşünülmektedir. Ev hanımı olan annelerin çocuklarla olan güvenli bağlanması , ev içerisinde geçirilen sürenin önemi ve anne ile teması , gün içindeki çocuğunun bakımını ve gelişimini annenin sağlaması da çocuğun gelişim seviyelerini olumlu yönde etkileyebileceği düşünülmektedir. Anne baba eğitiminin çok önemli olduğu ve bunun sebebinin de çocuğun yetiştirilmesinin temelini oluşturacak becerilerin ailesi tarafından kazanılması olduğu bilinmektedir. Melanlıoğlu (2012) çocuğun iletişim becerilerinin temelini de ailede atıldığını belirterek, çocuk merkezli ebeveyn eğitim programına katılan ailelerin çocuklarının dil gelişiminin diğer ailelere göre önemli ölçüde de daha ileri düzeyde olduğunu ifade etmiştir. Gürşimşek (2007) de babaların çocuk yetiştirmeye katılımının çocukları dil gelişimi başta olmak üzere pek çok sahada çocuklara olumlu etki ettiğini bulmuştur. Eğitim açısından aktif babalar ile eğitim açısından aktif olmayan babaların çocukları karşılaştırılırsa, babası eğitimde aktif olmayan çocukların pek çok becerisinin yaşlılarına kıyasla geride kaldığı görülmüştür. Babanın öğrenim durumunun çocuğun dil gelişimine etkileri üzerine pek çok araştırma yürütülmüştür. Yapılan çalışmalardan bazıları şunlardır: Gürocak (2007) anaokuluna devam etmekte olan 60–72 aylık çocuklarda dil gelişimini ve ince-motor becerilerini incelemiştir. Bolu ilinden 165 çocuğun araştırma grubunu oluşturduğu çalışmada, çocuklardan veri toplamaya yönelik olarak katılımcılara DGTT II uygulanmıştır. Baba öğrenim durumu değişkenine göre çocukların dil gelişim seviyelerinin farklılık

gösterdiği tespit edilmiştir. Babası yüksek eğitim seviyesine sahip öğrencilerin dil gelişim çıktılarının, babası diğer eğitim kademesine sahip öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Başka bir çalışmada, Koçak (2007)'in okulöncesi eğitimden 4-6 yaş arası çocuklarda ifade edici dil seviyelerini bakım biçimi ve ebeveynlerin eğitim düzeyine göre incelediği araştırmanın çalışma grubu, Konya'da okulöncesi eğitim almakta olan 265 çocuktan oluşmaktadır. Çocuklarda dil gelişim seviyesini tespit etmek adına Limbosh ve Wolf'un Lügatçe ve Dil Testi'nden yararlanılmıştır. Araştırmanın sonuçları, babanın eğitim düzeyinin artmasının çocuğun dil gelişimine olumlu yönde etkilendiğini göstermiştir. Ebeveynlerin eğitim durumunun çocuk gelişimi üzerinde etkili olduğuna dikkat çeken birçok araştırma olmasına rağmen, eğitim durumunun etkili olmadığına vurgu yapan çalışmalar az da olsa mevcuttur. Örneğin, Erbay (2010), ebeveynlerin çocuk kitaplarına yönelik genel görüşleriyle çocuklarının alıcı dil gelişim seviyeleri arasında mevcut ilişkiyi incelemiştir. Çalışma grubunun Konya ilinde ana sınıfına devam etmekte olan 6 yaşında 112 çocuktan ve bu çocukların ebeveynlerinden oluştuğu araştırmada; verilerin toplanmasına yönelik kullanılan araçlar, Anne Baba ve Öğretmenlerin Çocuk Kitapları ile İlgili Genel Görüşleri Anketi ve Peabody Resim Kelime Testi (PRKT) olmuştur. Erbay ebeveynlerin çocuk kitaplarına yönelik yaklaşımlarının çocuklarda alıcı dil gelişimine etki etmediğini açıklamıştır. Bu çalışma kapsamında, babaların eğitim seviyeleri Lise, Lisans olma durumuna göre iki gruba ayrılmıştır. AGTE Testi sonuçları; analizler doğrultusunda, çocukların dil gelişimlerinde babaların eğitim düzeyi bakımından anlamlı bir farklılık olduğunu göstermiştir. Bu durumdan dolayı çocuklardaki gelişim seviyelerinin babaların öğrenim düzeyinden etkilendiği düşünülmektedir. Katılımcıların fiziksel beceriler gelişimi ve sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerileri sıra ortalamalarının kardeş durumuna göre anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur. Bu bulgudan hareketle; kardeşi olmayan çocukların fiziksel beceriler gelişimi sıra ortalamaları, kardeşi olan çocuklara göre daha yüksekken, aynı şekilde sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerileri sıra ortalamalarında da kardeşi olmayan çocukların , kardeşi olan çocuklara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunun sebebi olarak, ailedeki çocuk sayısı; anne ve babalarının onlara karşı ilgisini, Çocuklarına ayırabileceği zamanı, ailenin ekonomik seviyesine göre çocuklara yapabileceği harcamaları belirtmektedir.

Ailedeki çocuk sayısının dil gelişimine etki etmediğini öne süren farklı bir çalışmada ise Erdoğan (2005) tarafından yürütülmüştür. Araştırma kapsamında anaokulu sosyo-

ekonomik bölgelerinde ana sınıfına devam eden 5-6 yaş grubu çocuklarda kardeş sayısının dil gelişimine herhangi bir şekilde etki edip etmediği incelenmiştir. Araştırma örneklemini, Ankara şehir merkezinde alt sosyo-ekonomik düzeyden 5-6 yaş grubu, ana sınıfına devam eden 232 çocuktan oluşmaktadır. Veri toplamaya yönelik “Descoeudres’in Dil Testi”, “Peabody ResimKelime Testi” ve “Lügatçe ve Dil Testi” olmak üzere üç farklı testten yararlanılmıştır. Kardeşlerin çocuğun dil gelişimine etkisini araştıran çalışmalara bakıldığında, birkaç çalışma dışında dil gelişimiyle genel olarak kardeş değişkeni arasında anlamlı bir bağlantının olmadığı görülmektedir. Araştırmamızda, Apte sonuçlarına bakıldığında kardeş sahibi olmamanın çocukların Bilişsel gelişim ve dil gelişim, ince motor, fiziksel beceriler ve öz-bakım ve sosyal beceri üstünde olumlu etki yarattığı bulunmuştur. Ebeveynlerin yalnızca tek bir çocukla ilgilenmesi , kardeş kıskançlığının önüne geçilmesi, sosyo-ekonomik düzeyine göre çocuğun kreşe gönderilmesi ve ailenin tüm vaktini yalnızca tek çocuğa ayırmış olması tek çocuklu ailelerin çocuk gelişimlerine olumlu etki yarattığı düşüncesine neden olabilmektedir. Tek çocuklu ailelerde; çocuğa ayrılan vakit, çocuk sayısının fazla olduğu ailelere kıyasla daha fazladır. Aileler zamanı iyi organize ettikleri takdirde çocuğun gelişimi için yeterli ortamı hazırlamış olurlar. Çocuk, yaşına uygun kreş, anaokulu gibi yaş gruplarına uygun sosyalleşebileceği ortamlara girmişse ve oyun arkadaşı kendisine edinmişse çocuğun gelişimi olumlu yönde etkilenmektedir. Katılımcıların Bilişsel gelişim ve dil gelişimve ince motor gelişim puan ortalamalarının ailenin aylık maddi gelirine göre bu farklılıkların anlamlı olup olmadığına bağlı yapılan analiz sonucunda katılımcıların Bilişsel gelişim ve dil gelişimve ince motor gelişim puan ortalamaları ailenin aylık maddi geliri bakımından anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığının tespit edilmesi adına uyuşulan çoklu karşılaştırma testindeki Tamhane’s T2 testi sonuçlarına göre ailenin aylık geliri 1500₺-5000₺ olanların Bilişsel gelişim ve dil gelişim puan ortalamaları, 5001₺-10.000₺ olanlara göre daha yüksekken, aynı şekilde ince motor gelişim puan ortalamalarında da ailenin aylık geliri 1500₺-5000₺ olanların, 5001₺-10.000₺ olanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Sosyo-ekonomik yetersizlik ve okul performansı ilişkisini inceleyen araştırmaları derleyen Erdil (2010), çocukların okulöncesinde edindiği dil becerilerinin ilerleyen yıllardaki öğrenme deneyimlerini kolaylaştırdığını vurgulamıştır. Sosyoekonomik yetersizliklerden kaynaklanan gelişimsel gecikmelerin çocuk ilkökul çağına gelene kadar fark edilemeyeceğini ifade eden Erdil, bundan dolayı okul öncesi eğitimin sosyo-

ekonomik yönden hassas çocuklar adına önleyici bir hizmet gibi görülebileceği sonucuna varmıştır. Bu konudaki çalışmalardan bazıları şunlardır: Deniz'in (2003) araştırması, köy ve kasabalarda yaşayan ilköğretim öğrencilerinin okuryazarlık seviyelerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma Çanakkale ili köy ve ilçesinde yaşayan 400 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin anlatım becerilerini incelemek için yazılı anlatım çalışmaları yürütülmüştür. Sosyo-ekonomik seviyenin çocukların dil gelişimlerine büyük ölçüde etki ettiğini belirten Deniz, yüksek gelir seviyesinin çocukların gelişimi yönünden mühim bir role sahip olduğunu vurguladı. Deniz tarafından yürütülen araştırmanın sonuçları yine onun görüşlerini destekler niteliktedir. Farklı bir araştırma kapsamında, gelişimi normal seviyede olan okulöncesi çocukların kelime dağarcığı seviyeleri tespit edilmeye çalışılmıştır (Doğru, 2010). Doğru'nun çalışma grubu 5-6 yaş arası normal gelişim gösteren 81 çocuktan oluşmuştur. Çocuklarda dil gelişimi Peabody Resim Kelime Testi (PRKT) ile değerlendirildi. Bu testlerin sonuçlarına bakılarak, aileleri yüksek sosyo-ekonomik düzeyde olan çocuklarda dil gelişiminin sosyo-ekonomik düzeyi daha düşük akranlarına göre daha ileri düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bunu nedeni olarak yüksek gelire sahip aileler çocuklarının her türlü sosyal faaliyete katılmasını sağlayıp, seviyelerine uygun türlü etkinliklere yönlendirebilmektedirler. Gelir seviyesi yeterli olmayan aileler ise bu konuda yeterli ortamı sağlayamamakta ve çocuklarının ihtiyaçlarını karşılama noktasında zorlanmaktadırlar. Ahioğlu (2006)'nin yaptığı çalışmada; yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki aileler çocuklarına daha elverişli yaşam koşulları sağlamakta, çocukları ile iletişimleri daha yapıcı olmakta, çocuğun gelişimine uygun beklentilerde bulunmakta, çocuğun okuldaki etkinlikleri ile yakından ilgilenip, öğretmenleri ile sık sık iletişimde bulunmaktadırlar. Yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip ailelerin çocuklarının okulda çoğunlukla başarılı oldukları ve gelişim düzeylerinin orta ve alt sosyo-ekonomik gruptan farklılık gösterdiği saptanmıştır. Alt sosyo-ekonomik sınıf ailelerinin yaşam koşulları elverişsiz bulunmakta, ebeveynlerin çocukları ile diyalogları yetersiz olup, öğretmenleri ile iletişimi istenilen seviyede bulunmamaktadır. Ayrıca alt sosyo-ekonomik sınıfta yaşayan çocuklara, oyuncak, kitap ve eğitim materyalleri gibi uyarıcılar daha az sunulduğu için bilişsel gelişimleri daha yavaş olduğu düşünülmektedir. Bu araştırmanın sonucunu destekleyen çalışmalar mevcuttur. İpek (2006), araştırmasında ilköğretim öğrencilerinin kelime dağarcığı gelişimine sosyoekonomik düzey, cinsiyet ve sınıf düzeyinin etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda; elde edilen bulgulara göre üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin

kelime dağarcığı gelişimlerinin alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilere göre daha iyi olduğu saptanmıştır. Bu durumun sebebi ekonomik durumu düşük ailelerde; zengin çevre uyaranlarının olmayışı, çocuğa ayrılan zamanın yetersizliği, çocuk sayısının fazla olması nedeniyle ilgisizlik, doğal olarak çocukların kelime dağarcıklarını etkilediği düşünülmektedir. Bu çalışmada AGTE test puanları incelendiğinde, ikili gruplara göre yapılan analizlerde üst gelir grubundaki çocukların test puanlarının anlamlı düzeyde düşük olduğu tespit edilmiştir. Ailelerin gelir düzeyi arttıkça çocuklara sunulan uyarıcılar da sayıca artmaktadır ve bunun bir sonucu olarak dil gelişiminin yaşlıtlarına göre daha ileri düzeyde olduğu varsayılmaktadır.

Çalışmamızda ise, Bilişsel gelişim ve dil gelişim puan ortalamaları, 5001₺-10.000₺ olanlara göre daha yüksekken, aynı şekilde ince motor gelişim puan ortalamalarında da ailenin aylık geliri 1500₺-5000₺ olanların, 5001₺-10.000₺ olanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. 3-6 yaş arası çocuklarda dil bilişsel, ince motor ve fiziksel becerilerin gelişimi ile sosyal beceri ve özbakım becerilerini Gesel gelişim seviyeleri arasında son derece pozitif ve anlamlı ilişki bulunurken; Dil, bilişsel ve fiziksel beceriler gelişim, sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerileri ile akıllı cihaz kullanma alışkanlığı arasında yüksek düzeyde negatif ve anlamlı ilişkiler bulunurken, ince motor gelişim ile orta düzeyde negatif ve anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Buna göre çocukların akıllı cihaz kullanma alışkanlığı arttıkça gelişim seviyeleri düşmektedir. 3-6 yaş arası çocukların akıllı cihaz kullanma alışkanlığı ile annelerin internet bağımlılığı arasında çok pozitif ve anlamlı ilişki görülmüştür. Araştırmamıza göre çocuklar akıllı cihaz kullanmaya alıştıkça gelişim seviyeleri düşüyor. 3-6 yaş arası çocukların akıllı cihaz kullanma alışkanlığı ile annelerin internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin pozitif ve anlamlı olduğu görülmüştür. Bu araştırma kapsamında literatürdeki çalışmalar, COVID-19 pandemisinin çocuklar ve ebeveynler üzerindeki psikososyal etkisinin ve internette geçirilen sürenin artması nedeniyle problemlili internet kullanım riskinin bu dönemde sosyal izolasyonla ilişkili olduğunu desteklemektedir. Katılımcıların gelişim seviyeleri ile akıllı cihaz kullanma alışkanlığı arasındaki ilişki Covid-19 pandemi sürecinde incelenmiştir. Farklı çalışmalarda ve pandemi sonrası, değişik yaş gruplarında akıllı cihaz kullanma alışkanlığının gelişim evrelerine etkileri farklı gelişim ölçeklerine başvurularak ölçülebilir. Çocuğun gelişim durumunu ölçmek için kullanılan çocuğun ve ebeveynlerinin araştırmada kullanılan akıllı cihaz kullanma alışkanlığı, araştırmada kullanılan envanterlerden farklı olarak kullanılabilir. Araştırma, Yenişehir İli Mersin İlçesi'nde MEB'e bağlı ilköğretim okullarındaki anaokulları, anaokullarındaki ve

kreşlerdeki çocukları kapsamaktadır. İleride yapılacak çalışmalarda daha geniş örneklem grupları üzerinde çalışmaların yapılması kuşkusuz çalışmayı zenginleştirecektir. Mevcut çalışma sadece araştırmaya gönüllü olan çocuklar ve ebeveynleri ile yapılmıştır. Ayrıca çalışmada kullanılan ölçek formlarının bazılarının araştırmacı gözetiminde doldurulamamış olması, katılımcıların ölçek formlarını yanında götürüp doldurduktan sonra araştırmacıya teslim etmiş olması, ölçeklerin belli bir yanlılık ile yanıtlamış olabileceği ihtimalini göz önünde bulundurmayı gerektirmektedir. Bilhassa okulların uzaktan eğitime geçişiyle birlikte, yaklaşık 1 senedir öğrenim gören çocukların eğitimleri çevrimiçi devam etmektedir. Bu da çocukların internette geçirdiği süreyi oldukça artıran başlıca faktör haline gelmiştir.

Araştırmaya anneler ve babalar bir arada dahil edilmiş olup; bunun literatürdeki diğer çalışmalarla karşılaştırılabilir sonuçlara ulaşmak adına önemli olduğu ve ileri tarihli çalışmalara katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibidir:

- Çalışmaya katılan çocukların 114'ü (%54.8) kız, 94'ü (%45.2) erkektir.
- Çalışmaya katılan çocukların yaşları 10'u (%4.8) 12-13 aylık, 15'i (%7.2) 14-15 aylık, 17'si (%8.1) 16-17 aylık, 28'i (%13.4) 18-23 aylık, 34'ü (%16.3) 24-29 aylık, 36'sı (%17.3) 30-35 aylık, 32'si (%15.3) 36-47 aylık, 36'sı (%17.3) da 48-72 aylıktır.
- Çalışmaya katılan annelerin 64'ü (%30.8) lise mezunu, 135'i (%64.9) lisans mezunudur.
- Çocukların 72'sinin anne yaşı 20-30, 90'ının 31-40 ve 46'sının ise 41 ve üzeridir. Çocukların anne meslekleri incelendiğinde 59'u ev hanımı, 56'sı beyaz yaka, 93'ü mavi yakadır.
- Çocukların 141'inin (%67.8) kardeşi yokken, 67'sinin (%32.2) kardeşi vardır.
- Çocukların ailelerinin aylık maddi gelirlerine bakıldığında 56'sının 1500₺-5000₺, 139'unun 5001₺-10.000₺, 13'ünün ise 10.001₺ ve üzeridir.
- Çocuğun günlük akıllı telefon ve tablet kullanım süresine bakıldığında, 57 çocuk 1 saat, 51 çocuk 2 saat, 55 çocuk 3 saat, 15 çocuk ise 4 saat akıllı telefon ve tablet kullanmaktadır. 30 çocuğun ise akıllı telefon ve tablet kullanım öyküsü bulunmamaktadır.
- Çocuğun akıllı telefon ve tablet kullanımı ile geçirdiği aktiviteler video, oyun ve diğer olmak üzere 3'e ayrılmıştır. 98 çocuk video, 47 çocuk oyun, 29 çocuk diğer uygulamalar amaçlı akıllı telefon ve tablet kullanmaktadır.
- Çocukların akıllı telefon ve tablet kullanmadığı zamanlara bakıldığında, 57'si etkinlik yapar, 22'si boyama yapar, 19'u akranlarıyla oynar, 36'sı bir hobisi var, 30'u akıllı telefon kullanmadan oyun oynar, 44'ü hiçbir şey yapmamaktadır.
- Çocukların günlük akıllı telefon ve tablet kullanım süreleri arttıkça, çocukların AGTE'den aldıkları puan düşmektedir.
- Ebeveynlerin günlük akıllı telefon ve tablet ile geçirdiği süreler, 66'sı 1 saat, 35'i 2 saat, 29'u 3 saat, 18'i 4 saat, 30'u 5 saat, 26'sı 5 saat ve üzeri olmak üzere akıllı telefon ve tablet kullanmaktadır.

- Ebeveynlerin akıllı telefon ve tablet kullanım alışkanlıkları aile ölçeğinden aldıkları puanlar ise ebeveynin günlük akıllı telefon ve tablet kullandığı süreler arttıkça artmaktadır.
- Ebeveynlerin çocuğu ile geçirdiği süreler, 54'ü 1 saat, 22'si 2 saat, 30'u 3 saat, 15'i 4 saat, 30'u 5 saat, 57'si 5 saat ve üzeri olarak bulunmuştur.
- Katılımcıların gelişim seviyeleri ile yaşları arasındaki ilişkiye göre, katılımcıların Bilişsel gelişim ve dil gelişimbecerileri ,ince motor becerileri ve fiziksel beceriler becerileri ve sosyal beceri ve özbakım gelişim becerileri ile yaşları arasında yüksek düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişkinin bulunduğu tespit edilmiştir. Çocukların yaşları yükseldikçe gelişim seviyelerinin de arttığı görülmektedir.
- Kardeşi olmayan çocukların fiziksel beceriler gelişimi sıra ortalamaları, kardeşi olan çocuklara göre daha yüksekken, aynı şekilde sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerileri sıra ortalamalarında da kardeşi olmayan çocukların, kardeşi olanlara kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir.
- Katılımcıların Bilişsel gelişim ve dil gelişimbecerileri ve ince motor becerileri gelişim puan ortalamaları arasında anne eğitim seviyesi bakımından anlamlı farklılık olduğu görülmüştür.
- Katılımcıların Bilişsel gelişim ve dil gelişimbeceri ve ince motor beceri gelişim puan ortalamaları arasında annenin yaşı bakımından anlamlı farklılık tespit edilmiştir.
- Katılımcıların kardeş sayısına göre fiziksel beceriler gelişimi ve sosyal beceri ve özbakım gelişim becerileri sıra ortalamaları arasında anlamlı farklılık görülmüştür. Katılımcıların Bilişsel gelişim ve dil gelişimve ince motor gelişim puan ortalamaları da anlamlı farklılık göstermektedir.
- Katılımcıların annelerinin mesleğe göre internet bağımlılığı sıra ortalamalarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir.
- Anneleri lisans mezunu olan çocukların Bilişsel gelişim ve dil gelişim puan ortalamaları, anneleri lise mezunu olan çocuklara göre daha yüksekken, aynı şekilde ince motor gelişim puan ortalamalarında da anneleri lisans mezunu çocukların, annesi lise mezunu olanlara kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir.

- Anneleri lisans mezunu olan çocukların fiziksel beceriler gelişimi sıra ortalamaları, anneleri lise mezunu olan çocuklara göre daha yüksekken, aynı şekilde sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerileri sıra ortalamalarında da anneleri lisans mezunu çocukların, annesi lise mezunu olanlara kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir.
- Anne yaşı 41 ve üzeri ile 31-40 olan çocukların Bilişsel gelişim ve dil gelişim puan ortalamaları, 20-30 olanlara göre daha yüksekken, aynı şekilde ince motor gelişim puan ortalamalarında da annenin yaşı 41 ve üzeri ile 31-40 olan çocukların , 20-30 olanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.
- Annenin yaşı 41 ve üzeri ile 31-40 olan çocukların fiziksel beceriler gelişimi sıra ortalamaları, 20-30 olanlara göre daha yüksekken, aynı şekilde sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerileri sıra ortalamalarında da annenin yaşı 41 ve üzeri ile 31-40 olan çocukların, 20-30 olanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.
- Ev hanımı annelerin bilişsel gelişim ve dil gelişim puan ortalamaları ($\bar{x}=40.12$), mavi yaka sınıfında olanlara ($\bar{x}=31.45$) göre daha yüksek, ev hanımı annelerin ince motor gelişim puan ortalamaları ($\bar{x}=18.59$), beyaz ($\bar{x}=16.77$) ve mavi yaka ($\bar{x}=15.71$) sınıfında olanlara göre daha yüksektir.
- Ailenin aylık geliri 1500₺-5000₺ olanların Bilişsel gelişim ve dil gelişim puan ortalamaları, 5001₺-10.000₺ olanlara göre daha yüksekken, aynı şekilde ince motor gelişim puan ortalamalarında da ailenin aylık geliri 1500₺-5000₺ olanların, 5001₺-10.000₺ olanlara göre daha yüksektir.
- Katılımcıların annelerinin internet bağımlılığı sıra ortalamalarının eğitim seviyesine göre anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur .Bu bulgudan hareketle; lise mezunu olanların internet bağımlılığı sıra ortalamaları , lisans mezunu olanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.
- Katılımcıların annelerinin internet bağımlılığı sıra ortalamaları arasında yaş bakımından anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Anne yaşı 41 ve üzeri olanların internet bağımlılığı sıra ortalamaları, 20-30 ve 31-40 olanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.
- Katılımcıların annelerinin internet bağımlılığı sıra ortalamaları arasında ailenin aylık maddi geliri bakımından anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Ailenin aylık geliri 1500₺-5000₺ olanların internet bağımlılığı sıra ortalamaları, 5001₺-10.000₺ ve 10.001₺ ve üzeri olanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

- 3-6 yaş çocukların dil bilişsel, ince motor ve fiziksel beceriler gelişimleri ve sosyal beceri ve özbakım gelişim becerileri ile Gesell gelişim seviyeleri arasında yüksek düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.
- 3-6 yaş çocukların Bilişsel gelişim ve dil gelişim ve fiziksel beceriler gelişimleri ve sosyal beceri ve özbakım gelişim becerileri ile akıllı cihaz kullanma alışkanlığı arasında yüksek düzeyde negatif yönde ve anlamlı düzeyde bir ilişki, ince motor gelişimi ile orta düzeyde negatif yönde ve anlamlı düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir. Çocukların akıllı cihaz kullanma alışkanlığı artarken gelişim seviyeleri azaldığı saptanmıştır.
- 3-6 yaş çocukların akıllı cihaz kullanma alışkanlığı sıra ortalamalarının anne eğitim seviyesine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı bulunmuştur.
- 3-6 yaş çocuklarda akıllı cihaz kullanma alışkanlığı ile annelerin internet bağımlılığı seviyeleri arasında yüksek düzeyde pozitif yönde ve anlamlı düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir ($r_s=.700$, $p<.01$). Annelerin internet bağımlılığı arttıkça çocukların akıllı cihaz kullanma alışkanlığı artmaktadır.
- 3-6 yaş çocukların annelerin eğitim seviyesine göre akıllı cihaz kullanma alışkanlığı sıra ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır.
- 3-6 yaş çocuklarda Gesell gelişim seviyeleri ile Bilişsel gelişim ve dil gelişimbeceri arasında yüksek düzeyde pozitif yönde ve anlamlı düzeyde ilişki elde edilmiştir.
- 3-6 yaş çocukların akıllı cihaz kullanma alışkanlığı ile Bilişsel gelişim ve dil gelişimbeceri, fiziksel beceriler beceri gelişimleri, sosyal beceri ve öz bakım gelişim becerileri ile akıllı cihaz kullanma alışkanlığı arasında yüksek düzeyde negatif yönde ve anlamlı düzeyde bir ilişki elde edilmiştir.
- 3-6 yaş çocukların ince motor gelişimi ile akıllı cihaz kullanma alışkanlığı arasındaki ilişkinin negatif yönlü ve anlamlı düzeyde olduğu tespit edilmiştir.
- 3-6 yaş çocukların ailenin aylık maddi gelirine göre akıllı cihaz kullanma alışkanlığı sıra ortalamalarının anlamlı derecede farklılaşmamaktadır.
- 3-6 yaş çocukların annelerinin internet bağımlılığı seviyeleri ile akıllı cihaz kullanma alışkanlığı arasında yüksek düzeyde pozitif yönde ve anlamlı düzeyde ilişki tespit edilmiştir.

6.2. Öneriler

- Akıllı Cihaz Kullanma Alışkanlığının farklı yaş gruplarında ve farklı gelişim ölçeklerinde gelişim aşamalarına etkisi çeşitli çalışmalarda incelenebilir.
- Bu araştırma kapsamında çocukların gelişim seviyeleri Ankara Gelişim Tarama Envanteri ile ölçülmüştür. Ankara Gelişim Tarama Envanteri gelişim seviyelerini dil- bilişsel, ince-motor, kaba-motor ve öz-bakım ve sosyal beceri olarak ölçmektedir. Gesell Gelişim Figürleri Testi, çocukların motor beceri, görsel algı, görsel hafıza, el-göz koordinasyonu, küçük kas becerilerini ölçmektedir. Yürütülecek araştırmalarda çeşitli gelişim testlerine başvurularak çocukların gelişim seviyeleri farklı boyutlarıyla değerlendirilebilir.
- Araştırma 208 çocuk ve ebeveyni ile gerçekleştirilmiştir. İleride yapılacak çalışmalarda daha büyük örneklem grupları ile çalışmaların yapılması önerilmektedir.
- Araştırma Mersin İli Yenişehir İlçesinde yapılmıştır. Benzer çalışmalar farklı illerde ve ilçelerde de yapılabilir.
- Literatürdeki araştırmalar; çocuklar ve ebeveynler üzerinde oluşturduğu psiko-sosyal etki ve söz konusu süreçte sosyal izolasyonla beraber çevrimiçi geçirilen vaktin artması nedeniyle, COVID-19 pandemisinin problemlili internet kullanımı riskinin ortaya çıkmasına yol açabileceği görüşünü destekler niteliktedir.
- Problemlili internet kullanımı konusunda farkındalık oluşturabilmek için bireylere yönelik çevrimiçi kongreler, aktiviteler ya da atölyeler gerçekleştirilebilir.
- Eğitimini uzaktan eğitim araçları ile sürdürmekte olan çocukların internet kullanımını kontrol edebilmeleri ve problemlili internet kullanım riskinden kaçınmaya ilişkin kontrol becerilerinin edindirilmesine yönelik psiko-eğitim programları uygulanabilir.
- Eğitimcilerin seminerlerde, grup çalışmalarında ve bireysel çalışmalarda ebeveynlere ve çocuklara akıllı telefon/tabletlerin doğru bir şekilde nasıl kullanılacağına dair bilgilendirme yapmasının faydalı olacağı düşünülmekte ve dolayısıyla buna benzer çalışmaların yürütülmesi tavsiye edilmektedir.
- Okul psikolojik danışmanlarının çocukların akıllı cihaz kullanmaları hakkında bilgilendirici içerikler sunarak velilere rehberlik etmeleri önerilmektedir.

- Okullarda teknolojik aletlerin doğru kullanımı ve bilinçsiz kullanılmasında doğabilecek psikolojik, bilişsel ve sosyal risklerle ilgili bilgiler derslere dahil edilebilir.
- Okul rehberlik birimleri veya çeşitli kurumlardan eğitim veren ve ruh sağlığı uzmanları tarafından, ebeveynlere yönelik aile içinde nitelikli paylaşımlarda bulunarak kaliteli ve sağlıklı vakit geçirmeleri konusunda bilgilendirme ve öneri çalışmaları yapılabilir.
- Ruh sağlığını korumak ve problemlili internet kullanımı riskinin önüne geçmek adına, COVID-19 dönemi ile ilgili bilgi ve gelişmelerin DSÖ ve Sağlık Bakanlığı gibi güvenilir kaynaklardan takip edilmesi önemlidir.

KAYNAKÇA

- Aguilera, J. (2020). Xenophobia ‘Is A Pre-Existing Condition.’ How Harmful Stereotypes and Racism are Spreading around the Coronavirus. (<https://time.com/5775716/xenophobia-racism-stereotypes-coronavirus>). Barbisch, D., Koenig, K.L., Shih, F.Y. (2015). Is there a case for quarantine? Perspectives from SARS to Ebola. *Disaster Med Public Health Prep*, 9:547–553.
- Akbaş, Ö., Dursun, C. (2020). Koronavirüs (COVID-19) Pandemisi Sürecinde Özel Alanına Kamusal Alanı Sığıdıran Çalışan Anneler. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7 (5), 78-94.
- Akçay, D. ve Özcebe, H. (2012). Okul Öncesi Eğitim Alan Çocukların ve Ailelerinin Bilgisayar Oyunu Oynama Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi. *Çocuk Dergisi*, 12(2): 66-71.
- Aksüt, M., Özer, Ğ., Gündüz, A. ve Kaşıkçı, P. (2008). İlköğretim Öğrencilerinin İnternette Yararlanmalarına İlişkin Anne-Baba Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi*, 475- 479.
- Alheneidi, H., AlSumait, L., AlSumait, D. ve Smith, A. P. (2021). Loneliness and problematic internet use during COVID-19 lock-down. *Behavioral Sciences*, 11(1), 5. <https://doi.org/https://doi.org/10.3390/bs11010005>.
- American Psychiatric Association (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders*. 5. Washington, DC: American Psychiatric Publishing.
- Aral, N., Baran G., (2011). *Çocuk Gelişimi*. Ya-Pa Yayın.
- Aral, N. ve Dogan Keskin, A. (2018). Examining 0-6 Year Olds’ Use of Technological Devices from Parents’ Points of View. *Addicta: The Turkish Journal on Addiction*, 5(2): 317-348.
- Arslan, A. (2019). Ortaöğretim Öğrencilerinin Dijital Bağımlılık Seviyelerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi: Sivas İli Örneği. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2): 63-80.
- Arslan, E., (2012). Erken Çocukluk ta Bilişsel Gelişim, *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim*. (Ed.: Deniz, E.M.). Maya Akademi.
- Asmundson, G.J.G., Taylor, S. (2020). Coronaphobia: Fear and the 2019 outbreak. *J Anxiety Disord*, 70:102196.

- Assathiany, R., Guery, E., Caron, F. M., Cheymol, J., Picherot, G., Foucaud, P., ve Gelbert, N. (2018). Children And Screens: A Survey By French Pediatricians. *Archives de Pediatrie*, 25(2): 84-88.
- Augner, C., ve Hacker, G. W. (2012). Associations Between Problematic Mobile Phone Use And Psychological Parameters in Young Adults. *International Journal Of Public Health*, 57(2): 437-441.
- Avşaroğlu, S. ve Akbulut, Ö. F. (2020). Sağlıklı aile yapısı açısından bir risk faktörü: İnternet bağımlılığı. *International Social Sciences Studies Journal*, 6(65), 2879–2902. <http://dx.doi.org/10.26449/sss.2456>
- Ayas, E. (2020). Investigation of digital game addiction levels of high school students. *International Online Journal of Educational Sciences*, 12(3), 81–91. <https://doi.org/10.15345/iojes.2020.03.007>
- Aydın, B., (2018). Gelişimin Doğası. *Eğitim Psikolojisi: Gelişim-Öğrenme-Öğretim*. (Ed.: Binnur Yeşilyaprak). Pegem Akademi.
- Bae, S. M. (2015). The Relationships Between Perceived Parenting Style, Learning Motivation, Friendship Satisfaction and The Addictive Use of Smartphones With Elementary School Students of South Korea: Using Multivariate Latent Growth Modeling. *School Psychology International*, 36(5): 513–531.
- Baig, A. (2018). *Mobile Phone Addiction Among Youth*, <http://www.academia.edu/5143404/> [12.07.2019].
- Balcı, E., Durmuş, H. ve Sezer, L. (2021). Corona günlerinde uzaktan eğitim bağımlılık gelişiminde bir risk oluşturur mu?. *Bağımlılık Dergisi*, 22(1), 100–102.
- Baltacı, Ö., Akbulut, Ö. F. ve Zafer, R. (2020). COVID-19 pandemisinde problemlili internet kullanımı: Bir nitel araştırma. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(3), 126–140.
- Barut, Y. (2012). Özel Eğitim ve Özel Gereksinimli Çocuklar. M. V. Ed. Y. Barut içinde, *Özel Eğitim* (s. 14-36). Lisans Yayıncılık.
- Başal, H. (2013). *Okulöncesi Eğitime Giriş*. Ekin Yayınevi.
- Başaran, M., Aksoy, A. (2020). Anne-babaların Koronavirüs (COVID-19) Salgını Sürecinde Aile Yaşantılarına İlişkin Görüşleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Cilt: 13 Sayı: 71.
- Bayraktar, F. (2001). *İnternet Kullanımının Ergen Gelişimindeki Rolü*. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Ana Bilim Dalı. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

- Beard, K. W. ve Wolf, E. M. (2001). Modification In The Proposed Diagnostic Criteria For Internet Addiction. *Cyberpsychology & Behavior*, 4(3): 377-383.
- Berk, L. E., (2018). *Bebekler ve Çocuklar Doğum Öncesinden Orta Çocukluğa*. (Çev.:Nesrin Işıkoğlu Erdoğan) Nobel Akademik.
- Bhandari, R., Hartley, T.A., Lindsley, W.G., Fisher, M.A., Palmer, J.E. (2013). Assessing Healthcare Utilization for Influenza-like Illness at an Emergency Department and a Student Health Service during the 2009-2010 H1N1 Pandemic. *Infect Dis (Auckl)*, 6, 15-23.
- Block, J. J. (2008). Issues for DSM-V: Internet addiction. *The American Journal of Psychiatry*, 165, 306–307. <https://doi.org/10.1176/appi.ajp.2007.07101556>.
- Bold, A., Toros, H. ve Gen, O. (2003). Manyetik Alanın İnsan Sağlığı Üzerindeki Etkisi (Poster). 3. *Atmosfer Bilimleri Sempozyumu*.
- Boz, M. ve Güngör Aytar, A. (2012). Büyük Kas Motor Gelişim-2 (TGMD-2) Testinin Türk Çocuklarına Uyarlama Çalışması. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 12: 17-24.
- Bozkurt, Y., Zeybek, Z., Aşkın, R. (2020). COVID-19 Pandemisi: Psikolojik Etkileri ve Terapötik Müdahaleler. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (37), 304-318.
- Brazendale, K., Beets, M. W., Weaver, R. G., Pate, R. R., Turner-McGrievy, G. M., Kaczynski, A.T., Chandler, J. L., Bohnert, A., & Vonhippel, P. T. (2017). Understanding differences between summer vs. school obesogenic behaviors of children: the structured days hypothesis. *The International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 14(100), 1-14. <https://doi.org/10.1186/s12966-017-0555-2>
- Brooks, S. K., Webster, R. K., Smith, L. E., Woodland, L., Wessely, S., Greenberg, N., & Rubin, G. J. (2020). The psychological impact of quarantine and how to reduce it: rapid review of the evidence. *The Lancet*, 395, 912-920. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30460-8](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30460-8)
- Budak, E., Taymur, İ., Askin, R., Gungor, B. B., Demirci, H., Akgül, A. İ. ve Anil Sahin, Z. (2015). Relationship between internet addiction, psychopathology and self-esteem among university students. *The European Research Journal*, 1(3), 128–135. <https://doi.org/10.18621/eurj.2015.1.3.128>.

- Bulman, K., Savory, L., (2006). *BTEC First Children's Care, Learning And Development Student Book: Children's Care Learning & Development*. 1st ed. Oxford: Heinemann.
- Buzkıran, B. (2017). 8. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi başarı Seviyelerinin problemlı internet kullanımı ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. *TRT Akademi*, 2(4), 413–439.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Can, G., (2018). Kişilik Gelişimi (Psikososyal ve Ahlak Gelişimi), *Eğitim Psikoloji: Gelişim-Öğrenme-Öğretim*. (Ed.: Binnur Yeşilyaprak). Pegem Akademi.
- Caplan, S. E. (2010). Theory and measurement of generalized problematic Internet use: A two-step approach. *Computers in Human Behavior*, 26(5), 1089–1097. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2010.03.012>
- Carleton N. (2016) Fear of the unknown: One fear to rule them all? *Journal of Anxiety Disorders* 41 (2016) 5–21.
- Cauchemez, S., Ferguson, N.M., Wachtel, C., Tegnell, A., Saour, G., Duncan, B., Nicoll, A. (2009). Closure of schools during an influenza pandemic. *The Lancet infectious diseases*, 9(8), 473-481.
- Cerniglia, L., Zoratto, F., Cimino, S., Laviola, G., Ammaniti, M. ve Adriani, W. (2017). Internet addiction in adolescence: Neurobiological, psychosocial and clinical issues. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 76, 174–184. <https://doi.org/10.1016/j.neubiorev.2016.12.024>
- Chen, R. N., Liang, S. W., Peng, Y., Li, X. G., Chen, J. B., Tang, S. Y. ve Zhao, J. B. (2020). Mental health status and change in living rhythms among college students in China during the COVID-19 pandemic: A large-scale survey. *Journal of Psychosomatic Research*, 137, 110219. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychores.2020.110219>
- Chen, W.C., Huang, A.S., Chuang, J.H., Chiu, C.C., Kuo, H.S. (2011). Social and economic impact of school closure resulting from pandemic influenza A/H1N1. *Journal of Infection*, 62(3), 200-203.
- Chi, X., Hong, X. ve Chen, X. (2020). Profiles and sociodemographic correlates of internet addiction in early adolescents in Southern China. *Addictive Behaviors*, 106, 1–7. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2020.106385>.

- Clark L. Disordered gambling: the evolving concept of behavioral addiction. *Ann.N.Y. Acad. Sci.* 2014; 1327: 46-61.
- Cluver, L., Lachman, J.M., Sherr, L., Wessels, I., Krug, E., Rakotomalala, S. (2020). Parenting in a time of COVID-19. *Lancet*, 395: e64.
- Cunningham, C. & Jones, M. A. (2004). Middle Childhood And The Built Environment. NSW Parliamentary Committee, 1-37.
- Çakır, Ö. ve Oğuz, E. (2017). Lise Öğrencilerinin Yalnızlık Seviyeleri ile Akıllı Telefon Bağımlılığı Arasındaki İlişki. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1): 418-429.
- Çırak, Z. D., Yetiş, G. ve Gürbüz, P. (2018). Üniversite öğrencilerinin internet kullanımlarının aile ilişkileri ve sorumlulukları yerine getirmelerindeki etkisi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 6(2), 1–8.
- Dalton, L., Rapa, E., Stein, A. (2020). Protecting the psychological health of children through effective communication about COVID-19. *Lancet Child Adolesc Health*, 4:346-347.
- Davies, S. E. (2013). National Security And Pandemics. *UN Chronicle*, 50(2), 20-24.
- Davis, R. A. (2001). A cognitive-behavioral model of pathological internet use. *Computers in Human Behavior* 17:187–195.
- Davis, R. A., Flett, G. L. & Besser, A. (2002). Validation Of A New Scale For Measuring Problematic Internet Use: Implications For Pre-Employment Screening. *Cyberpsychology And Behavior*, 5(4): 331-345.
- Davis, R. A. (2001). A Cognitive-Behavioral Model Of Pathological Internet Use. *Computers In Human Behavior*, 17(2): 187-195.
- Depoux, A., Martin, S., Karafillakis, E., BSD, R.P., Wilder-Smith, A., Larson, H. (2020). The pandemic of social media panic travels faster than the COVID-19 outbreak. *J Trav Med*;31.
- Dereli, E. ve Koçak, N. (2005). Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 4-6 Yaş Arasındaki Çocukların İfade Edici Dil Seviyelerinin Bakım Tarzı Ve Anne- Baba Eğitim Düzeyi Açısından İncelenmesi (Konya İli Örneği). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14: 245-253.
- Dinç, M. (2010). *İnternet Bağımlılığı*. Ferfir Eğitim ve Yayıncılık.
- Doğan, U. ve Tosun, N. Ş. (2016). Lise Öğrencilerinde Problemlili Akıllı Telefon Kullanımının Sosyal Kaygı Ve Sosyal Ağların Kullanımına Aracılık Etkisi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(22): 99-128.

- Donaldson LJ, Rutter PD, Ellis BM, Greaves F E, Mytton OT, Pebody RG, Yardley IE. (2009). Mortality from pandemic A/H1N1 2009 influenza in England: public health surveillance study. *BMJ*, 339, b5213.
- Dong, H., Yang, F., Lu, X. ve Hao, W. (2020). İnternet addiction and related psychological factors among children and adolescents in China during the coronavirus disease 2019 (COVID-19) epidemic. *Frontiers in Psychiatry*, 11, 751. <https://doi.org/10.3389/fpsyt.2020.00751>
- Durakoğlu, A. (2011). Maria Montessori'ye göre okul öncesi çocukluk döneminin özellikleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 133-145.
- Dünya Sağlık Örgütü (2005). Erişim tarihi: 2 Temmuz 2020, <https://www.who.int/whr/2005/en/>
- Dürmüş, G. (2018). *Adölesanlarda obezite ve problemlı internet kullanımı ilişkisinin belirlenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hasan Kalyoncu Üniversitesi.
- Eidi, A. ve Delam, H. (2020). İnternet addiction is likely to increase in home quarantine caused by coronavirus disease 2019 (COVID 19). *Journal of Health Sciences & Surveillance System*, 8(3), 142–143. <https://doi.org/10.30476/jhsss.2020.87015.1104>
- Ekici, T. (2010). Okul öncesi ve İlköğretim Döneminde Çocuklara Yönelik Ses Eğitimi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1): 159-182.
- Frankenberg, W. K., Dodds, J. & Archer, P. (1990). Denver II Screening Manual. Denver: Denver Developmental Materials.
- Elhai, J. D., Yang, H., McKay, D. ve Asmundson, G. J. (2020). COVID-19 anxiety symptoms associated with problematic smartphone use severity in Chinese adults. *Journal of Affective Disorders*, 274, 576–582. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2020.05.080>.
- Erdil, Z. (2010). Sosyoekonomik olarak risk altında bulunan çocuklara yönelik erken müdahale programları ve akademik başarı ilişkisi. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 17(1), 72-78.
- Fan, E.X. (2003). SARS: economic impacts and implications.
- Fangriya R. (2015). Pandemic Influenza Threat. *World Scientific News*, 11, 120-137.

- Fernandes, B., Biswas, U. N., Mansukhani, R. T., Casarín, A. V. ve Essau, C. A. (2020). The impact of COVID-19 lockdown on internet use and escapism in adolescents. *Revista de Psicología Clínica Con Niños y Adolescentes*, 7(3), 59–65.
- Filiz, O., Osman, E., Dönmez, F. İ. ve Kurt, A. A. (2014). BÖTE bölümü öğrencilerinin sosyal ağ siteleri kullanım amaçları ile internet bağımlılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education*, 3(2), 26–28.
- Frankenburg, W. K. & Dodds, J. B. (1967). The Denver Developmental Screening Test. *The Journal Of Pediatrics*, 71(2): 181-191.
- Gallahue, D. L. (2010). Understanding motor development in children and youth. In *Proceedings of The 6th international scientific and expert symposium "Contemporary views on the Motor Development of a Child*, 17-23.
- Genç, M. M. Y. ve Fidan, A. (2017). Children, Parents And Tablets: Preschool Children's Tablet Use. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi. Pegem Journal of Education and Instruction*, 7(3): 367.
- Genç, Z. (2014). Parents' Perceptions About The Mobile Technology Use Of Preschool Aged Children. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 146: 55- 60.
- Geng, J., Han, L., Gao, F., Jou, M. ve Huang, C.-C. (2018). Internet addiction and procrastination among Chinese young adults: A moderated mediation model. *Computers in Human Behavior*, 84,320–333 .
<https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.chb.2018.03.013>
- Gılanı, I. (2020). Coronavirus pandemic reshaping global education system? <https://www.aa.com.tr/en/education/coronavirus-pandemic-reshaping-global-educationsystem/1771350>.
- Gómez-Galán, J., Martínez-López, J. Á., Lázaro-Pérez, C. ve Sarasola Sánchez-Serrano, J. L. (2020). Social networks consumption and addiction in college students during the COVID-19 pandemic: Educational approach to responsible use. *Sustainability*, 12(18), 7737. <https://doi.org/10.3390/su12187737>.
- Gostin, L.O., Friedman, E.A. (2015). A retrospective and prospective analysis of the west African Ebola virus disease epidemic: robust national health systems at the foundation and an empowered WHO at the apex. *The Lancet*, 385(9980), 1902-1909.

- Göker, M. E. ve Turan, Ş. (2020). COVID-19 pandemisi sürecinde problemlili teknoloji kullanımı. *ESTÜDAM Halk Sağlığı Dergisi*, 5, 108–114.
<https://doi.org/https://doi.org/10.35232/estudamhsd.767526>
- Gönül, A. S. (2002). Patolojik İnternet Kullanımı. *Yeni Symposium*, 40(3): 105-110.
- Griffiths, M. (2000). Internet Addiction-Time To Be Taken Seriously ? *Addiction Research*, 8(5): 413-418.
- Grohol, J. M. (1999). Too Much Time Online: İnternet Addiction Or Healthy Social İnteractions?. *Cyberpsychology And Behavior*, 2(5): 395-401.
- Guessoum, S. B., Lachal, J., Radjack, R., Carretier, E., Minassian, S., Benoit, L. ve Moro, M. R. (2020). Adolescent psychiatric disorders during the COVID-19 pandemic and lockdown. *Psychiatry Research*, 291, 113264.
<https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.11326>
- Gülay Taşçı, B. (2010). Sokağın Günümüz Koşullarında Çocuk Oyun Alanı Olarak Ele Alınması Ve Değerlendirilmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Güleryüz, S., Esentaş, M., Yıldız, K. ve Güzel, P. (2020). Sosyal izolasyon sürecindeki bireylerin serbest zaman değerlendirme biçimleri: Sosyal medya kullanım amaçları ile sosyal medya bağımlılığı ilişkisinin incelenmesi. *Focuss Spor Yönetimi Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 31–45.
- Günüç, S. ve Kayri, M. (2010). Türkiye’de İnternet Bağımlılık Profili ve İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik-Güvenirlik Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(39): 220-232.
- Güven N., Temel F., Haktanır G., (2005). Erken Çocukluk Dönemi, *AÇEV*, 2-12.
- Haleem, A., Javaid, M., Vaishya, R. (2020). Effects of COVID 19 pandemic in daily life. *Current Medicine Research and Practice*.
- Hashemi, S. G. S., Hosseinezhad, S., Dini, S., Griffiths, M. D., Lin, C. Y. ve Pakpour, A. H. (2020). The mediating effect of the cyberchondria and anxiety sensitivity in the association between problematic internet use, metacognition beliefs, and fear of COVID-19 among Iranian online population. *Heliyon*, 6(10), e05135.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2020.e05135>
- Hawi, N. S. ve Samaha, M. (2017). Relationships Among Smartphone Addiction, Anxiety, And Family Relations. *Behaviour And Information Technology*, 36(10): 1046-1052.

- Hawryluck, L., Gold, W.L, Robinson, S., Pogorski, S., Galea, S., Styra, R. (2004). SARS control and psychological effects of quarantine, Toronto, Canada. *Emerg Infect Dis*, 10:1206–1212.
- Hekler, E.B., Lambert, J., Leventhal, E., Levethal, H., Jahn, E. and Contrada R.J. (2008). Commonsense İllness Beliefs, Adherence Behaviors and Hypertension Control Among African Americans. *Journal of Behavioral Medicine*, 31, 391-400.
- Henderson, E. C. (2000). *Understanding Addiction*. University Pres of Mississippi. 4-153: United Stated of America.
- Heward, W. (2009). *Exceptional Children: An Introduction To Special Education*. Upper Saddle River: N. J.: Pearson/Prentice Hall.
- Hirtz, P., & Starosta, W. (2002). Sensitive And Critical Periods Of Motor Co-Ordination Development And Ğts Relation To Motor Learning. *Journal Of Human Kinetics*, 7: 19-28.
- Honigsbaum M. (2009). Historical keyword Pandemic. *The Lancet*, 373.
- Horzum, M. B., Ayas, T. ve Balta, Ö. Ç. (2016). Çocuklar Ğçin Bilgisayar Oyun Bağımlılığı Ölçeği. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(30).
- Hwang, Y. & Park, N. (2015). Adolescents' Characteristics and Motives in Predicting Problematic Mobile Phone Use. *International Telecommunications Policy Review*, 22(2): 49.
- Işık, Ü. & Çetin, F.H. (2020). Pandemi Döneminde Teknoloji Bağımlılığı. *Türkiye Klinikleri*. P.92-100.
- İnanç, B. Y., Bilgin, M. ve Atıcı, M. K. (2017). *Gelişim Psikolojisi*. Pegem Akademi, 4.baskı.
- İnci E., (2012). Kişilik Gelişimi, *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim*. (Ed.: M. Engin Deniz). Maya Akademi.
- İpek, N. (2006). İlköğretim Çağı Çocuklarında Kelime Dağarcığı Gelişimi. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi
- Karacaođlu, D. (2019). Çocuklarda bilgisayar oyun bağımlılığı ile aile ilişkileri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sebhattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.

- Kashif, M. ve Aziz-Ur-Rehman, M. K. J. (2020). Social media addiction due to coronavirus. *International Journal of Medical Science in Clinical Research and Review*, 3(4), 331–336.
- Kaya, A. B. (2013). Çevrimiçi oyun bağımlılığı ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Kern, M. J. (2016). Global Epidemics, Pandemics, Terrorism: Risk Assessment and European Responses.
- Kırık, A. M., Özkoçak, V. (2020). Yeni dünya düzeni bağlamında sosyal medya ve yeni koronavirüs (covid-19) pandemisi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* 1-10.
- Kırık, A. M. (2014). Aile ve Çocuk İlişkisinde İnternetin Yeri: Nitel Bir Araştırma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(3): 337-347.
- Kızıldaş, E. ve Ertör, E. (2018). Okul Öncesi Eğitim Alan Çocukların Akıllı Telefon Kullanımı İle İlgili Aile Görüşlerinin İncelenmesi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(2): 1-1.
- King, D. L., Delfabbro, P. H., Billieux, J. ve Potenza, M. N. (2020). Problematic online gaming and the COVID-19 pandemic. *Journal of Behavioral Addictions*, 9(2), 184-186. <https://doi.org/10.1556/2006.2020.00016>.
- Kirkorian, H. L., Wartella, E. A. & Anderson, D. R. (2008). Media And Young Children's Learning. *The Future of Children*, 18(1): 39-61.
- Kluge, H.N.P. (2020). Statement physical and mental health key to resilience during COVID-19 pandemic. <http://www.euro.who.int/en/health-topics/healthemergencies/coronavirus-covid-19/statements/statement-physical-and-mental-health-key-to-resilience-during-covid-19-pandemic>
- Kol, S. (2019). *Erken Çocuklukta Teknoloji Kullanımı*. Pegem Akademi.
- Kol, S., (2011). Erken Çocuklukta Bilişsel Gelişim Ve Dil Gelişimi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(21): 1-21.
- Kurt, B. (2019). *Okulöncesi dönem çocukların akıllı telefonlar ile oynadıkları giysi giydirme oyunları üzerine bir inceleme* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). On Dokuz Mayıs Üniversitesi.
- Küçükkaragöz, H., (2018). Bilişsel Gelişim Ve Dil Gelişimi, *Eğitim Psikolojisi: Gelişim-Öğrenme-Öğretim*. (Ed.: Binnur Yeşilyaprak) . Pegem Akademi.
- Küntay, A. & Ahtam, B. (2004). Annelerin Çocuklarıyla Geçmiş Hakkındaki Konuşmalarının

- Anne Eğitim Düzeyi ile İlişkisi, *Türk Psikoloji Dergisi*,19, 19-31.
- Kwon, M., Lee, J. Y., Won, W. Y., Park, J. W., Min, J. A., Hahn, C., Gu, X., Choi, J. H. & Kim, D. J. (2013). Development and Validation of a Smartphone Addiction Scale (SAS).
- Lai, C.C., Shih, T.P., Ko, W.C., Tang, H.J., Hsueh, P.R. (2020). Severe acute respiratory syndrome coronavirus 2 (SARS-CoV-2) and coronavirus disease-2019 (COVID-19): the epidemic and the challenges. *Int J Antimicrob Agents*. 55:105924.
- Lejoyeux, M., Loughlin, M. & Ades, J. (2000). Epidemiology Of Behavioral Dependence: Literature Review And Results Of Original Studies. *European Psychiatry*, 15(2): 129-134.
- Lemenager, T., Neissner, M., Koopmann, A., Reinhard, I., Georgiadou, E., Müller, A., Kiefer, F. ve Hillemacher, T. (2021). COVID-19 lockdown restrictions and online media consumption in Germany. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(1), 14. <https://doi.org/10.3390/ijerph18010014>.
- Li, S., Wang, Y., Xue, J. (2020). The Impact of COVID-19 Epidemic Declaration on Psychological Consequences: A Study on Active Weibo Users. *Int J Environ Res Public Health*, 17(6):2032.
- Li, G., Hou, G., Yang, D., Jian, H. ve Wang, W. (2019). Relationship between anxiety, depression, sex, obesity, and internet addiction in Chinese adolescents: A short-term longitudinal study. *Addictive Behaviors*, 90, 421–427. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2018.12.009>
- Lin, Y. J., Hsiao, R. C., Liu, T. L. ve Yen, C. F. (2019). Bidirectional relationships of psychiatric symptoms with internet addiction in college students: A prospective study. *Journal of the Formosan Medical Association*, 1–8. <https://doi.org/10.1016/j.jfma.2019.10.006>.
- Liu, C. H., Stevens, C., Conrad, R. C. ve Hahm, H. C. (2020). Evidence for elevated psychiatric distress, poor sleep, and quality of life concerns during the COVID-19 pandemic among US young adults with suspected and reported psychiatric diagnoses. *Psychiatry Research*, 292, 113345. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.113345>
- Liu, X., Kakade, M., Fuller, C.J, Fan, B., Fang, Y., Kong, J. (2012). Depression after exposure to stressful events: lessons learned from the severe acute respiratory syndrome epidemic. *Compr Psychiatr*, 53:15–23.

- Marks, I. (1990). Behavioural (Non-Chemical) Addictions. *British Journal Of Addiction*, 85(11): 1389-1394.
- Maunder, R., Hunter, J., Vincent, L., Bennett, J., Peladeau, N., Leszcz, M. (2003). The immediate psychological and occupational impact of the 2003 SARS outbreak in a teaching hospital. *CMAJ*, 168:1245–1251.
- Maurice, J. (2016). Cost of protection against pandemics is small. *The Lancet*, 387(10016), e12.
- Mcclain, D., (2019), Child Development, Scientific e-Resources.
- Mccloskey, M., Johnson, S. L., Benz, C., Thompson, D. A., Chamberlin, B., Clark, L. & Bellows, L. L. (2018). Parent Perceptions of Mobile Device Use Among Preschool-Aged Children in Rural Head Start Centers. *Journal Of Nutrition. Education And Behavior*, 50(1): 83-89.
- Mitchell, P. (2000). Internet Addiction: Genuine Diagnosis Or Not? *The Lancet*, 355(9204): 632.
- Morens, D. M., Folkers G. K., Fauci A. S. (2009). What is a pandemic? *J Infect Dis*, 200(7), 1018-1021.
- Mota, J., Ribeiro, J., Santos, M. P. ve Gomes, H. (2006). Obesity, physical activity, computer use, and TV viewing in Portuguese adolescents. *Pediatric Exercise Science*, 18(1), 113–121. <https://doi.org/10.1123/pes.18.1.113>.
- Muratlı, S. (2003). *Çocuk Ve Spor*. Nobel Yayıncılık.
- Narzisi, A. (2020). Handle the autism spectrum condition during coronavirus (COVID-19) stay at home period: ten tips for helping parents and caregivers of young children. *Brain Sci*, 10:207.
- Noyan, O. C., Darçın A. E.; Nurmedov, S. Yılmaz, O. ve Dilbaz, N. (2015). Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeğinin Kısa Formunun Üniversite Öğrencilerinde Türkçe Geçerlilik Ve Güvenilirlik Çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 16(1): 73-81.
- Orçan, M., (2012). Sosyal Gelişim, *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim*. (Ed.: Deniz, E.M.). Maya Akademi.
- Orhan, F. ve Akkoyunlu, B. (2004). İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Kullanımları Üzerine Bir Çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(26): 107-116.
- Ögel, K. (2012). *İnternet Bağımlılığı: İnternetin Psikolojisini Anlamak ve Bağımlılıkla Başa Çıkmak İş Bankası Kültür Yayınları*.

- Özcan, A., Özdil, K. ve Küçük Öztürk, G. (2020). Examination of some psychological variables that predict internet addiction in university students: A university in cappadocia. *Journal of International Health Sciences and Management*, 6(10), 74–89.
- Öztürk, U. C.(2015). Bağlantıda kalmak ya da kalmamak işte tüm korku bu: internetsiz kalma korkusu ve örgütsel yansimalari. *Journal of International Social Research*. 2015;8(37).
- Öztürk, G. ve Şahin, F. (2019). Ebeveynlerin Akıllı Cihazlarda Kullanılan İçerik Tanımlama Standartları ile İlgili Farkındalıklarının İncelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(1): 297-322.
- Palsson,C.(2017). Smartphones and Child İnjuries. *Journal of Public Economics*, 156: 200-213.
- Peng, W., Li, D., Li, D., Jia, J., Wang, Y. ve Sun, W. (2019). School disconnectedness and Adolescent Internet Addiction: Mediation by self-esteem and moderation by emotional intelligence. *Computers in Human Behavior*, 98, 111–121.
<https://doi.org/10.1016/j.chb.2019.04.011>
- Plotnik, R., (2007). Psikolojiye Giriş. (Çev.: Tamer Geniş). Kaknüs Yayınları.
- Poyraz, H. ve Dere, H. (2006). *Okul Öncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri*. Alfa Yayıncılık.
- Prager, F., Wei, D., Rose, A. (2016). Total Economic Consequences of an Influenza Outbreak in the United States. *Risk Analysis*.
- Prakash, S., Yadav, J. S. ve Singh, T. B. (2020). An online cross-sectional study to assess the prevalence of internet addiction among people staying at their home during lockdown due to COVID-19. *Int J Indian Psychol*, 8(3), 424–432.
<https://doi.org/10.25215/0803.052>.
- Priego-Parra, B. A., Triana-Romero, A., Pinto-Gálvez, S. M., Ramos, C. D., Salas-Nolasco, O., Reyes, M. M., Ramos-de-la-Medina, A. ve Remes-Troche, J. M. (2020). Anxiety, depression, attitudes, and internet addiction during the initial phase of the 2019 coronavirus disease (COVID-19) epidemic: A cross-sectional study in México. *MedRxiv*, 2020.05.10.20095844.
<https://doi.org/10.1101/2020.05.10.20095844>.
- Qiu, J., Shen, B., Zhao, M., Wang, Z., Xie, B., Xu, Y. (2020). A nationwide survey of psychological distress among Chinese people in the COVID-19 epidemic: implications and policy recommendations. *Gen Psychiatr*.

- Raskauskas, J., & Stoltz, A. D. (2007). Involvement in traditional and electronic bullying among adolescents. *Developmental Psychology*, 43(3), 564–575.
- Reynoldas, D.L., Garay, J.R., Deamond, S.L., Moran, M.K., Gold, W., Styra, R. (2008). Understanding, compliance and psychological impact of the SARS quarantine experience. *Epidemiol Infect.* 136:997–1007.
- Rewar, S., Mirdha, D., Rewar, P. (2015). Treatment and Prevention of Pandemic H1N1 Influenza. *Annals of Global Health*, 81(5), 645-653.
- Robertson, E., Hershenfield, K., Grace, S.L., Stewart, D.E. (2004). The psychosocial effects of being quarantined following exposure to SARS: a qualitative study of Toronto health care workers. *Can J Psychiatr*, 49:403–407.
- Rubin, G.J. (2020). The psychological effects of quarantining a city. *BMJ*. 2020;368:m313v
- Schafer, C.(2006). *Ömür Törpüsü mü? Bal Küpü mü? (Çev: C. Aydın). Sistem Yayıncılık.*
- Senemoğlu, N. (2010). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya*. (18. Baskı). Pegem Akademi.
- Senemoğlu N., (2012). *Gelişim, Gelişim Öğrenme Ve Öğretim*. Pegem Akademi.
- Shapira, N. A., Goldsmith, T. D., Keck, P. E., Khosla, U. M. & McElroy, S. L. (2000). Psychiatric Features Of Individuals With Problematic Internet Use. *Journal Of Affective Disorders*, 57(1-3): 267-272.
- Shine, O., and Beak, S. (2013). The Influence of adolescents smart phone addiction on aggression. *Korean Review of Crisis and Emergency Manegement*, 9(11), 345-362.
- Shigemura, J., Ursano, R.J., Morganstein, J.C., Kurasawa, M., Benedek, D.M. (2020). Public responses to the novel 2019 coronavirus (2019-nCoV) in Japan: mental health consequences and target populations. *Psychiatr Clin* , 74:281–282.
- Sim, K., Chua, H.C. (2004). The psychological impact of SARS: a matter of heart and mind. *CMAJ*, 170:811–812.
- Siste, K., Hanafi, E., Lee Thung Sen, H. C., Adrian, L. P. S., Limawan, A. P., Murtani, B. J. ve Suwartono, C. (2020). The impact of physical distancing and associated factors towards internet addiction among adults in Indonesia during COVID-19 pandemic: A nationwide web-based study. *Frontiers in Psychiatry*, 11, 580977. <https://doi.org/10.3389/fpsyt.2020.580977>

- Stewart, H., Watson, N. & Campbell, M. (2018). The cost of school holidays for children from low income families. *Childhood*, 25(4),516-529. <http://dx.doi.org/10.1177/0907568218779130>.
- Su, W. ve He, H. (2015). Emergence and Pandemic Potential of Avian Influenza A (H7N9) Virus. *Microbiology In Agriculture And Human Health*, 33.
- Suler, J. R. (1999). To get what you need: Healthy and pathological internet use. *CyberPsychology & Behavior*, 2(5), 385–393. <https://doi.org/10.1089/cpb.1999.2.385>
- Şata, M., Çelik, Ş., Ertürk, Z. ve Taş, E.U. (2016). Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği'nin (ATBÖ) Türk Lise Öğrencileri İçin Uyarlama Çalışması. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 7(1): 156-169.
- Şata, M. ve Karip, F. (2017). Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği-Kısa Versiyonunun Ergenler için Türk Kültürüne Uyarlanması. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 6(4), 426-440.
- Şata, M., Çelik, Ş., Ertürk, Z. ve Taş, E.U. (2016). Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği'nin (ATBÖ) Türk Lise Öğrencileri için Uyarlama Çalışması. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 7(1): 156-169.
- Tao, Z. L. ve Liu, Y. (2009). Is there a relationship between Internet dependence and eating disorders? A comparison study of Internet dependents and non-Internet dependents. *Eating and Weight Disorders-Studies on Anorexia, Bulimia and Obesity*, 14(2–3), e77–e83.
- Taner D. M., Ergişi B., A. ve Şahin Z., E. (2019). Farklı Tekniklerle Sunulan Türkçe Dil Etkinliklerinin 48-60 Aylık Çocukların Dil Gelişimlerine Etkisinin İncelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 14(1).
- Taneri, P. O. ve Tiryakioğlu, Ö. (2015). Ortaokul 7. Ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Sorunlu İnternet Kullanımı Ve Anne Baba Tutumları İlişkisinin İncelenmesi. *International Journal of Social Science*, 40: 205-223.
- Taubenberger, J. K. ve Morens, D.M. (2009). Pandemic influenza - including a risk assessment of H5N1. *Revue Scientifique Et Technique-Office International Des Epizooties*, 28(1), 187-202.
- Taylor S. (2019). *The Psychology of Pandemics: Preparing for the Next Global Outbreak of Infectious Disease*. Cambridge Scholars Publishing.
- T.C. MEB, (2011). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Bireyin Gelişimi*.
- T.C. MEB, (2013). *0-36 Aylık Çocuklar İçin Eğitim Programı*.

- Tokel, S., Başer, D. ve İşler, V. (2013). Türkiye'deki Ebeveynlerin Çocuklarının İnternet Ve Sosyal Paylaşım Siteleri Kullanımına Yönelik Bilgi Seviyeleri Ve Algıları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1): 225-236.
- Toksoy, K. (2018). *Dijital Medyanın 18 Ay - 3 Yaş Arasındaki Çocukların Gelişimine Etkisi* (Uzmanlık Tezi). Gazi Üniversitesi.
- Tossell, C., Kortum, P., Shepard, C., Rahmati, A. & Zhong, L. (2015). Exploring Smartphone Addiction: Insights from Long-Term Telemetric Behavioral Measures. *International Journal of Interactive Mobile Technologies*, 9(2).
- Trawick-Smith, J. (2013). *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Trawick-Smith, J. (2014). *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim*. Berrin Akman (Çev.Ed.). Beşinci basımdan çeviri. Nobel Yayın.
- Turgut, E. (2016). *Çocukların Mobil İnternet Deneyimleri: Kullanım, Risk Faktörleri Ve Risklerle Başa Çıkma Stratejilerinin İncelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi.
- Turner, P. H. & Harris, M. B. (1984). Parental Attitudes And Preschool Children's Social Competence. *The Journal Of Genetic Psychology*, 144(1): 105-113.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2016). Hanelerde Bilişim Teknolojileri Bulunma Oranı Araştırması Sonuçları, <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.doid=21779>.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2019). Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması Sonuçları, <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.doid=30574>
- Ünal, M. H. (2015). *Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık seviyelerinin belirlenmesi* (Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi). Yıldırım Beyazıt Üniversitesi.
- Üstündağ, A. (2019). 4-6 Yaş Arası Çocuklar Tarafından Tercih Edilen Dijital Oyunlar. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2): 1-19.
- Valcke, M., Bonte, S., De Wever, B. & Rots, I. (2010). Internet Parenting Styles And The Impact On Internet Use Of Primary School Children. *Computers & Education*, 55(2): 454-464.
- Verikios G, Sullivan M, Stojanovski P, Giesecke J, Woo G. (2015). Assessing Regional Risks From Pandemic Influenza: A Scenario Analysis. *The World Economy*.



- Wang, J., Wang, Z., Liu, X., Yang, X., Zheng, M. ve Bai, X. (2020). The impacts of a COVID-19 epidemic focus and general belief in a just world on individual emotions. *Personality and Individual Differences*, 168, 110349. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110349>.
- Wang, M., & Zhao, J. (2015). Anxiety disorder symptoms in Chinese preschool children. *Child Psychiatry and Human Development*, 46(1), 158–166.
- Wąsiński, A. ve Tomczyk, Ł. (2015). Factors reducing the risk of internet addiction in young people in their home environment. *Children and Youth Services Review*, 57, 68–74. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2015.07.022>.
- We Are Social and Hootsuite (2019), <https://wearesocial.com/blog/2019/01/digital-2019-global-internet-use-accelerates>.
- Wildoner DA. (2016). What's New with Pandemic Flu. *Clinical Microbiology Newsletter*, 38(4), 27-31.
- Wong, G.W., Leung T.F. (2007). Bird flu: lessons from SARS. *Paediatr Respir Rev*, 8(2), 171-176.
- Wu, A. M., Cheung, V. I., Ku, L. & Hung, E. P. (2013). Psychological Risk Factors Of Addiction To Social Networking Sites Among Chinese Smartphone Users. *Journal Of Behavioral Addictions*, 2(3): 160-166.
- Xin, M., Xing, J., Pengfei, W., Houru, L., Mengcheng, W. ve Hong, Z. (2018). Online activities, prevalence of Internet addiction and risk factors related to family and school among adolescents in China. *Addictive Behaviors Reports*, 7, 14–18. <https://doi.org/10.1016/j.abrep.20>.
- Yağmurlu, B., Çıtlak, B. & Leyendecker, B. (2009). Türk Annelerin Çocuk Sosyalleştirme Hedefleri: Eğitime Bağlı Kültür-içi Değişimin İncelenmesi, *Türk Psikoloji Dergisi*, 24, 1-15.
- Yalaz, K., Anlar, B. ve Bayoğlu, B. (2009). *Denver II Gelişimsel Tarama Testi “Türk Çocukları Standardizasyonu”*. Gelişimsel Çocuk Nörolojisi Derneği.
- Yıldırım, M. S. (2016). *Ergenlerde internet bağımlılığının obezite ve benlik saygısı ile ilişkisinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Young, K. S. ve De Abreu, C. (2011). *Internet addiction: A handbook and guide to evaluation*. John Wiley & Sons, Inc.

- Young, K. S. (1998). Internet Addiction: The Emergence Of A New Clinical Disorder. *Cyberpsychology And Behavior, 1*(3): 237-244.
- Young, K.S.(1999). *Internet Addiction: Symptoms, Evaluation And Treatment. Innovations In Clinical Practice: A Source Book, 17*: 19-31.
- Young, K. S. (1998). Internet Addiction: The Emergence Of A New Clinical Disorder. *Cyberpsychology And Behavior, 1*(3): 237-244.
- Zandifar, A., Badrfam, R. (2020). Iranian mental health during the COVID-19 epidemic. *Asian J Psychiatr, 51*:101990.

EKLER

EK 1. Etik Kurul İzin Talep ve Onay Formu

T.C	
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ	
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	
TEZ / ARAŞTIRMA / ANKET / ÇALIŞMA İZİNİ / ETİK KURULU İZİNİ TALEP FORMU VE ONAY TUTANAK FORMU	
ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
T.C. NOSU	
ADI VE SOYADI	Ayşe Nur Kaya
ÖĞRENCİ NO	2020011016
TEL. NO.	
E - MAIL	
ADRESLERİ	
ANA BİLİM DALI	Psikoloji
HANGİ AŞAMADA OLDUĞU (DERS / TEZ)	Tez
İSTEKDE BULUNDUĞU DÖNEME AİT DÖNEMLİK KAYDININ YAPILIP-YAPILMADIĞI	2022... / 2023..... - GÜZ / DÖNEMİ KAYDIMI / YENİLEDİM.
ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ BİLGİLER	
TEZİN KONUSU	PANDEMİ SÜRECİNDE 0-6 YAŞ ÇOCUKLARIN GELİŞİM DÜZEYİ İLE AKILLI TELEFON/ TABLET KULLANIMI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ
TEZİN AMACI	Bu araştırma, pandemi sürecinde 0-6 yaş çocukların gelişim düzeyi ile akıllı telefon/ tablet kullanımı arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. İnternet bağımlılığıyla ilgili birçok araştırma yapılmasına rağmen, bu bağımlılıktaki çocuklarda akıllı cihaz kullanma alışkanlığı ebeveynin akıllı cihaz kullanımına etkisine yönelik çalışma sayısı sınırlıdır. Gelişme çağındaki çocukların model almada en önemli evre olan aile ortamındaki ilişkiler ve ebeveynlerin internet kullanımının çocuk üzerindeki etkileri sınırlı sayıda incelenmiştir. Bu çalışmanın alandaki boşluğu doldurması açısından önemli olacağı düşünülmektedir. Bu araştırma kapsamında da akıllı telefon, tablet, internet, bilgisayar ve dijital oyunlarla ilgili bağımlılık seviyesinin, ebeveyn akıllı cihaz kullanma alışkanlıkları ile ilişkili olup olmadığı araştırılmıştır. Ayrıca teknoloji bağımlılığının bireylerin fiziksel, bilişsel ve psikososyal seviyelerine etkilerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.
TEZİN TÜRKÇE ÖZETİ	Bu araştırmanın amacı, 0-6 yaş çocukların gelişim düzeyleri ile akıllı telefon/tablet kullanımı arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmanın evrenini 2020-2021 eğitim öğretim yılında Mersin ili Yenişehir ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilkokulların bünyesinde bulunan anasınıfına ve bağımsız anaokullarına devam eden çocuk ve ebeveynler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, 114'ü kız, 94'ü erkek çocuk oluşturmaktadır. Araştırmanın verilerini elde etmek için Kişisel Bilgi Formu, İnternet Bağımlılık Ölçeği, Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği, Ankara Gelişim Tarama Envanteri, Gesell Gelişim Figürleri Testi kullanılmıştır. Verilerin analizi için SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 25.0 istatistik programından yararlanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular ışığında, 0-6 yaş çocukların gelişim seviyelerinin cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmektedir. 0-6 yaş çocukların gelişim seviyeleri ile kronolojik yaşları arasında yüksek düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. 0-6 yaş çocukların gelişim seviyeleri kardeş durumuna göre anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur. 0-6 yaş çocukların gelişim seviyeleri anne eğitim durumuna göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir. 0-6 yaş çocukların gelişim seviyeleri annenin yaşına göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir. 0-6 yaş çocukların gelişim seviyelerinin anne mesleğine göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir. 0-6 yaş çocukların gelişim seviyelerinin baba eğitim durumuna göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir. 0-6 yaş çocukların gelişim seviyeleri ailenin aylık maddi gelirine göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir. Bu çalışmada 0-6 yaş çocukların gelişim düzeyleri ile akıllı telefon/tablet kullanımı arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmaya sadece annelerin değil babaların da dahil edilmesi alanyazın ile ilgili daha karşılaştırılabilir sonuçların elde edilmesine katkı sağlayabilir. Anahtar Kelimeler: Pandemi, 0-6 Yaş Çocuk ve Ebeveyn, Gelişim Düzeyi, Akıllı Telefon Tablet Kullanım Alışkanlıkları
ARAŞTIRMA YAPILACAK OLAN SEKTÖRLER/ KURUMLARIN ADLARI	Okul/Kurum
İZİN ALINACAK OLAN KURUMA AİT BİLGİLER (KURUMUN ADI- ŞUBESİ/ MÜDÜRLÜĞÜ - İL - İLÇESİ)	Özel Bağımsız Anaokulu, Özel Anasınıfı, Resmi Anasınıfı, Resmi Bağımsız Anaokulu - MERSİN İLİ YENİŞEHİR İLÇESİ
YAPILMAK İSTENEN ÇALIŞMANIN İZİN ALINMAK İSTENEN KURUMUN HANGİ İLÇELERİNE/ HANGİ KURUMUNA/ HANGİ BÖLÜMÜNDE/ HANGİ ALANINA/ HANGİ KONULARDA/ HANGİ GRUBA/ KİMLERE/ NE UYGULANACAĞI GİBİ AYRINTILI BİLGİLER (.....8.....) SayfaAnkara Gelişim Tarama Envanteri (.....2.....) SayfaAkıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlıkları Aile Ölçeği (.....2.....) Sayfaİnternet Bağımlılık Ölçeği (.....1.....) SayfaGesell Gelişim Figürleri Testi (.....1.....) SayfaVeli Bilgilendirme ve Onam Formu (.....1.....) SayfaKişisel Bilgi Formu
UYGULANACAK OLAN ÇALIŞMAYA AİT ANKETLERİN/ ÖLÇEKLERİN BAŞLIKLARI/ HANGİ ANKETLERİN - ÖLÇEKLERİN UYGULANACAĞI	Ankara Gelişim Tarama Envanteri Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlığı Aile Ölçeği İnternet Bağımlılık Ölçeği Gesell Gelişim Figürleri Ölçeği
EKLER (ANKETLER, ÖLÇEKLER, FORMLAR, V.B. GİBİ EVRAKLARIN İSİMLERİYLE BİRLİKTE KAÇ ADET/SAYFA OLDUKLARINA AİT BİLGİLER İLE AYRINTILI YAZILACAKTIR) (.....8.....) SayfaAnkara Gelişim Tarama Envanteri (.....2.....) SayfaAkıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlıkları Aile Ölçeği (.....2.....) Sayfaİnternet Bağımlılık Ölçeği (.....1.....) SayfaGesell Gelişim Figürleri Testi (.....1.....) SayfaVeli Bilgilendirme ve Onam Formu (.....1.....) SayfaKişisel Bilgi Formu
ÖĞRENCİNİN ADI - SOYADI:Ayşe Nur KAYA	ÖĞRENCİNİN İMZASI: Evrak aslı Enstitü Müdürlüğünde ıslak imzalıdır. TARİH: 12..... / 04..... / 2023....

TEZ/ ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRME SONUCU						
1. Seçilen konu Bilim ve İş Dünyasına katkı sağlayabilecektir.						
2. Anılan konu Psikoloji faaliyet alanı içerisine girmektedir.						
1.TEZ DANIŞMANININ ONAYI	2.TEZ DANIŞMANININ ONAYI (VARSA)	ANA BİLİM DALI BAŞKANININ ONAYI	SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜNÜN ONAYI			
Adı - Soyadı: Mehmet Emin Demirkol	Adı - Soyadı:	Adı - Soyadı:Şükrü UĞUZ	Adı - Soyadı:Murat KOÇ			
Unvanı: Doç.Dr.....	Unvanı:	Unvanı: Prof.Dr.....	Unvanı:Prof.Dr.....			
Evrak Onayı e-posta ile alınmıştır.	İmzası:	Evrak Onayı e-posta ile alınmıştır.....	Evrak aslı enstitü müdürlüğünde ıslak imzalıdır.			
13... / ...04... / 2023...	... / ... / / ... / / ... / ...			
ETİK KURULU ASIL ÜYELERİNE AİT BİLGİLER						
Adı - Soyadı: Şehnaz ŞAHİNKARAKAŞ	Adı - Soyadı: Yücel ERTEKİN	Adı - Soyadı: Deniz Aynur GÜLER	Adı - Soyadı: Mustafa BAŞARAN	Adı - Soyadı: Mustafa Tevfik ODMAN	Adı - Soyadı: Hüseyin Mahir FİSUNOĞLU	Adı - Soyadı: Jülide İNÖZÜ
Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.
Evrak aslı enstitü müdürlüğünde ıslak imzalıdır.	Evrak aslı enstitü müdürlüğünde ıslak imzalıdır.	Evrak aslı enstitü müdürlüğünde ıslak imzalıdır.	Evrak aslı enstitü müdürlüğünde ıslak imzalıdır.	Evrak aslı enstitü müdürlüğünde ıslak imzalıdır.	Evrak aslı enstitü müdürlüğünde ıslak imzalıdır.	Evrak aslı enstitü müdürlüğünde ıslak imzalıdır.
..... / / 20..... / / 20.....	... / / 20..... / / 20.....	... / / 20..... / / 20..... / / 20.....
Etik Kurulu Jüri Başkanı - Asıl Üye	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi
OY BİRLİĞİ İLE						
OY ÇOKLUĞU İLE		Çalışma yapılacak olan tez için uygulayacak olduğu Anketleri/Formları/Ölçekleri Çağ Üniversitesi Etik Kurulu Asıl Jüri Üyelerince incelenmiş olup, ...04... / ...04... / 2021..... - ...29..... / ...06... / 2021..... tarihleri arasında uygulanmak üzere gerekli iznin verilmesi tarafımızca uygundur.				
AÇIKLAMA: BU FORM ÖĞRENCİLER TARAFINDAN HAZIRLANDIKTAN SONRA ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ SEKRETERLİĞİNE ONAYLAR ALINMAK ÜZERE TESLİM EDİLECEKTİR. AYRICA FORMDAKİ YAZI ON İKİ PUNTO OLACAK ŞEKİLDE YAZILACAKTIR.						

EK 2. Bilgilendirilmiş Onam Formu

ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ ETİK KURULU

Bu formun amacı katılmanız rica edilen araştırma ile ilgili olarak sizi bilgilendirmek ve katılmanız ile ilgili izin almaktır.

Bu kapsamda “PANDEMİ SÜRECİNDE 0-6 YAŞ ÇOCUKLARIN GELİŞİM DÜZEYİ İLE AKILLI TELEFON/ TABLET KULLANIMI ALIŞKANLIKLARININ VE EBEVEYNLERİNİN AKILLI TELEFON/ TABLET KULLANIMI ALIŞKANLIKLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİNİNCELENMESİ.” başlıklı araştırma “Ayşe Nur KAYA ” tarafından **gönüllü katılımcılarla** yürütülmektedir. Araştırma sırasında sizden alınacak bilgiler gizli tutulacak ve sadece araştırma amaçlı kullanılacaktır. Araştırma sürecinde konu ile ilgili her türlü soru ve görüşleriniz için aşağıda iletişim bilgisi bulunan araştırmacıyla görüşebilirsiniz. Bu araştırmaya **katılmama** hakkınız bulunmaktadır. Aynı zamanda çalışmaya katıldıktan sonra çalışmadan **çıkabilirsiniz**. Bu formu onaylamanız, **araştırmaya katılım için onam verdiğiniz** anlamına gelecektir.

Araştırmayla İlgili Bilgiler:

Araştırmanın Amacı: Bu araştırma, 0-6 yaş çocukların gelişim düzeyleri üzerinde akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıkları ve anne baba akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın Nedeni: Daha önce akıllı telefon/tablet kullanımı ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde bu çalışmaların daha çok ilkokul, ortaokul ve lise öğrencileri ile yetişkinler üzerinde yapıldığı görülmektedir (Çakır ve Oğuz, 2017; Doğan ve Tosun, 2016; Orhan ve Akkoyunlu, 2004; Noyan vd., 2015). Okul öncesi dönemdeki çocuklar ve ebeveynlerine yönelik yapılan araştırmalarda ise akıllı telefon/tablet kullanımı tek başına ele alınmıştır veya ebeveyn görüşlerine dayandırılmıştır (Toksoy, 2018; Genç, 2014; McCloskey vd., 2018; Tokel vd., 2013). Bu nedenle günümüzde kullanımı gittikçe yaygınlaşan ve bireyler üzerinde birçok etkisi bulunan akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlığının okul öncesi dönem çocuklarında ve onların anne babaları üzerinde araştırılmasının gerektiği düşünülmüştür. Bu nedenle, bu çalışma kapsamında daha önce literatürde rastlanmamış olan okul öncesi dönem ebeveynlerine yönelik akıllı

telefon/tablet kullanım alışkanlığı ve ebeveyn akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlığı ölçeği geliştirilme ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Süresi: 30 dk

Araştırmanın Yürütüleceği Yer: Okul / Kurum

Çalışmaya Katılım Onayı:

Katılmam beklenen çalışmanın amacını, nedenini, katılmam gereken süreyi ve yeri ile ilgili bilgileri okudum ve gönüllü olarak çalışma süresince üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma ile ilgili ayrıntılı açıklamalar yazılı ve sözlü olarak tarafıma sunuldu. Bu çalışma ile ilgili faydalar ve riskler ile ilgili bilgilendirildim.

Bu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının (Islak imzası ile ***)

Adı-Soyadı:

İmzası *** :

Araştırmacının

Adı-Soyadı: Ayşe Nur KAYA

e-posta:

EK 3. Kişisel Bilgi Formu

Sayın veliler, aşağıda sorulan bilgileri araştırmamızın sağlıklı sonuçlar verebilmesi için içtenlikle yanıtlamanızı istiyoruz. Vermiş olduğunuz bilgiler kesinlikle hiçbir yerde paylaşılmayacak, gizli kalacak, sadece araştırmaya katkı sağlaması amacıyla kullanılacaktır. Araştırmamıza katıldığınız ve destek verdiğiniz için teşekkür ederiz.

1. Yaşınız:

2. Çocuğa Yakınlık Dereceniz: () Anne () Baba

3. Çocuğunuzun Yaşı:

4. Çocuğunuzun cinsiyeti: () Kız () Erkek

5. Eğitim Durumunuz: () İlköğretim () Lise () Ön Lisans () Lisans () Lisans Üstü

6. Eşinizin Eğitim Durumu: () İlköğretim () Lise () Ön Lisans () Lisans () Lisans Üstü

7. Çocuğunuzun Günlük Akıllı Telefon/Tablet Kullanma Süresi (Saat olarak belirtiniz):

8. Sizin Günlük Akıllı Telefon/Tablet Kullanma Süreniz (Saat olarak belirtiniz):

9. Eşinizin Günlük Akıllı Telefon/ Tablet Kullanma Süresi (Saat olarak belirtiniz):

10. Çocuğunuzun Akıllı Telefon/Tablet Vakit Geçirdiği Aktivite

() Oyun () Video Diğer.....

11. Çocuğunuzla bir gün içerisinde ödev ve ders çalışma dışında ne kadar zaman geçirirsiniz? (Saat olarak belirtiniz)

12. Çocuğunuz okula gittiği ve akıllı telefon/tablet kullandığı zamanlar dışında ne yapar?

() Kitap Okur () Spor yapar () Sokakta oyun oynar () Bir hobisi var

() Akıllı telefon/tablet kullanmadan ev içerisinde oyun oynar () Hiçbir şey yapmaz

() Diğer.....

EK 4. İnternet Bağımlılık Ölçeği

Bu ölçek ile internet kullanımına yönelik durumunuzu belirlemek amaçlanmaktadır. Aşağıdaki soruları katılım düzeyiniz hangi gruba giriyorsa ona göre işaretleyiniz. Bu ifadelerden her birisi için **Hiçbir zaman(0)**, **“Nadiren(1)”**, **“Bazen(2)”**, **“Sıklıkla(3)”**, **“Çoğu zaman(4)”**, **“Her zaman(5)”** seçeneklerden birini işaretleyiniz. Vereceğiniz samimi cevaplar araştırmanın geçerli ve güvenilir olması açısından oldukça önemlidir.

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çoğu zaman	Her zaman
1. Ne sıklıkla planladığınızdan daha fazla süre internette kalıyorsunuz?						
2. Ne sıklıkla internette kalmak için günlük ev işlerini ihmal ediyorsunuz?						
3. Ne sıklıkla arkadaşlarınızla birlikte olmak yerine interneti tercih edersiniz?						
4. Ne sıklıkla internet kullanan kişilerle yeni ilişkiler kurarsınız?						
5. Ne sıklıkla internet kullanan kişilerle yeni ilişkiler kurarsınız?						
6. Ne sıklıkla okula devamınız internette dolay olumsuz etkilenir?						
7. Herhangi biri internette ne yaptığınızı sorduğunda ne sıklıkla kendinizi savunur ve ne yaptığınızı gizlersiniz?						
8. Çevrenizdekiler ne sıklıkla internette harcadığınız zamanın fazlalığından şikâyet eder?						
9. Ne sıklıkla okul ders notlarınız ve ödevleriniz internette kalma sürenizden olumsuz yönde etkilenir?						
10. Hayatınız hakkında sizi rahatsız eden düşünceleri dağıtmak için ne sıklıkla internete girersiniz?						
11. Ne sıklıkla internete girmek için sabırsızlanırsınız?						
12. Ne sıklıkla internetsiz hayatın sıkıcı, boş ve eğlencesiz olacağını düşünürsünüz?						
13. Biri siz internetteyken rahatsız ettiğinde ne sıklıkla kırıncı konuşur, bağırır veya kızgın davranışlar sergilersiniz?						
14. Gece geç saatlerde internet kullanmaktan ötürü ne sıklıkta uykunuz kaçır?						
15. İnternette olmadığınız zamanlarda ne sıklıkla interneti düşünür veya interneti girmeyi hayal edersiniz?						
16. Kendinizi ne sıklıkla internetteyken “yalnızca birkaç dakika daha ” derken bulursunuz?						
17. Ne sıklıkla internette harcadığınız zamanın miktarını azaltmaya çalışır ve başarısız olursunuz?						
18. İnternette kaldığınız süreyi ne sıklıkla saklamaya çalışırsınız?						
19. Ne sıklıkla başkalarıyla dışarı çıkmak yerine internette daha fazla zaman geçirmeyi tercih edersiniz?						
20. Ne sıklıkla internette olmadığınızda kendinizi çökmüş, aksi veya sinirli hissedip, internete girince rahatlırsınız?						

EK 5. Akıllı Telefon / Tablet Kullanım Alışkanlıkları Aile Ölçeği (47 Maddelik Form)

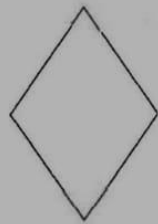
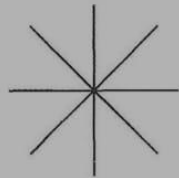
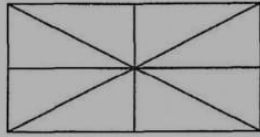
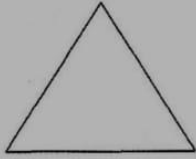
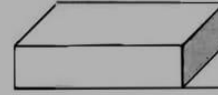
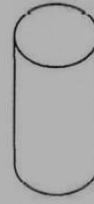
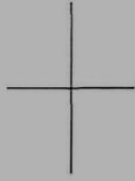
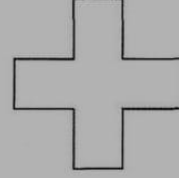
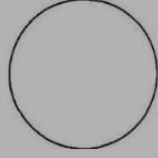
Her sorunun karşısında bulunan; (1) Hiç katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Kararsızım (4) Kısmen katılıyorum ve (5) Tamamen katılıyorum anlamına gelmektedir.						
1	Çocuğum bir sebeple akıllı telefon/tablet kullanmadığı günlerde kendini gergin ve huzursuz hisseder.	1	2	3	4	5
2	Çocuğum bir sebeple akıllı telefon/tablet kullanmadığı günlerde sinirli olur.	1	2	3	4	5
3	Çocuğum gergin olduğunda, ağladığında akıllı telefon/tablet kullanması onu rahatlatır.	1	2	3	4	5
4	Çocuğum istediği zaman akıllı telefon/tablet kullanamazsa öfkelenir.	1	2	3	4	5
5	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanacağı zaman gelene kadar sabırsızlanır.	1	2	3	4	5
6	Çocuğum evdeki zamanını akıllı telefon/tablet kullanarak geçirmek ister.	1	2	3	4	5
7	Çocuğum bizimle vakit geçirmektense akıllı telefon/ tablet kullanarak vakit geçirmeyi tercih eder.	1	2	3	4	5
8	Çocuğum gittiğimiz yerlerde de akıllı telefon/tablet kullanmak konusunda ısrarcıdır.	1	2	3	4	5
9	Çocuğum akıllı telefon/tableti elinden aldığımda veya almak istediğimde tepki gösterir ve vermek istemez.	1	2	3	4	5
10	Çocuğum akıllı telefon/tabletinde yapmak istediği eylem engellendiğinde öfkelenir veya ağlar.	1	2	3	4	5
11	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanmadığında arkadaşlarına karşı saldırgan davranır.	1	2	3	4	5
12	Çocuğumun akıllı telefon/tablet kullanmasını engellemek istediğimde hırçınlaşır.	1	2	3	4	5
13	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanırken kendisini kaptırdığı için zamanın nasıl geçtiğinin farkına varamaz.	1	2	3	4	5
14	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanırken onu bırakması için uyarısam bile başından kalkmak istemez.	1	2	3	4	5
15	Çocuğumla akıllı telefon/tablet ile geçireceği zaman konusunda hep tartışma yaşarız.	1	2	3	4	5
16	Çocuğum yemek yemek, tuvalete gitmek gibi temel ihtiyaçlarını bile akıllı telefon/tablet kullanırken aksatır.	1	2	3	4	5
17	Çocuğum bunu planlasak bile her seferinde akıllı telefon/tablet kullanma süresini uzatmak ister.	1	2	3	4	5
18	Çocuğum yataktan kalkar kalkmaz aklına gelen ilk şey akıllı telefon/tableti ile vakit geçirmek olur.	1	2	3	4	5
19	Çocuğum farklı ortamlarda iken bile akıllı telefon/tablet ile geçireceği vakti düşünür.	1	2	3	4	5
20	Çocuğum akıllı telefon/tabletle geçirdiği zaman dışında hep yalnız kalmak ister.	1	2	3	4	5
21	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanmak için benimle sürekli pazarlık halindedir.	1	2	3	4	5
22	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanımı ile ilgili planladığımız süreye hiçbir zaman uymaz.	1	2	3	4	5
23	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanırken sürenin bittiğini kabullenemez.	1	2	3	4	5
24	Çocuğum akıllı telefon/tablet başında geçirdiği vakitten dolayı bizimle daha az zaman geçirir.	1	2	3	4	5

25	Çocuğum akıllı telefon/tablet ile zaman geçirmeyi arkadaşları ile zaman geçirmekten daha çok tercih eder.	1	2	3	4	5
26	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanmak için birlikte yapacağımız etkinlikleri yapmak istemez.	1	2	3	4	5
27	Çocuğum sokakta oyun oynamak yerine akıllı telefon/tabletle zaman geçirmeyi seçer.	1	2	3	4	5
28	Çocuğum zamanın büyük çoğunluğunu akıllı telefon/tablet başında geçirdiği için bizimle zaman geçirmesine vakit kalmaz.	1	2	3	4	5
29	Çocuğum akıllı telefon/tabletle geçirdiği zamandan dolayı yerine getirmesi gereken sorumluluklarını aksatır.	1	2	3	4	5
30	Çocuğumun en iyi arkadaşı akıllı telefon/tablettir.	1	2	3	4	5
31	Çocuğum gerçek oyunlar oynamak ve aktiviteler yapmak yerine akıllı telefon/tablette zaman geçirir.	1	2	3	4	5
32	Çocuğum bizimle sohbet etmek yerine akıllı telefon/tabletle zaman geçirmeyi ister.	1	2	3	4	5
33	Çocuğum akıllı telefon/tabletle geçirdiği zamandan dolayı çevresindeki kişilerle iletişim kurmayı reddeder.	1	2	3	4	5
34	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanırken kendisini bambaşka bir dünyaya dalmış gibi davranır.	1	2	3	4	5
35	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanırken çevresi ile kopuk haldedir.	1	2	3	4	5
36	Çocuğum akıllı telefon/tablet ile geçireceği zamanda kimseyle iletişim kurmak istemez.	1	2	3	4	5
37	Çocuğum ne kadar imkan sunsam da bir sosyal etkinliğe katılmak yerine akıllı telefon/tablet ile vakit geçirmek ister.	1	2	3	4	5
38	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanmadığı zamanlarda kendisini yalnız hisseder.	1	2	3	4	5
39	Çocuğum akıllı telefon/tabletle geçirdiği zaman dışında hep uyumak veya dinlenmek ister.	1	2	3	4	5
40	Akıllı telefon/tablet çocuğumun ayrılmaz bir parçasıdır.	1	2	3	4	5
41	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanırken çevre ile iletişim onun için çok zor hale gelir.	1	2	3	4	5
42	Çocuğum evde akıllı telefon/tablet kullanabilmek için sürekli bu cihazları takip eder.	1	2	3	4	5
43	Çocuğum arkadaşlarıyla veya kardeşleriyle vakit geçirmektense akıllı telefon/tabletle vakit geçirmeyi tercih eder.	1	2	3	4	5
44	Çocuğum için akıllı telefon/tablet başındayken ihtiyaçlarını karşılamak için (tuvalete gitmek, yemek yemek vb.) onu bırakmak zorunda kalmak can sıkıcıdır.	1	2	3	4	5
45	Çocuğum günlük yaşamının büyük bir kısmında akıllı telefon/tablet vardır.	1	2	3	4	5
46	Akıllı telefon/tablet olmadan çocuğumu sakinleştirmek çok zordur.	1	2	3	4	5
47	Çocuğum akıllı telefon/tablet kullanma konusunda çok istekli ve ısrarcıdır.	1	2	3	4	5

EK 6. Gesell Gelişim Figürleri Testi

ADI-SOYADI:
OKULU-SINIFI:
TAKVİM YAŞI:

İNCELEMETARİHİ: .../.../ 20...
DOĞUM TARİHİ: .../.../ 20...
ZEKA YAŞI:



EK 7. Ankara Gelişim Tarama Envanteri

ANKARA GELİŞİM TARAMA ENVANTERİ

ÇOCUKLA İLGİLİ BİLGİLER

Adı Soyadı: _____

Cinsiyeti: K E

Kreş / Anaokuluna devam ediyor mu?

 H E Okulun Adı: _____

Kardeşleri:

Yaş Cinsiyet Yaş Cinsiyet
____ _ ____ _
____ _ ____ _

Değerlendirme nedeni (açıklayınız)

Fiziksel Özur (Belirtiniz)

Var Yok Görme Ortopedik
 İşitme DiğerDeğerlendirme Tarihi: Yıl Ay Gün
____ _ ____ _
Doğum Tarihi: ____ _ ____ _
Yaşı: ____ _ ____ _

KAYIT FORMU

GÖRÜŞÜLEN KİŞİ İLE İLGİLİ BİLGİLER

Adı Soyadı: _____

Çocuğa Yakınlık Derecesi:

Anne Yaş _____Baba Yaş _____Diğer (Açıklayınız) _____Adres: _____

Ev Tel: _____

Eğitimi: (En son bitirdiği okul)

	A	B	A	B	
Okur-yazar değil	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	Ortaokul	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Okur-yazar	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	Lise	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
İlkokul	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	Yüksek	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Anne Mesleği _____ Tel.: _____

Baba Mesleği _____ Tel.: _____

Görüşmecinin Adı: _____

Uygulamaya başlamadan önce el kitabını dikkatle okuyunuz.

Başlama noktası: Ölçekteki başlama noktası çocuğun takvim yaşına göre düzenlenir. Teste çocuğun gerçek yaş diliminin hemen öncesindeki yaş diliminden başlanır. Örneğin bebek 7 aylıksa «4 aydan 5 ay sonuna kadar» başlıklı yaş diliminden başlanır. Eğer burada geçemediği maddeler varsa bir önceki yaş dilimine dönülür (Yukarıdaki örnekte 0-3 ay dilimi). Böylece çocukların yapamadığı şeyleri söylerken daha az rahatsızlık hissederler.

Bitirme noktası: Anne üst üste (birbirini izleyen) 8 soruyu olumsuz cevapladığı zaman görüşme bitirilir. **Başlama ve Bitirme** kurallarına tam olarak uyulmalıdır.

ANKARA GELİŞİM TARAMA ENVANTERİ

PUANLAMA Evet 1
Hayır 0
Bilinmiyor B

DOĞUMDAN 3 AY SONUNA KADAR (1, 2, 3 Aylar)

1. Ani ses yada gürültüden ürküp sıçrar mı?
2. Konuşulunca sesler (ağlama dışında) çıkarır mı? (Cevap evetse:) Nasıl sesler çıkarır diye sorun ve kaydedin.
3. Tanıdık bir sese başını çevirir mi?
4. Kucağa alındığında susar sakinleşir mi?
5. Kaşık, meme yaklaşınca daha ağızına dokundurmadan ağızını açar mı?
6. Kucağınıza aldığınızda kafasını dik tutar mı?
7. Bebek sırt üstü yatarken ellerini seyredir mi?
8. Bebek yüzüstü yatarken başını kaldırır mı?
9. Ellerini bazen açık tutar mı?
10. Bebeğinizle konuşup gülümserseniz bebeğiniz de size gülümser mi?
11. Gözleri ile hareket eden şekilleri izler mi?
12. Kucağınızda otururken kafasını çevirip etrafa bakar mı?
13. Bebek biberonunu, anne memesini görünce hareketlenir, elini kolunu sallar mı?

4 AYDAN 5 AY SONUNA KADAR (4, 5 Aylar)

14. Bebek sırt üstü yatarken ellerini seyredir mi?
15. Kendi kendine yada beslenirken ağlama dışında ses çıkarır mı? Cevap evetse «ne sesler çıkarır?» (En az iki farklı ses olması: mmm, sss, ah, uf, da, ma, ga, ka gibi)
16. Siz gıdıklamadan, dokunmadan yüksek sesle güler mi?
17. Azarlandığı zaman yüzünün şekli değişir mi?
18. Püre yada lapa gibi besinler yer mi?
19. Elindeki oyuncak, ekmeği ağızına götürür mü?
20. Biraz uzaktaki oyuncaklara eşyalara uzanır mı?
21. Eşyaları eline alıp bakar mı?
22. bebek çingırağı bir elinden öbür eline geçirir mi?
23. Elinin uzanabileceği yere oyuncak koysanız onu tutar mı?
24. Önüne konan kibrit kutusu büyüklüğünde bir kutuyu eline alır mı? (kibrit kutusu büyüklüğünü elinizle gösteriniz)
25. Bisküvi ve kabuk ekmeğe ile diş etlerini kaşır, onları emer mi?
26. Küçük parçalar halindeki yiyecekleri alıp ağızına götürür mü?
27. Annesine, babasına sarılarak sevgisini gösterir mi?

DÜŞÜNCELER ve ÖNERİLER _____

DB :
İM :
KM :
SB-ÖB:

GENEL GELİŞİM TOPLAMI

DİL-BİLİŞSEL DB

İNCE MOTOR İM

KABA MOTOR KM

SOSYAL BECERİ
ÖZ BMMM SB-ÖB

PUANLAMA		Evet	1
		Hayır	0
		Bilinmiyor	B
6 AYDAN 7 AY SONUNA KADAR (6, 7 Aylar)			
28. Oyuncakları yere atıp düşüşünü seyreder mi?			
29. Önüne konan bir kesme şekeri eline almağa çalışır mı?			
30. Bardağı iki eliyle tutar mı?			
31. Yatarken yastıklara yada ellerinize tutunup kendini yukarı çekerek oturur mu?			
32. Küçük bir parça ekmek yada bisküviyi bir elinden öbür eline geçirir mi? (kaşık, çingirak gibi uzun sapı olmayan bir şeyi elinden eline geçirmesi gerekir)			
33. Eğilerek, düşen eşyaları arar mı?			
34. Kollarının altından tutunca yürüme hareketleri yapar mı?			
35. Başlığını çekip çıkarır mı? (göstererek sorunuz)			
36. Sırtüstü yatarken yana döner mi? (elinizi düz durumdan yana çevirerek gösteriniz)			
37. Sırtüstü yatarken karnının üzerine döner mi? (elinizi düz durumdan tersine çevirerek gösteriniz)			
38. Elindeki kaşığı ses çıkarmak için yere vurur mu?			
39. Küçük üzüm tanelerini avuçlayarak eline alır mı?			
40. Yemeğini çiğner mi?			
41. «Da-da, ba-ba, ma-ma, de-de» gibi sesler çıkarır mı?			
42. İki elini kullanarak bardağı kaldırır mı?			
43. Elindeki oyuncakları yere atarak oyun yapıp sizin almanızdan hoşlanır mı?			
8 AYDAN 9 AY SONUNA KADAR (8, 9 Aylar)			
44. «Atta» dendiğinde kapıya bakar yada hareketlenir mi? (1 puan alması için sözel uyarıcıya tepki vermesi gereklidir)			
45. Elindeki iki kutuyu, oyuncacı birbirine vurur mu?			
46. Önündeki oyuncacı mendil veya örtü koyarak saklarsanız mendili, örtüyü çekerek oyuncacı bulur mu?			
47. Yastıkla desteklemezseniz veya duvara dayanmadan bir süre düşmeden kendi kendine oturur mu?			
48. «El çırpır» oyunu oynar mı? (Göstererek sorun)			
49. Emekler mi?			
10 AYDAN 11 AY SONUNA KADAR (10, 11 Aylar)			
50. Müzik çalınca sallanır mı?			
51. İşaret parmağını kullanarak masa üzerindeki şeyleri yoklar, iter, yuvarlar mı? (İşaret parmağınızla gösteriniz)			
52. Eşyaya tutunarak sıralar mı? (anlaşılmazsa gösteriniz)			
53. Tek eli tutulduğunda adım atar mı?			
DÜŞÜNCELER ve ÖNERİLER _____			
_____		DB :	
_____		İM :	
_____		KM :	
_____		SB-ÖB:	

		GENEL GELİŞİM TOPLAMI <input type="text"/>	

PUANLAMA		Evet	1
		Hayır	0
		Bilinmiyor	B
54. Babasını görünce «baba», yemek isteyince «mama», su isteyince «su» gibi kelimeler söyler mi?			
55. Bir yere giderken baş baş yapar mı?			
56. Tay-tay durur mu, çok kısa da olsa kendi başına ayakta durur mu?			
57. Ayaktayken çömelir mi?			
58. Bana ver deyince elindeki oyuncacı size uzatır mı?			
59. «Hayır» «cıs», denince durur mu?			
12 AYDAN 13 AY SONUNA KADAR (12, 13 Aylar)			
60. Kollarını uzatarak elbisesinin giydirilmesine yardımcı olur mu?			
61. İstedığı bir eşyayı eliyle gösterir mi?			
62. Bir şeyi isteyip istemediğini belli eder mi? (evet ise ne yaptığını sorunuz)			
63. Yardımsız bir kaç adım atar mı?			
64. Yardımsız yürür mü?			
65. Sepet, kova, file içine birşeyler koyarak taşır mı?			
66. «Bana ayakkabını göster» dersiniz gösterir mi?			
67. Tek tek kelimelerle konuşur mu? Örnek vermesini isteyiniz.			
68. Bazı işleri kendi başına yapmakta ısrar eder mi?			
69. Ayaktayken topa ayağı ile vurur mu?			
70. «Kapıyı kapat» gibi söylenen basit işleri yapar mı?			
14 AYDAN 15 AY SONUNA KADAR (14, 15 Aylar)			
71. Evdeki bazı eşyaların yerlerini bilir mi? Örneğin bardağın mutfakta olduğunu bilir mi?			
72. Bebek sever mi? Bebeğine dayak atar mı? Kendinden ufak bir bebeği sever mi?			
73. Sandalyeye, sedire çıkar mı?			
74. Arkasından oyuncak çekerek yürür mü?			
75. Koşar mı?			
76. Ayakkabı ve çorabını çıkarır mı?			
16 AYDAN 17 AY SONUNA KADAR (16, 17 Aylar)			
77. Misafirlere oyuncacı gösterir mi?			
78. Geri geri yürür mü?			
DÜŞÜNCELER ve ÖNERİLER _____			
_____	DB :		
_____	İM :		
_____	KM :		
_____	SB-ÖB :		

GENEL GELİŞİM TOPLAMI			

PUANLAMA		Evet	1
		Hayır	0
		Bilinmiyor	B
79. Kaşıkla yemek yer mi? (Yemek yerken kaşığı birkaç kez kullanması yeterlidir)			
80. Şarkı söyler yada mırıldanır mı?			
81. 2 yada 3 kelimeyi açıkça söyler mi? Evetse hangi kelimeler yazınız.			
82. Televizyonda gördüğü bazı şeyleri tanır mı? Kedi, araba gibi.			
83. «Topunu (bebeğini) kaldır, bardağı içeri götür» dendiğinde söyleneni yapar mı?			
84. Şekerin yada sakızın kağıdını açar mı?			
18 AYDAN 23 AY SONUNA KADAR (18, 19, 20, 21, 22, 23 Aylar)			
85. Kibrit kutusu büyüklüğünde iki kutuyu üst üste koyup kule yapar mı?			
86. Altı ıslanmışında size haber verir mi?			
87. Kavanozların, şişelerin kapaklarını açıp kapar mı?			
88. Kapıyı açar mı?			
89. Ufak ev işlerini yapar mı? Örnek verilebilir: «Bardağı mutfığa koyar mı? Hırkasını kaldırır mı?»			
90. Müziğe uygun olarak ellerini çırpar mı? (Tempo tutar mı?)			
91. Bir elini öbür eline tercih eder mi?			
92. İki kelimelik cümleler kurar mı? «Baba gitti.», «elma ver» gibi, örnekler veriniz.			
93. Kendi kendine kaşık çatal kullanarak yemek yer mi? (Yemeğinin çoğunu çatal yada kaşıkla yemesi durumunda puan verilir)			
94. Tehlikelerden kendini korur mu? Sıcak soba, kırık cam, bıçak, ateş gibi.			
95. Arkadaşının ismini bilir mi? (ismi yazınız)			
96. İsteklerini basit cümlelerle ifade eder mi?			
97. Bir kutuyu alıp sanki arabaymış gibi yürütür mü, yada bir sopa parçasını at yerine koyar mı?			
98. Ellerini yıkamayı bilir mi?			
99. «İlk önce mutfığa git, tabağı al, bana getir» gibi üç isteği birden yerine getirir mi?			
100. Diğer çocuklarla (evcilik) oynar mı?			
101. Kendi başına merdivenden inip çıkar mı? (Büyüklerin inip çıktığı gibi) göstererek sorun.			
DÜŞÜNCELER ve ÖNERİLER _____			
_____	DB :		
_____	İM :		
_____	KM :		
_____	SB-ÖB :		

	GENEL GELİŞİM TOPLAMI		

PUANLAMA

Evet

1

Hayır

0

Bilinmiyor

B

24 AYDAN 29 AY SONUNA KADAR
(24, 25, 26, 27, 28, 29 Aylar)

102. Elini, ağızını, gözünü, ayağını, burnunu gösterip «bu ne» dersiniz isimlerini doğru olarak söyler mi? (Göstererek sorun)

103. Resimlere yada TVye bakarken tanıdığı şeylerin adını söyler mi?

104. Bardağa şişeden su doldurur mu?

105. Basit sorulara «evet, hayır» diyerek cevap verir mi?

106. Soru sorar mı? «baba nerede?», «bu kim?», «bu ne?» gibi.

107. Konuşması kolaylıkla anlaşılır mı?

108. Çişini tutup, söyleyebilir mi?

109. Topu başının üzerinden ileri doğru atar mı? (gösteriniz)

30 AYDAN 35 AY SONUNA KADAR
(30, 31, 32, 33, 34, 35 Aylar)

110. Düğmesini açar mı, açabilir mi?

111. Diğer çocukların kız yada oğlan olduklarını bilir mi?

112. Kakasını tutup, söyleyebilir mi?

113. «Hangisi büyük» deyince daha büyük olanı gösterir mi? Göstererek sorun.

114. Sevdiği, tercih ettiği arkadaşı var mı?

115. 2, 3 gün önceki olayları hatırlayıp anlatır mı? «hani çarşıya gitmiştik ya» gibi.

116. İsmi ne diye sorulunca ismini söyler mi?

117. «Bayram geliyor» veya «parka gideceğiz», diye heyecanlanır mı?

118. «Ekmeğin, simidin yarısını ver» deyince yarısını verebilir mi? «yarım»ın ne demek olduğunu bilir mi?

119. Siz konuşurken anlamadığı bir kelime olursa sorar mı? «ne demek» der mi?

120. Kutu, makara gibi eşyaları oyuncak amacıyla kullanır mı?

36 AYDAN 47 AY SONUNA KADAR
(36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47. Aylar)

121. Düz bir çizgi çizer mi?

122. Bir iki düğmeyi ilikler mi?

123. «Hangisi uzun» diye sorulunca, uzun olanı gösterir mi? (Göstererek sorun)

DÜŞÜNCELER ve ÖNERİLER _____

DB :

İM :

KM :

SB-ÖB:

GENEL GELİŞİM TOPLAMI

DİL-BİLİŞSEL DB

İNCE MOTOR İM

KABA MOTOR İM

SOSYAL BECERİ/ ÖZ BAKIM SB-ÖB

PUANLAMA		Evet	1
		Hayır	0
		Bilinmiyor	B
124. Tuvalete yardımsız gider mi? Kilodunu yardımsız indirip çeker mi?			<input type="checkbox"/>
125. Ayakkabılarını yardımsız giyer mi?		<input type="checkbox"/>	
126. Ezbere televizyon reklamı, şiir, tekerleme söyler mi?	<input type="checkbox"/>		
127. «Nasıl» kelimesini kullanarak soru sorar mı? (Örnek isteyiniz.)	<input type="checkbox"/>		
128. Başka çocuklarla körebe, sek sek, saklambaç gibi oyunlar oynar mı?			<input type="checkbox"/>
129. Sek sek oynar mı? Tek ayağı üzerinde zıplar mı? (Göstererek sorun)		<input type="checkbox"/>	
130. Mahallede (köyde) veya evinizin bahçesinde tek başına dolaşır mı?			<input type="checkbox"/>
131. Yaşını bilir mi?	<input type="checkbox"/>		
132. Yardımsız pantolonunu kazağını giyer mi? Kızlara: Yardımsız eteğini, kazağını giyer mi?			<input type="checkbox"/>
133. Tek başına komşuya gidip istenileni alır mı?			<input type="checkbox"/>
134. Parmaklarını şaklatır mı? (gösteriniz)	<input type="checkbox"/>		
135. «Eğer uslu durursam bana şeker verir misin?» gibi eğerle başlayan cümleler kurar mı?	<input type="checkbox"/>		
48 AYDAN 72 AY SONUNA KADAR (48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72. Aylar)			
136. Birden ona kadar sayar mı?	<input type="checkbox"/>		
137. Terliklerini doğru giyer mi? Sağ terliğini sağa, sol terliğini sol ayağına giyer mi?	<input type="checkbox"/>		
138. Rüyalarını anlatır mı?	<input type="checkbox"/>		
139. Renkleri bilir mi? Renk adı verilerek sorulabilir.	<input type="checkbox"/>		
140. Paraları tanır mı? Hangilerini? (Yuvarlak içine alınız) 10.000, 25.000, 50.000, 100.000 TL, iki tanesini biliyorsa 1 yazınız.	<input type="checkbox"/>		
DÜŞÜNCELER ve ÖNERİLER _____			
_____		DB :	
_____		İM :	
_____		KM :	
_____		SB-ÖB :	

		GENEL GELİŞİM TOPLAMI <input type="checkbox"/>	

Çocuğun Gelişim Öyküsü:

Anne baba akrabalığı Var Yok

Doğumla ilgili Bilgiler:

Doğum Zamanı Erken doğum ise
Normal Erken kaç aylık olduğunu belirtiniz

Doğum ağırlığı:

2500 gm'dan az 2500 gm'den çok

Doğum sonrası Bilgiler:

Mor doğum Ağır Ateşli Hastalık
Kan değişimi Havale
Uzun süreli Sarılık
(süresini sorunuz)

Geçirilmiş önemli kaza (belirtiniz) _____

Düşme, Yanma, Zehirlenme _____

Genel Gözlemler _____**Verilen Bilginin Güvenilirliği** (bilgi verenle ilgili izleniminizi işaretleyiniz):

1 2 3
Hiç güvenilirmez Orta derecede güvenilir Çok güvenilir

EK 8. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Etik İzin ve İstek Yazısı

ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sayı : E-23867972-050.01.04-2100003793

27.05.2021

Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Kararı Alınması Hakkında

REKTÖRLÜK MAKAMINA

İlgi: 09.03.2021 tarih ve E-81570533-050.01.01-2100001828 sayılı Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu konulu yazınız.

İlgi tarihli yazınız kapsamında Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesindeki Lisansüstü Programlarda halen tez aşamasında kayıtlı olan **Ayşe Nur Bayduman, Ayşe Nur Kaya, Yunus Alkan** isimli öğrencilerimize ait tez evraklarının "Üniversitemiz Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Onayları" alınmak üzere Ek'lerde sunulmuş olduğunu arz ederim.

Doç. Dr. Murat KOÇ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Ek : 3 Adet öğrenciye ait tez evrakları listesi.

EK 9. Çağ Üniversitesi Rektörlüğü Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurul İzni Yazısı



T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : E-81570533-044-2100004039

04.06.2021

Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurul İzni Hk.

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 27.05.2021 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2100003793 sayılı yazınız.

İlgi yazıda söz konusu edilen Ayşe Nur BAYDUMAN, Ayşe Nur KAYA, Yunus ALKAN isimli öğrencilerin tez evrakları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunda incelenerek uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Ünal AY
Rektör

EK 10. Çağ Üniversitesi Tez Anket İzin ve İstek Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
 Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sayı : E-23867972-044-2100004117

09.06.2021

Konu : Ayşe Nur KAYA'nın Tez Anketİzni

MERSİN İL MİLLİ EĞİTİM
MÜDÜRLÜĞÜNE

Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programında kayıtlı Ayşe Nur KAYA isimli öğrencimiz, **“Pandemi Sürecinde 0-6 yaş Çocukların Gelişim Düzeyi ile Akıllı telefon/ Tablet kullanımı Alışkanlıklarının ve Ebeveynlerinin Akıllı telefon/ Tablet kullanımı Alışkanlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi”** konulu tez çalışmasını Çukurova Üniversitesi öğretim üyesi **Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Emin DEMİRKOL** danışmanlığında halen yürütmektedir. Adı geçen öğrenci tez çalışmasında **Mersin İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı tüm resmi ve özel anaokulu ile anasınıflarında öğrenim gören 0-6 yaş çocuklar ile ebeveynlerini** kapsamak üzere kopyası Ek’lerde sunulan anket uygulamasını yapmayı planlamaktadır. Üniversitemiz Etik Kurulunda yer alan üyelerin onayları alınmış olup, gerekli iznin verilmesi hususunu bilgilerinize sunarım.

Prof. Dr. Ünal AY
 Rektör

Ek : Tez Etik Kurul Onay Dosyası

EK 11. Mersin İl Milli Eğitim Müdürlüğü Anket Uygulama İzin Belgesi

T.C.
MERSİN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-34776202-605.01-27984798

08/07/2021

Konu : Ayşe Nur KAYA'nın Anket Çalışma İzni

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarihli ve 1563890 sayılı " *Araştırma Uygulama İzinleri* " Konulu (2020/2 No.lu) Genelgesi.

b) Çağ Üniversitesi Rektörlüğünün 09.06.2021 tarih ve 2100004117 sayılı yazısı.

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Psikoloji Yüksek Lisans öğrencisi Ayşe Nur KAYA'nın " *Pandemi Sürecinde 0-6 Yaş Çocukların Gelişim Düzeyi İle Akıllı Telefon/Tablet Kullanımı Alışkanlıklarının ve Ebeveynlerinin Akıllı Telefon/Tablet Kullanımı Alışkanlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* " konulu izin talebine ilişkin 28.06.2021 tarihli komisyon görüşü ve çalışma programı ilişikte sunulmuştur.

Araştırmanın, 2020-2021 eğitim öğretim yılında, Mersin ili tüm ilçelerinde bulunan resmî ve özel anaokulları ve anasınıflarında eğitim öğrenim gören öğrenciler ve velilerine çevrimiçi olarak, eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına göre ve uygulama sırasında mühürlü ve imzalı örnekten çoğatılan veri toplama araçlarının kullanılarak çalışmaya konu kişilerden, aile üyelerinden ad ve soyad, telefon, adres ile din, mezhep, etnik gruba mensubiyet gibi hassas bilgilerin istenmemesi ve uygulama sonucunda hazırlanacak raporun basılı ve dijital ortamda İl Millî Eğitim Müdürlüğümüze vermek şartı ile uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Adem KOCA

İl Millî Eğitim Müdürü

Ek: 1-Dilekçe ve Ekleri (10 Sayfa)

2-Komisyon Görüşü (2 Sayfa)

OLUR

Abdulhamit ERGUVAN

Vali Yardımcısı



T.C.
YENİŞEHİR KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Strateji Geliştirme Şube Müdürlüğü

Sayı : E-84994148-605.01-28085918

09.07.2021

Konu : Ayşe Nur KAYA'nın Anket Çalışma İzni

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : İl Milli Eğitim Müdürlüğünün 08.07.2021 tarihli ve 27997008 sayılı yazısı.

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Psikoloji Yüksek Lisans öğrencisi Ayşe Nur KAYA'nın "Pandemi Sürecinde 0-6 Yaş Çocukların Gelişim Düzeyi İle Akıllı Telefon/Tablet Kullanımı Alışkanlıklarının ve Ebeveynlerinin Akıllı Telefon/Tablet Kullanımı Alışkanlıkları Arasındaki ilişkinin İncelenmesi" konulu araştırma izin talebi okulunuzda öğrenim gören öğrenciler ve velilerine çevrimiçi olarak, eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına göre ve uygulama sırasında mühürlü ve imzalı örnekten çoğaltılan veri toplama araçlarının kullanılarak çalışmaya konu kişilerden, aile üyelerinden ad ve soyad, telefon, adres ile dini mezhep, etnik gruba mensubiyet gibi hassas bilgilerin istenmemesi ve uygulama sonucunda hazırlanacak raporun basılı ve dijital ortamda İl Millî Eğitim Müdürlüğümüze vermek şartı ile uygulanmasına ilgi yazı ekindeki Valilik Oluru ile izin verilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Nureddin CAN Müdür a.

Şube Müdürü

Ek : Yazı ve Ekleri

DAĞITIM: Resmi ve Özel Anaokulu ve İlkokul Müdürlüklerine



T.C. MERSİN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-34776202-605.01-27997008

08.07.2021

Konu : Ayşe Nur KAYA'nın Anket Çalışma İzni

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 21.01.2020 tarihli ve 1563890 sayılı "Araştırma Uygulama İzinleri" Konulu (2020/2 No.lu) Genelgesi

b) Çağ Üniversitesi Rektörlüğü'nün 09.06.2021 tarih ve 2100004117 sayılı yazısı.

c) 08.07.2021 tarihli ve 27984798 sayılı Valilik Oluru.

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Psikoloji Yüksek Lisans öğrencisi Ayşe Nur KAYA'nın "*Pandemi Sürecinde 0-6 Yaş Çocukların Gelişim Düzeyi İle Akıllı Telefon/Tablet Kullanımı Alışkanlıklarının ve Ebeveynlerinin Akıllı Telefon/Tablet Kullanımı Alışkanlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*" konulu araştırma izin talebi komisyonumuz tarafından incelenmiştir.

Araştırmanın, 2020-2021 eğitim öğretim yılında, Mersin ilindeki tüm ilçelerinde bulunan resmî ve özel anaokulları ve anasınıflarında öğrenim gören öğrenciler ve velilerine çevrimiçi olarak, eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına göre ve uygulama sırasında mühürlü ve imzalı örnekten çoğaltılan veri toplama araçlarının kullanılarak çalışmaya konu kişilerden, aile üyelerinden ad ve soyad, telefon, adres ile dini mezhep, etnik gruba mensubiyet gibi hassas bilgilerin istenmemesi ve uygulama sonucunda hazırlanacak raporun basılı ve dijital ortamda İl Millî Eğitim Müdürlüğümüze vermek şartı ile uygulanmasına ilgi (a) Genelge doğrultusunda ilgi (c) Valilik Oluru ile izin verilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Adem KOCA

Vali a.

İl Millî Eğitim Müdürü

Ek: 1-Valilik Oluru (1 Sayfa)

2-Onaylı Veri Toplama Araçları (8 Sayfa)

Dağıtım:

-13 İlçe Kaymakamlığına (İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü)

-Çağ Üniversitesi Rektörlüğüne